

CINE CONTROLEAZĂ BANII?

Descoperă secretele sistemului nostru financiar.
Învăță din istoria banilor și ia lecții din crizele
economice anterioare.

WINACADEMY
Libertate prin educație

CUPRINS

CE REPREZINTĂ BANII

- ✓ **FUNȚIILE BANILOR**
- ✓ **CE SUNT BANII**
- ✓ **ISTORIA ȘI EVOLUȚIA BANILOR**

PUTEREA ȘI CONTROLUL BANILOR

- ✓ **CUM SUNT CREAȚI BANII**
 - ISTORIA BĂNCILOR CENTRALE
 - TIPARNIȚA DE BANI - BANCA CENTRALĂ
 - CUM FAC GUVERNELE BANI DIN NIMIC
 - SISTEMUL BAZAT PE DATORIE - BĂNCILE COMERCIALE
- ✓ **DATORIILE NAȚIONALE – CUM GUVERNELE NE FURĂ VIITORUL**
- ✓ **BANII ARUNCAȚI DIN ELICOPTER - RELAXAREA CANTITATIVĂ**
- ✓ **INFLAȚIA – DUȘMANUL BANILOR TĂI**
- ✓ **CUM SE FORMEAZĂ CICLURILE ECONOMICE**
- ✓ **CE ÎNVĂȚĂM DIN MARILE CRIZE ECONOMICE**
 - MAREA DEPRESIUNE DIN 1929
 - BULA INTERNETULUI DIN 2000
 - CRIZA FINANCIARĂ DIN 2008
- ✓ **VIITORUL BANILOR**
- ✓ **NOUA ORDINE MONDIALĂ**
- ✓ **EDUCAȚIA TA**

CE REPREZINTĂ BANII

BANII AU CU ADEVĂRAT CEVA MAGIC.

Banii sunt învăluiți în mister și există puțini oameni care îi înțeleg cu adevărat. În ciuda faptului că nu sunt decât niște **hârtii cu simboluri reprezentative** (de obicei portrete cu președinți decedați, simboluri obscure sau expresii în limbi moarte), ei pot construi catedrale, ne pot trimite în spațiu sau ne pot convinge să ne sacrificăm cele mai valoroase principii. Nici un alt lucru nu a reușit să ne transforme lumea în acest mod.

La nivel fundamental, oamenii sunt conduși de nevoia și dorința de supraviețuire iar, pentru a supraviețui, toți oamenii trebuie să facă schimb între ei. Banii ne ajută să facem schimb între noi și să obținem resursele necesare supraviețuirii, fie că e vorba de o masă caldă sau de o casă etc.

Banii actuali sunt o **FICȚIUNE ÎMPĂRTĂȘITĂ**: o poveste în care credem atâta vreme cât alții se comportă ca și cum ar fi adevărată. Economia mondială se poate opri dacă poporul va realiza că banii actuali sunt doar **O ILUZIE SIMBOLICĂ ÎMPARTĂȘITĂ**. Puterea banilor vine din faptul ca toți o tratăm ca și cum ar fi adevărată. Dacă insiști că scoicile sunt bani, nu ai să ajungi prea departe, dar în alte vremuri, ai fi avut absolută dreptate. **ÎNCREDEREA COLECTIVĂ** a noastră, a tuturor, le oferă banilor **VALOARE**.

BANII SUNT O INVENȚIE UMANĂ

Banii sunt comuni, mai degrabă decât individuali. Sunt un fel de **CONTRACT COLECTIV**. Ei au valoare pentru că noi, toți, credem că au valoare. Atâta vreme cât recunoaștem aceleași lucruri ca fiind bani, sistemul funcționează foarte bine. Banii, la fel ca limbajele, își au semnificația în faptul că toata lumea îi folosește.

Fără **ÎNCREDERE SAU CREDINȚĂ COLECTIVĂ** banii nu valorează nimic. Puterea într-un stat înseamnă că poți decide ce simboluri se folosesc pentru a plăti datoriile și taxele în cadrul unei economii naționale. Acest lucru înseamnă că oamenii acceptă respectivele bucăți de hârtie ca și cum ar avea o valoare intrinsecă. Însă, de exemplu, hârtia din care este făcută bancnota de 100\$ valorează 3 cenți, restul de 99,7\$ reprezintă profitul guvernului (care se numește senioraj).

= 3 cenți

Însă în ultimii ani, încrederea noastră a fost zgduită. Povestea pe care ne-o spunem devine suprarrealistă. Când bănciile au eșuat în timpul crizei financiare din 2008, mulți dintre noi am privit (poate pentru prima dată) către bani. Haosul economic care a urmat, a atras atenția asupra rolului băncilor în sistemul nostru monetar și a măsurii în care noi, oamenii, depindem de acest sistem. Datoria publică și cea privată au plonjat fără limită. Politicile de tipărire a banilor din partea băncilor centrale, cunoscute drept "Relaxare cantitativă" (quantitative easing), ne-au făcut să ne întrebăm **CUM ÎȘI POT PĂSTRA BANII VALOAREA DACA POT FI CREAȚI ATÂT DE UȘOR**, cu o atingere de buton?

BANII SUNT PUTERNICI: ascensiunea și prăbușirea imperiilor s-a reflectat în banii pe care îi aveau. **BANII SUNT SOCIALI:** afectează modul în care ne tratăm unii pe alții și societatea în care trăim. Oricât ai vrea, nu îi poți evita.

BANII ÎNSEAMNĂ PUTERE. În cele din urmă, banii sunt un simbol al puterii, de a emite și gestiona moneda unei țări și de a deține controlul, atât din punct de vedere economic cât și politic. **BANII SUNT ÎNTOTDEANA POLITICI**, ei sunt guvernați de anumiți oameni și de anumite organizații. Modul în care sunt gestionați determină **CINE** și **CE** va primi – influențează distribuția bogăției și a veniturilor în economiile noastre, influențează modul în care societățile noastre funcționează și chiar cine le conduce. Dintotdeauna banii au fost **UN SIMBOL AL PUTERII** politice însăși, uită-te la banii din buzunar și vei vedea imagini și simboluri ale statului care i-a emis.

În acest ebook vei găsi informații pe care probabil 99% din populație nu le cunosc.

MONEYEQ

Banii au evoluat de-a lungul timpului, de la forme primitive de schimb, cum ar fi scoicile sau metalele prețioase, la forme mai sofisticate cum ar fi monedele și bancnotele. În prezent, **TEHNOLOGIA** este un alt lucru care ne atrage atenția asupra ideii că banii ar putea să nu fie ceea ce credem noi azi că sunt - bancnote și monede. Acum putem plăti, de exemplu, doar cu amprente. Tehnologia digitală a dus la apariția noilor tipuri de bani care apar de nicăieri: **MONEDE DIGITALE**, care sunt doar niște cifre în calculatoarele băncilor, **ȘI CRIPTOMONEDE**, a căror valoare pare să crească exponențial într-o zi și să se prăbușească a doua zi. Acestea au schimbat modul în care ne gândim la bani și modul în care sunt emiși și controlați. Conform statisticilor, în jur de 3% din banii totali sunt bancnote sau monede (depinde de țară), restul sunt bani digitali.

A înțelege banii nu te face doar mai bine informat ci este și o abilitate utilă în a îi gestiona. Am sumarizat informațiile din multe cărți și video-uri și am sintetizat în acest ebook ceea ce eu cred că este util pentru a face întreaga poveste despre bani mai ușor de înțeles.

La finalul acestui ebook ar trebui să știi, printre altele, despre istoria banilor, ce este o bancă centrală, cine controlează banii, cum se creează banii într-o economie, cum inflația ne mănâncă puterea de cumpărare a banilor noștri, care este posibilul viitor al banilor și ce este noua ordine mondială.

FUNȚIILE BANILOR

În primul rând, să stabilim ce funcții ar trebui să îndeplinească banii:

MEDIU DE SCHIMB

Banii sunt utilizați ca mijloc de schimb pentru a cumpăra bunuri și servicii facilitând astfel tranzacțiile comerciale.

UNITATE DE CONT

Sunt o unitate de cont pentru ca au numere pe ei. Sunt utilizați ca unitate de măsură pentru a evalua prețul bunurilor și serviciilor. Acest lucru permite compararea prețurilor dintre diferite bunuri și servicii.

PORTABILI

Banii sunt portabili, ceea ce înseamnă că pot fi transportați și utilizați în diferite locații și în diferite contexte. Acest lucru permite oamenilor să efectueze tranzacții oriunde și oricând, fără a fi nevoie să se deplaseze la o anumită locație sau să aștepte o anumită perioadă de timp.

DIVIZIBILI

Banii sunt divizibili, ceea ce înseamnă că pot fi împărțiți în unități mai mici, cum ar fi monedele sau bancnotele de diferite valori. Aceasta oferă flexibilitate în tranzacțiile economice, permițându-le oamenilor să efectueze tranzacții cu valori mai mici.

FUNGIBILI (INTERSCHIMBABILI)

Banii pot fi schimbați INSTANTANEU pentru altceva, sunt ușor interschimbabili și poți plăti cu ei imediat. Celelalte modalități de a stoca averea: imobiliare, mașini, titluri de stat, obiecte de artă etc. au o lichiditate mai redusă și, în general, îți permit să cumperi alte bunuri doar după ce le vinzi.

DEPOZIT DE VALOARE

Este cea **MAI IMPORTANTĂ FUNCȚIE** a banilor. Banii pot fi utilizați ca depozit de valoare, permițând oamenilor să își păstreze valoarea economiilor lor pe termen lung. Acest lucru este posibil prin păstrarea puterii de cumpărare, care se referă la capacitatea banilor de a cumpăra aceleași bunuri și servicii de la un moment la altul.

Banii actuali îndeplinesc numai primele cinci funcții, pentru că, pe parcursul anilor, și-au pierdut puterea de cumpărare. De-a lungul mileniilor, aurul și argintul au jucat rolul de bani și au reușit să rămână cel mai bun depozit de valoare de peste 5.000 ani.

CE FACEM CU BANII DE FAPT?

Înainte să trecem la istoria banilor și la evoluția lor pe parcursul anilor, ar trebui să răspundem la o întrebare esențială: Ce facem cu banii de fapt?

Banii sunt un dispozitiv uman creat pentru a servi scopurilor personale adică, în primul rând, pentru a facilita schimbul de bunuri și servicii. Banii sunt o **UNEALTĂ, UN INSTRUMENT** prin care noi obținem ceea ce ne dorim în viață. Banii ne permit să cumpărăm bunuri și servicii, să investim în educație, sănătate sau proprietăți, să investim pentru viitor și să ne satisfacem nevoile și dorințele.

Practic, banii reprezintă **VALOAREA** pe care noi toți o atribuim lucrurilor. Valoarea ilustrează importanța sau utilitatea unui lucru. Până la urmă, nu bani urmărim noi să obținem, nu-i așa? Ceea ce urmărim noi în realitate sunt sentimentele, emoțiile pe care credem că le pot crea banii. Noi nu cumpărăm lucrurile sau serviciile în sine, ci ceea ce ele ne oferă ca și experiență: când cumpărăm un burger, cumpărăm defapt satisfacție culinară, când cumpărăm o mașină, cumpărăm confort, siguranță, rapiditate în mișcare etc.

CU CE PLĂTIM ÎN REALITATE PENTRU UN PRODUS?

BANI

TIMP

Gândește-te la o carte. Ca să o cumperi a trebuit să plătești niște bani și, ca să câștigi acei bani, a trebuit să muncești, poate preț de o ora. Banii reprezintă acea ora din timpul tău care îți permite să îi schimbi pe altceva. O ora din timpul tău a plătit pentru această carte iar acesta este costul real pe care îl suportăm. Atunci când plătim cu bani pentru bunurile și serviciile de care avem nevoie, în realitate plătim cu timpul nostru.

TIMPUL ESTE UNUL DINTRE CELE MAI VALOROASE LUCRURI PE CARE LE AVEM și, atunci când decidem să ne cheltuim banii pentru a cumpăra ceva, ar fi util să ne dăm seama că ar trebui să prețuim acea achiziție. De asemenea, este important să ne amintim că timpul este limitat și că nu putem să cumpărăm mai mult din el.

Adevărata

AVERE

a unui om este reprezentată de

TIMPUL ȘI LIBERTATEA SA,

banii sunt doar un mijloc prin care obține ceea ce își dorește.

ISTORIA BANILOR

Peste ani, vor exista, cu siguranță noi tipuri de bani și metode de plată, dar mileniile de istorie monetară pot fi un ghid util pentru viitor. În acest capitol, vom risipi misterul banilor, prin a spune povestea lor într-o manieră care face diferența în mod clar între diferite tipuri de bani.

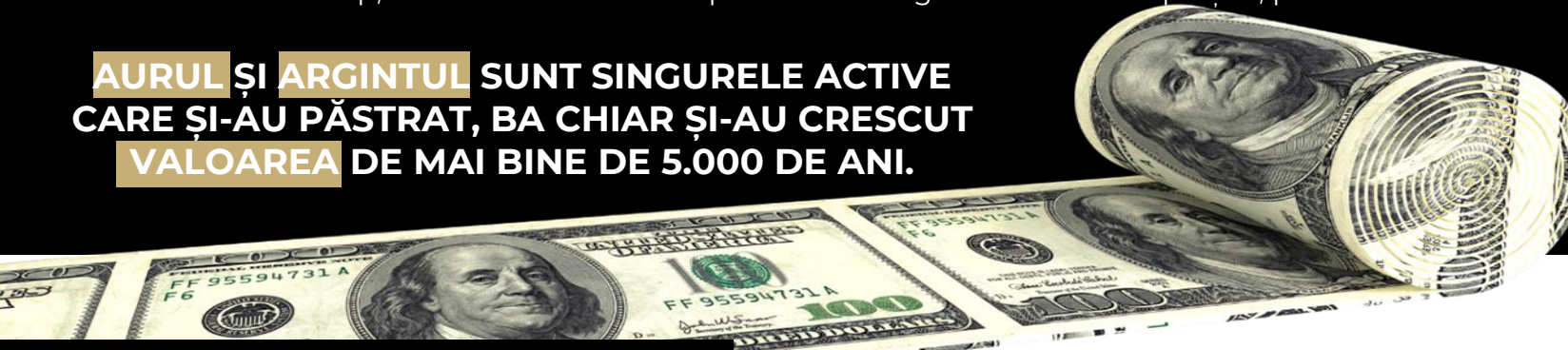
METALISM

Cautând în istoria banilor, observăm că aurul și argintul sunt cel mai longevive instrumente financiare pentru păstrarea valorii în timp. Pentru că erau durabile și ușor de divizat în cantități mai mici (interchimbabile), ele au devenit mărfurile preferate în medierea schimbului de produse și servicii.

Acum 5.000 de ani egiptienii au început pentru prima dată să folosească aurul și argintul ca o formă de plată, iar primele monede s-au emis în regatul Lidia din Anatolia, unde trăia bogatul rege Cresus. Ele erau grăunțe de electrum, un aliaj natural de aur și argint, dar nu erau monede așa cum le înțelegem noi azi, de o dimensiune și de forme fixe ci de o anumită greutate. Pentru a dovedi că toate cântăreau la fel erau imprimate cu un cap de leu, garanția regelui. Practic metalul din monede garanta valoarea acestora: un snikel de argint valora o anumită cantitate de argint pentru că exact atâta cântărea.

Pentru foarte mult timp, **AURUL A FOST CA O ANCORĂ CARE A PĂSTRAT VALOAREA BANCNOTELORE DE PE PIAȚĂ**. Această teorie cunoscută sub numele de "metalism" presupune că, pentru a păstra valoarea banilor în timp, statele ar trebui să adopte monede legate de un metal prețios, pentru că

AURUL ȘI ARGINTUL SUNT SINGURELE ACTIVE CARE ȘI-AU PĂSTRAT, BA CHIAR ȘI-AU CRESCUT VALOAREA DE MAI BINE DE 5.000 DE ANI.

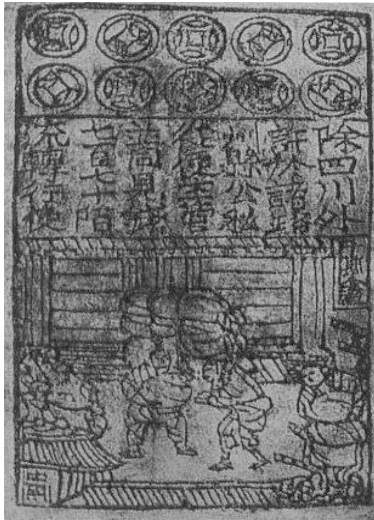

CHARTALISM

Idea opusă metalismului se numește "chartalism" și se presupune că își ia numele de la un termen latinesc precum tichet: charta. Chartalismul susține că, în final, toți banii sunt o creație a statului. Guvernul își poate folosi puterea pentru a cere ca anumite tichete să fie acceptate ca plată pentru datoriile private și mai important pentru datoriile impuse de stat și anume taxele. Aceasta ordine juridică este cea care dă VALOARE banilor și nu metalul din care sunt făcuți. În zilele noastre, cu toții trebuie să ne platim taxele, așa că vom accepta orice ar declara guvernul că reprezintă bani.

Banii nu mai sunt susținuți de metale prețioase sau de alte bunuri, ci sunt ceea ce se numește **MONEDE FIAT, CARE ÎȘI IAU VALOAREA DIN FAPTUL CĂ GUVERNUL O DECLARĂ ȘI NOI AR TREBUI SĂ AVEM ÎNCREDERE ÎN GUVERN. "FIAT" ÎNSEAMNĂ ÎN LATINĂ ÎNCREDERE**. În zilele noastre, o mare parte din această "încredere" vine tocmai din faptul că oamenii au uitat în timp și nu mai știu de unde vin banii defapt.

Dar pentru că guvernele pot printa bani în mod nelimitat, mărand cantitatea de bani în circulație, transferă în mod continuu bogăția din buzunarele tale sau din contul tău bancar către guvern sau către sistemul bancar. Toate **BANCNOTELE EXISTENTE PÂNĂ ACUM AU EȘUAT**, valoarea lor a ajuns la 0, așadar rămâne să ne întrebăm: oare bancnotele din ziua de azi își vor păstra valoarea în timp?

Dar cum s-a făcut trecerea de la metalism la chartalism?

Primele bancnote de hârtie au apărut în China, în timpul dinastiei Tang, 618-907 d.Hr. Pe atunci, negustorii ofereau și servicii de depozitare a obiectelor valoroase deținute de clienți și le emiteau **ordine de plată sau chitanțe prin** care garantau că obiectele respective erau depozitate în siguranță - aceste chitanțe funcționau ca niște bani, putând fi tranzacționate. Pe de altă parte, negustorii de ceai, care doreau să își transfere profitul dintr-o regiune în alta, foloseau aceste chitanțe, ca să nu fie nevoiți să care cu ei în călătorie monedele grele din bronz. Mai târziu, guvernul chinez a instituit cambiile (așa-zisi "bani zburători") pentru a reduce nevoia de a transporta monedele pe distanțe lungi, între provinciile îndepărtate și capitală.

După mult timp, prin anii 1660, și țările europene au preluat exemplul Chinei, începând să emită **bilete la ordin** pentru depozitele oamenilor de aur sau argint la bănci, care au evoluat ulterior în **chitanțe** folosite ca un mijloc popular de plată în rândul comercianților și cetățenilor obișnuiți.

Prima încercare de scurtă durată de a emite **bancnote** de către o bancă centrală a fost în 1661 de către Stockholms Banco, un predecesor al băncii centrale a Suediei Sveriges Riksbank. Acele bancnote au înlocuit plăcile de cupru, fiind folosite în schimb ca mijloc de plată.

HÂRTIA- GARANȚIA

BANI

HÂRTIA reprezenta GARANȚIA SAU CHITANȚA care atesta existența banilor în bancă

În acele vremuri, oamenii considerau **BANI AURUL ȘI ARGINTUL**, iar **BANCNOTELE** erau văzute a fi doar **CECURI DE CREANȚĂ** (bani simbolici) pentru aurul sau argintul ținut în depozitele băncilor. Când bancherii au emis bancnote în cantități mai mari decât cantitatea de metal din seifurile băncilor (aur și argint), a apărut sistemul de **rezervă fracționară**, despre care vom discuta în capitolele următoare. La fel ca în China, un sistem monetar necontrolat, bazat pe bancnote (bani ușori), a dus la deprecierea masivă a monedelor naționale și a mărit prețurile. Oamenii au devenit din ce în ce mai obișnuiți cu banii din hârtie și, defapt, au uitat că hârtia era doar o chitanță pentru banii (aur și argint) depozitate în seifurile băncii.

CREDIT

Introducerea bancnotei a fost primul pas în dezvoltarea mașinăriei de "producere a creditului". În era modernă, cea mai mare parte a banilor este efectiv o **DATORIE**. **BANII CREDIT** sunt în esență o **PROMISIUNE DE A PLĂȚI** - ceea ce americanii numesc contract de credit IOU (I Owe You). Întregul nostru sistem financiar se bazează doar pe promisiuni de un fel sau altul.

Odată cu dezvoltarea sistemului bancar, oamenii au început să depoziteze banii lor la bănci, în conturi bancare. Aceste conturi bancare permit oamenilor să-și depoziteze banii și să îi retragă la nevoie dar, în plus, aceștia pot fi folosiți și pentru a efectua plăți. Astfel, banii au început să fie transferați electronic între conturi bancare, reducând necesitatea de a utiliza bani fizici. Doar aproximativ 3%-8% din banii totali sunt reprezentați de monede sau bancnote, restul de bani constau în bani digitali, cifre de 0 și 1 în calculatoarele băncilor care, defapt, reprezintă o datorie, așa cum vom descoperi în capitolele următoare.

Hai să analizăm cum s-a făcut trecerea de la metalism la chartalism la credit și să surprindem niște momente istorice cu adevărat importante în înțelegerea banilor din zilele noastre.

The background of the entire page is a dense, overlapping collage of US dollar bills, primarily \$100 bills, scattered across a dark, almost black background. The bills are shown from various angles, some partially obscured, creating a sense of abundance and movement. The lighting highlights the texture and details of the currency, such as the portrait of Benjamin Franklin and the serial numbers.

ISTORIA BANILOR

De-a lungul istoriei, banii au trecut prin mai multe forme și etape de dezvoltare, ceea ce ne oferă posibilitatea să înțelegem cu adevărat care este valoarea și importanța acestora. Am trecut de la bani (monede) de aur sau argint la bani (hârtii) cu acoperire în aur, la bani (hârtii) cu acoperire parțial în aur, la bani cu acoperire în dolari și, în final, la bani FIAT – bazați doar pe promisiunile guvernelor și a băncilor centrale. Este extrem de instructiv să urmărim această evoluție și să ne dăm seama cum banii au fost transformați în mod repetat.

GOLD STANDARD

GOLD EXCHNAGE STANDARD

DOLLAR STANDARD

FIAT STANDARD

1

GOLD STANDARD

BANII CU ACOPERIRE ÎN AUR

Înainte de Primul Război Mondial, banii aveau acoperire în aur. Practic pentru fiecare bancnotă de hârtie emisă de 20\$, banca avea acoperire în aur de 20\$. **Aurul reprezenta banii, iar bancnotele reprezentau garanția că banii sunt în seiful băncii.**

Bancnota – garanția

=

Bani

Bancnota de 20\$ avea acoperire în aur 100%

Această etapă se mai numește și **EPOCA DE AUR** – prețurile erau stabile, la fel și creșterea economică, precum și armonia politică, ratele de schimb erau fixe, nu fluctuau, ceea ce a oferit stabilitate în lume.

STANDARDUL AUR A FOST FOLOSIT DE-A LUNGUL ISTORIEI PENTRU A ASIGURA ÎNCREDEREA ÎN MONEDA UNEI ȚĂRI. Aceasta înseamnă că valoarea banilor era garantată de aur și toată lumea putea avea încredere că moneda lor era susținută de aur real. Cu toate acestea, în cadrul etalonului aur, țările care dețineau mai mult aur decât altele aveau un avantaj, deoarece puteau tipări mai mulți bani decât alte țări, și, în același timp, puteau să schimbe oricând banii tipăriți cu aur real.

1913

FEDERAL RESERVE ACT

După o serie de crize bancare, în special cea din 1907 care a avut efecte severe asupra economiei, s-a constatat necesitatea unei reforme monetare și găsirea unei modalități de a crea mai mulți bani. Așadar, în decembrie 1913 s-a votat în Senatul American actul prin care se înființează FED- Banca Centrală a SUA. Încă de la înființare, **FED A FOST O AGENȚIE PRIVATĂ ȘI NU A FĂCUT PARTE DIN GUVERNUL AMERICAN.** Principalul scop al FED a fost **"SĂ FURNIZEZE O MONEDĂ ELASTICĂ"**, adică să îi ofere acesteia **POSSIBILITATEA DE A CREA RAPID SUME MARI DE BANI ȘI DE A LE REDUCE**, atunci când banii nu mai erau necesari (de aici termenul de elastic).

1914

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Primul Război Mondial a schimbat EPOCA DE AUR. De ce? Pentru că mai multe țări europene au renunțat la etalonul aur ca să **POATĂ PRINTA BANII NECESARI FINANȚĂRII RĂZBOIULUI** și operațiunilor militare. Economiiștii au realizat că, în vremuri de restricte, țările au nevoie de mai mulți bani decât dețin în numerar sau în rezervele sale de metale prețioase, așadar se dovedea că **ETALONUL AUR ERA PEA RESTRICTIV.** Prin urmare, țările au printat mai mulți bani decât aurul existent în rezervele băncilor.

2

GOLD EXCHANGE STANDARD

MAREA DEPRESIUNE

1929

După Primul Război Mondial, a urmat o perioadă de înflorire economică în SUA între ani 1920-1929, când FED a crescut masiv masa monetară în circulație, ceea ce a generat apariția speculațiilor imobiliare și la bursă, iar cererea de credit a căpătat forme astronomice până în 1929 când bursa de acțiuni s-a prăbușit și piața a intrat într-o spirală descendentă.

Sistemul banilor cu acoperire în aur nu a funcționat întotdeauna conform planului, pentru că uneori oamenii își pierdeau încrederea în guverne și în acești bani de hârtie (bancnote) care reprezentau defapt garanția că banii lor aveau acoperire în aur și argint în sefurile băncilor, și începeau să folosească în schimb alte forme de plată, cum ar fi aurul și argintul pur. Acest lucru s-a întâmplat în timpul Marii Depresiuni din 1929 (când mulți oameni și-au pierdut încrederea că dolarii americani aveau acoperire reală în aur).

1930

GOLD EXCHANGE STANDARD

Între cele două războaie mondiale, **BANCNOTELE AU AVUT PARȚIAL ACOPERIRE ÎN AUR**. În Statele Unite, sub legea cuprinsă în FED, 50\$ aveau acoperire în aur de 20\$, deci doar 40%. Așadar, **pentru 20\$ băncile puteau pune în circulație bancnote de 50\$**.

BANCNOTA – GARANȚIA

=

BANI

Bancnota de 50\$ avea acoperire 20\$ în aur

1933

Pentru a salva dolarul, pe 5 aprilie 1933, în SUA a fost instituită legea Executive Order 6260, semnată de către președintele Franklin D. Roosevelt, prin care **S-A INTERZIS DEȚINEREA DE MONEDE DE AUR**, bare de aur și certificate de aur de către rezidenți și companii. Această lege a fost introdusă în timpul Marii Depresiuni, într-un efort de a crește lichiditățile băncilor și de a stopa retragerile de numerar din bănci. În conformitate cu legea, cetățenii americani au fost obligați să predea guvernului aurul deținut și în schimb au primit dolari americani la o rată fixă. Deținerea de aur se pedepsea cu 10 ani de închisoare. Guvernul a interzis și exporturile de aur și a obligat companiile aurifere să vândă aurul extras doar către guvern.

1939

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

În urma celor două războaie mondiale, SUA a ieșit învingătoare. Cum? În Primul Război Mondial, SUA a intrat în război spre final, în ultimele 6 luni, implicarea lor militară fiind destul de redusă. Însa în cei 4 ani de război, SUA și-a dezvoltat o economie de război puternică: armament, bunuri de consum, cereale etc. Toate acestea au fost cumpărate și plătite de către celelalte state cu aur. Același lucru s-a întâmplat și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial când, după doi ani de neutralitate în care a profitat economic de pe urma conflictului din zona Europei, SUA s-a implicat în război spre final în 1941. La sfârșitul celor două războaie, SUA deținea 2/3 din aurul total mondial, în timp ce Europa avea puțin aur și mulți dolari.

3

DOLLAR STANDARD

Până în 1944, **LIRA STERLINĂ ERA MONEDA ÎN CARE ERAU PĂSTRATE REZERVELE VALUTARE ALE LUMII**, Londra fiind cel mai important centru financiar al lumii la fel cum Imperiul Britanic era puterea geopolitică dominantă. Două războaie mondiale au pus capăt acestei situații, transformând **CEL MAI MARE CREDITOR** din lume (Imperiul Britanic) în **CEL MAI MARE DATORNIC**.

1944

BRETTON WOODS SYSTEM

Spre finalul celui de-al doilea război mondial, oficiali din 44 de națiuni s-au întâlnit în Bretton Woods pentru a pune bazele unui sistem monetar internațional. Deoarece, după război, SUA devenise principala putere mondială, la Conferința de la Bretton Woods s-a stabilit că (aproape) toate bancnotele din lume să aibă acoperire în dolari, iar dolarul să aibă acoperire în aur la valoarea de 35\$ uncia de aur. Astfel **DOLARUL AMERICAN** a devenit **MONEDA DE REFERINȚĂ ȘI DE REZERVĂ A STATELOR LUMII. STATELE UNITE DEVENISERĂ PRINCIPALUL DEPOZIT DE AUR DIN LUME.**

Toate băncile centrale dețineau dolari ca rezervă monetară, și de fiecare dată când SUA printa dolari, valoarea banilor din rezervele băncilor scădea. Prin sistemul Bretton Woods, SUA nu era obligată să aibă nicio rezervă obligatorie de aur în rezervele băncilor, astfel pentru a acoperi deficitul bugetar cauzat de războaiele din Vietnam, Korea, misiunea NASA către lună, SUA printa din ce în ce mai mulți bani.

1965

CHARLES DE GAULLE

Guvernele străine aveau din ce în ce mai multe îndoieli cu privire la capacitatea SUA de a converti dolarii în aur la valoarea de 35\$ uncia. În 1965, într-o conferință de presă **PREȘEDINTELE FRANCEZ CHARLES DE GAULLE** (cărui nu îi plăcuse niciodată puterea SUA) **A CRITICAT DUR POLITICILE MONETARE ALE STATELOR UNITE** și rolul dolarului american ca monedă de rezervă globală. El a argumentat că SUA deține mai mulți dolari decât are rezerve de aur, prin urmare nu credea că valoarea dolarului american mai era susținută de aur. **EL A CERUT ÎNAPOI AURUL FRANȚEI LA SCHIMB PENTRU DOLARI.** Ulterior și alte țări au urmat exemplul Franței și au cerut Americii să le restituie rezervele de aur.

Între 1959 -1971, SUA a pierdut 50% din cantitatea de aur deținută de bănci, astfel intrând în țară o cantitate mare de dolari. La acel moment erau de 12 ori mai mulți dolari decât exista acoperire în aur. Acest lucru a pus presiune pe guvernul SUA să ia măsuri pentru a menține valoarea dolarului și pentru a-și păstra aurul din rezervele bancare.

4

FIAT STANDARD

1971

FIAT STANDARD = BANII FĂRĂ VALOARE

Pentru că rezervele de aur începuseră să scadă dramatic și pentru a salva economia SUA, **PREȘEDINTELE NIXON** a fost forțat să renunțe la etalonul aur pentru că **TOT AURUL DIN SUA NU ACOPERA BANII PE CARE ÎI PRINTASERĂ**. Așadar, etalonul aur avea să fie abandonat. Banii au încetat să mai fie bani și, pentru ca nu au mai avut acoperire în aur, au devenit valută. Astfel s-a făcut trecerea de la **BANII GREI** (bani cu acoperire în aur) la **BANII UȘORI** (bani fără acoperire).

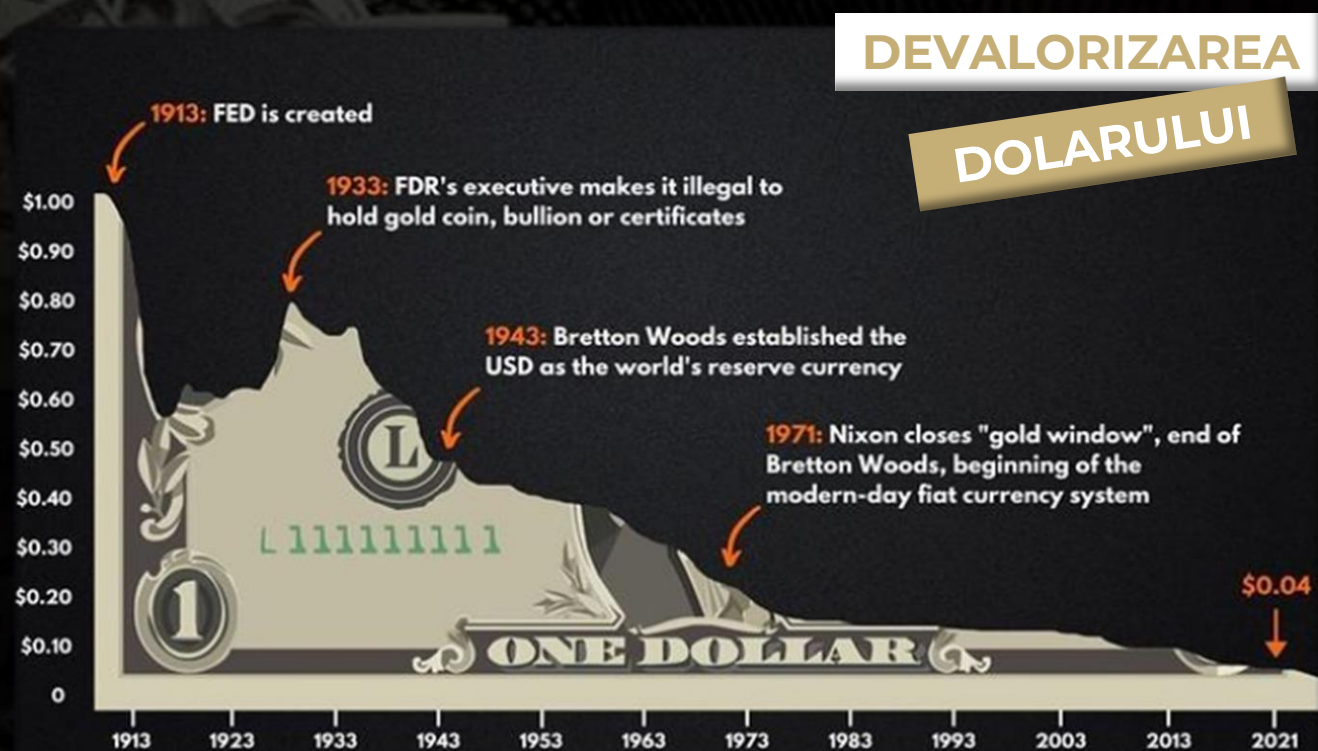
Valuta fără acoperire este **DOAR O PROMISIUNE A GUVERNULUI**, care oferă o valoare hârtiilor pe care le printează din tiparnițele lor și care devin astfel **VALUTĂ OFICIALĂ**. Dar defapt sunt doar niște hârtii fără valoare cu poze cu președinți morți. Valoarea le-o dăm noi.

În concluzie, **DOLARUL ESTE MONEDA DE REZERVĂ A STATELOR LUMII** și, din 1971, dolarul nu mai are acoperire în nimic, deci **TOATE MONEDELE NAȚIONALE NU MAI AU ACOPERIRE ÎN CEVA TANGIBIL** ci le-a mai rămas doar încrederea în guvernul american și în FEB- banca centrală a Americii.

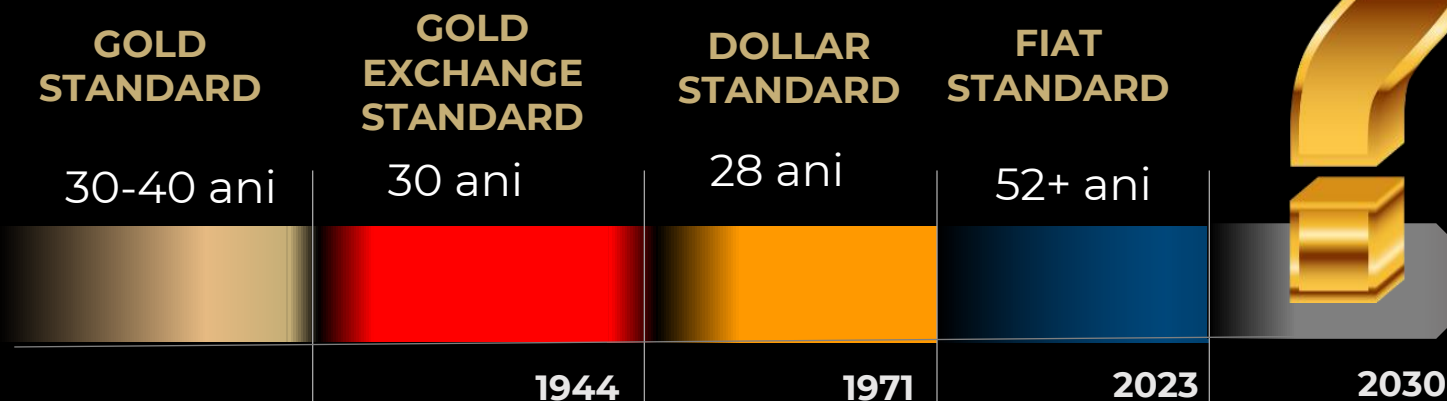
2021

Cum am precizat în prima parte a acestui ebook, caracteristic banilor este faptul că au o definiție universal acceptată: **SĂ ÎȘI PĂSTREZE VALOAREA PE O PERIOADĂ LUNGĂ DE TIMP**. Dolarul și-a pierdut mai mult de **99%** din puterea de cumpărare din momentul creării FED în 1913, **100\$** mai valora în 2021 doar **4\$**. Deci dolarul nu-și păstrează valoarea și, cu cât se printează mai mulți, cu atât va valora mai puțin.

FIECARE CICLU MONETAR A DURAT ÎNTRE 30-50 ANI ȘI DE FIECARE DATĂ MONEDELE S-AU DEPRECIAT, ȘI-AU PIERDUT TOT MAI MÛLT DIN VALOARE.

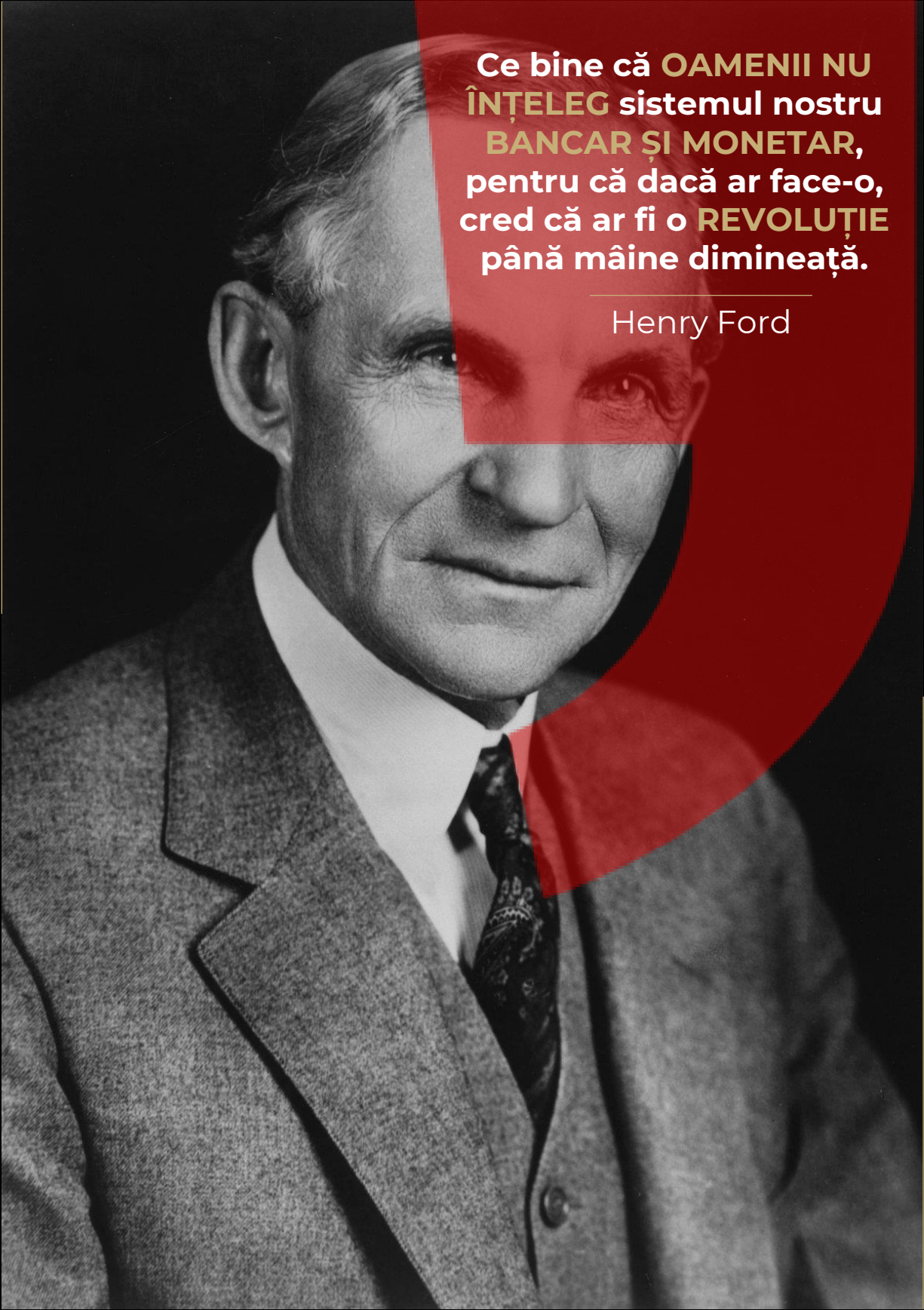
Acum ne întrebăm: Oare sistemul monetar actual va rezista? Ce urmează? Azi dolarii sunt bani ușori (fără acoperire în ceva tangibil). Valoarea unui dolar este sprijinită, teoretic, de încrederea în FED și guvernul SUA și de buna sa reputație în lume. Însă, dolarul nu mai este ce a fost cândva. Pe scena globală, dolarul deja a început să își piardă din valoare și începe să își piardă statutul de monedă preferată pentru rezervele valutare globale, așa cum vom descoperi în capitolele viitoare.

Cei 1.000 de ani de istorie monetară ne învață o lecție convingătoare: pe măsură ce societățile trec de la **BANI GREI** (bani cu acoperire în aur) la **BANI UȘORI** (bani fără acoperire), economiile riscă să eșueze.

Mulți reformatori monetari din prezent consideră că banii, pentru a fi emiși pe baze solide, trebuie să fie într-un totuși garantati de aur sau argint și să fie răscumpărabili la cerere. Însă acesta ar fi un pas înapoi la un mediu mai primitiv de schimb. Rezerva limitată a metalelor care ar putea fi echivalată în bani, ar **LIMITA CANTITATIV TRANZACȚIILE COMERCIALE** ceea ce ar avea consecințe dezastruoase pentru economie. Cu toate acestea, convertibilitatea în aur a banilor de hârtie a reușit în trecut să impună o anumită disciplină asupra volumului total al creării banilor.

De-a lungul anilor nu a existat nicio valută fără acoperire, nici o bucată de hârtie care să fi rezistat în timp. Nici una! Și au existat mai mult de 500 de valute. Toate au ajuns la 0. Să fie dolarul prima valută care va rezista? Noi toți trebuie să recunoaștem pericolele la care ne expunem, mai ales pe măsură ce banii evoluează către era digitală. Bani capătă tot mai mult o formă electronică, invizibilă.

Banii au devenit atât de abstracți încât uităm lecțiile concrete ale istoriei. Atâta vreme cât banii vor rămâne un simbol al valorii, unii oameni vor căuta să-l controleze. Dar cine controlează banii? Hai să descoperim în continuare!

A black and white portrait of Henry Ford, an elderly man with receding hair, wearing a suit and tie. The portrait is partially obscured by a large red circular graphic on the right side of the image.

Ce bine că **OAMENII NU ÎNȚELEG** sistemul nostru **BANCAR ȘI MONETAR**, pentru că dacă ar face-o, cred că ar fi o **REVOLUȚIE** până mâine dimineață.

Henry Ford

CINE CONTROLEAZĂ
BANII

”

Permite-mi să **EMIT** și să
CONTROLEZ BANII unei națiuni, și nu
mă interesează cine face legile țării.

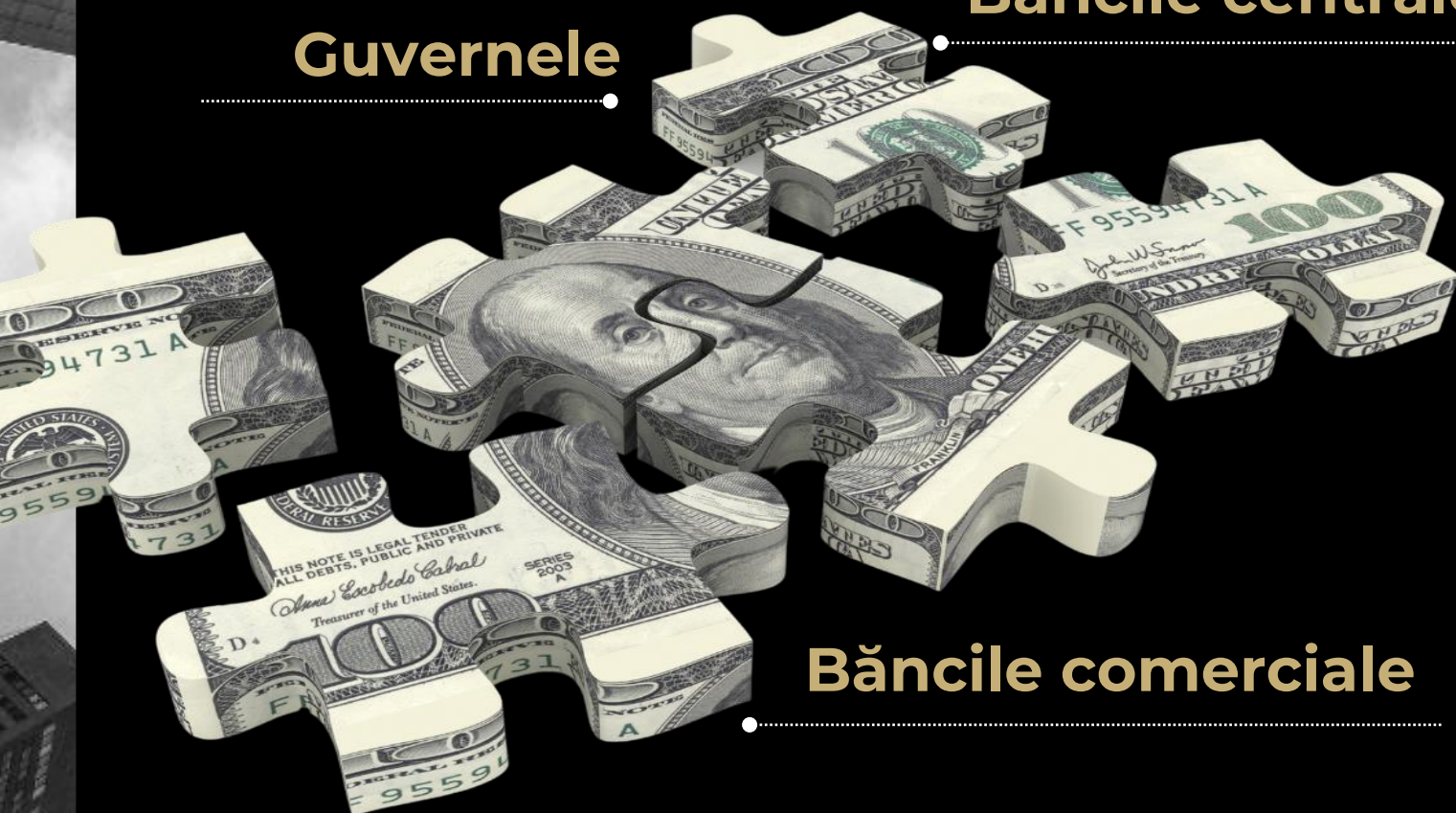
Mayer Amschel Rothschild
Fondatorul dinastiei bancare internaționale
a familiei Rothschild

cum sunt CREAȚI banii?

BANII REPREZINTĂ CEA MAI IMPORTANTĂ PARTE A ORICĂREI ECONOMII. Fără ei, economiile nu pot funcționa. Cine controlează banii noștri? Cum intră banii într-o economie? Cine decide câți bani circulă și ce se întâmplă atunci când nu sunt suficienți pentru a satisface cererea? Dacă v-ați adresat vreodată aceste întrebări sau pur și simplu doriți să înțelegeți mai bine cum funcționează sistemul nostru financiar astfel încât să puteți lua decizii în cunoștință de cauză cu privire la finanțele dumneavoastră, atunci vă invit să citiți mai departe.

Guvernele

Băncile centrale

Băncile comerciale

În epoca modernă, principalul instrument prin care este consolidată **PUTEREA și BOGĂȚIA** este reprezentat de **CONTROLUL MAȘINĂRIEI DE CREARE A BANILOR.**

În majoritatea țărilor, banii sunt creați prin intermediul mecanismului de **IMPRIMARE și INJECTARE** a banilor în economie de către **BANCA CENTRALĂ.** În plus, **BĂNCILE COMERCIALE** pot crea bani prin intermediul sistemului bancar și anume prin mecanismul de **CREDITARE.** **GUVERNUL** poate, de asemenea, crea bani prin intermediul eliberării de noi **DATORII GUVERNAMENTALE** - titluri de stat.

Vom detalia în continuare fiecare modalitate de creare a banilor.

ISTORIA BĂNCILOR CENTRALE

Banii au fost supuși unor abuzuri constante de către cei care au avut autoritate asupra lor. În Evul Mediu, devenise un lucru obișnuit printre **PRINȚI ȘI REGI** să bată monedele de aur și argint care, pe atunci, serveau drept bani, îmbogățindu-se de fiecare dată prin reducerea conținutului de metal prețios al monedelor noi și prin obligarea supușilor să le accepte la aceeași valoare nominală ca cele vechi.

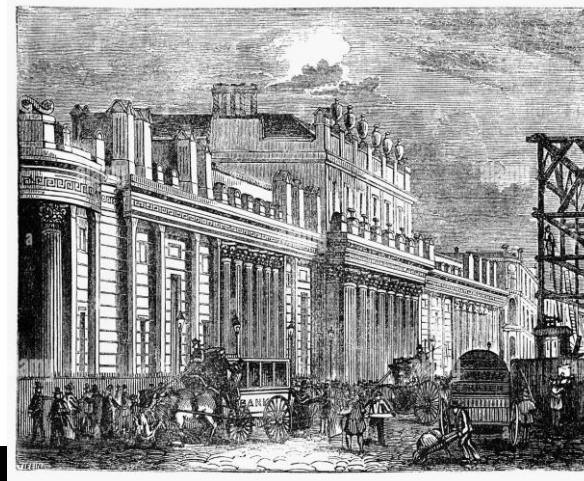
În ultimele trei veacuri, mașinăria banilor și a sistemului bancar a fost rafinată pentru a permite ca nivelurile de control, aproape absolute, să fie mânuite pe plan mondial de către **O MÂNĂ DE INDIVIZI**, care cred că au dreptul divin al regilor. Cu siguranță cel mai valoros și mai eficient privilegiu de menținere a controlului și de acumularea bogăției în epoca modernă este acela de a controla mașinăria banilor și a sistemului bancar. Hai să descoperim care sunt semintele și solul din care a răsărit sistemul bancar central.

Băncile centrale sunt instituții financiare ale statelor, care au responsabilitatea de a supraveghea politica monetară a țării respective, de a emite moneda națională și de a stabili ratele dobânzilor. Istoria băncilor centrale se întinde pe o perioadă de secole și a evoluat odată cu dezvoltarea sistemelor bancare și a relațiilor comerciale.

Una dintre primele bănci centrale din lume a fost **BANCA SUEDEZĂ**, înființată în 1668, care a devenit model pentru multe alte bănci centrale din Europa și din întreaga lume. În acea vreme, băncile centrale aveau în principal **ROLUL DE A FINANȚA GUVERNUL ȘI DE A EMITE MONEDA NAȚIONALĂ**. Odată cu dezvoltarea economiilor și a sistemelor bancare în secolul al XIX-lea, au fost înființate mai multe bănci centrale, inclusiv Banca Angliei (1694), Banca Franței (1800), Banca Centrală a Germaniei (1876) și Banca Japoniei (1882).

CEA MAI IMPORTANTĂ BANCĂ CENTRALĂ care a servit drept stâlp pentru dezvoltarea sistemului bancar a fost **BANCA ANGLIEI - 1694**. Pe atunci Anglia era în **RĂZBOI** cu Franța și pentru că acesta era costisitor, regele trebuia să facă rost de **FINANȚARE**. Un scoțian a oferit soluția la problema financiară a regelui – i-a propus un împrumut de 1,2 milioane de lire pentru guvern iar, în schimb, investitorii care au contribuit cu bani urmau să fie incluși în **"THE GOVERNOR AND COMPANY OF BANK OF ENGLAND"** și să **AIBĂ PRIVILEGIUL BANCARE PE TERMEN LUNG, INCLUSIV EMITEREA DE MONEDĂ**. Guvernul a intrat și mai adânc în datoriile față de această bancă, iar ca rezultat privilegiile băncii au fost extinse, oferindu-i monopol în emiterea de monedă. **STATUL A DESCOPERIT CĂ BĂNCILE CENTRALE SUNT O SURSĂ DE CREDIT**.

Acesta a fost începutul **ALIANȚEI PROFANE DINTRE POLITICĂ ȘI FINANȚE**, care a permis guvernelor să cheltuiască fără a mai fi limitate la veniturile din taxe și a conferit bancherilor privilegiul de a crea bani pentru credit (inițial sub forma bancnotelor, iar acum sub forma depozitelor digitale) și de a împrumuta cu dobândă. Banca Angliei a devenit prototipul pentru băncile centrale care au fost în cele din urmă înființate în toate țările lumii. Este considerat unul dintre cele **MAI IMPORTANTE EVENIMENTE DIN ISTORIA OMENIRII**.

Ulterior, în urma crizelor economice majore generate de Primul Război Mondial și Marea Depresiune, băncile centrale au dobândit un rol tot mai important în stabilirea și monitorizarea politicii monetare. După Al Doilea Război Mondial, băncile centrale au devenit tot **MAI INDEPENDENTE** de guvern și au obținut un rol mai important în ceea ce privește **STABILIZAREA PREȚURILOR ȘI MENȚINEREA STABILITĂȚII FINANCIARE**. Astăzi, majoritatea țărilor din lume au o bancă centrală, iar aceste instituții joacă un rol crucial în economia țărilor. În concluzie, aceste două instituții, guvernul și banca centrală, au complotat pentru a crea un sistem al **BANILOR POLITICI** care generează acest imperativ al datoriei financiare în timp ce sporește concentrarea puterii și a bogăției.

ISTORIA FED

Pentru că **DOLARUL ESTE MONEDA DE REZERVĂ A LUMII**, banca centrală a SUA este considerată cea mai puternică și influentă instituție din lume, datorită rolului său în stabilirea politicii monetare mondiale. **FEDERAL RESERVE SYSTEM**, cunoscut și sub numele de **FED**, este banca centrală a Statelor Unite ale Americii și a fost înființată în 1913. Instituția a fost creată prin legea **FEDERAL RESERVE ACT**, semnată de președintele Woodrow Wilson, în urma unei serii de crize bancare care au afectat economia americană în anii 1890 și începutul anilor 1900.

ELITELE FINANCIARE ale SUA, în special interesele lui **J.P. MORGAN, ROCKEFELLER, KUHN și LOEB**, au creat un cartel financiar și au fost responsabile pentru impunerea Sistemului Rezervei Federale care să permită băncilor să sporească rezerva de bani într-o manieră coordonată. Unii dintre **CEI MAI IMPORTANȚI BANCHERI ȘI FINANȚATORI AI GUVERNULUI** au identificat nevoia națiunii de a avea o bancă centrală și au organizat o întâlnire în secret în insula Jekyll, Georgia. Ei au spus publicului că sunt într-o excursie de vânătoare de rațe pentru că, pe vremea aceea, din cauza crizelor bancare frecvente, americanii nu aveau încredere în bancheri și nu își doreau ca monopolul banilor să fie deținut de către aceștia printr-o bancă centrală. Așadar au făcut eforturi extraordinare pentru a păstra secretul întâlnirii iar, pentru a fi acceptată, au prezentat-o publicului ca fiind un act împotriva băncilor. Actul de constituire FED a fost aprobat în Congres în 1913 chiar înainte de Crăciun, când majoritatea reprezentanților erau deja acasă de sărbători. Acesta este momentul când **CONGRESUL A OFERIT UNEI CORPORAȚII PRIVATE, PRIN CONSTITUȚIE, DREPTUL DE A EMITE ȘI DE A CONTROLA BANII DIN ECONOMIE.**

Cei mai importanți oameni din domeniul afacerilor, politicieni și economiști care au contribuit la scrierea actului și la dezvoltarea conceptului de bancă centrală sunt prezentați mai jos:

Paul Warburg - un bancher german-american al Kuhn, Loeb & Co. - o importantă bancă de investiții din New York

Senatorul **Nelson Aldrich** președintele Comisiei Bancare și Valutare din Senatul SUA, a fost principalul arhitect al legii

Frank Vanderlip - bancher și jurnalist, președintele Rockefeller - National City Bank of New York (acum Citibank) și Assistant Secretary al Trezoreriei

Benjamin Strong - bancher, președinte al JP Morgan Banker Trust, a fost numit guvernatorul FED din New York pentru 14 ani, până la moartea sa

Henry Davidson - bancher, senior partner la JP Morgan

Charles Norton - bancher care a fost Assistant Secretary al Trezoreriei, Secretar al Președintelui William Howard Taft și președinte al Morgan - First Bank of NY

A. Piatt Andrew - economist și politician care a fost Assistant Secretary al Trezoreriei

Dacă doriți să descoperiți mai multe informații despre acești oameni influenți la vremea aceea, puteți citi istoria lor pe Wikipedia.

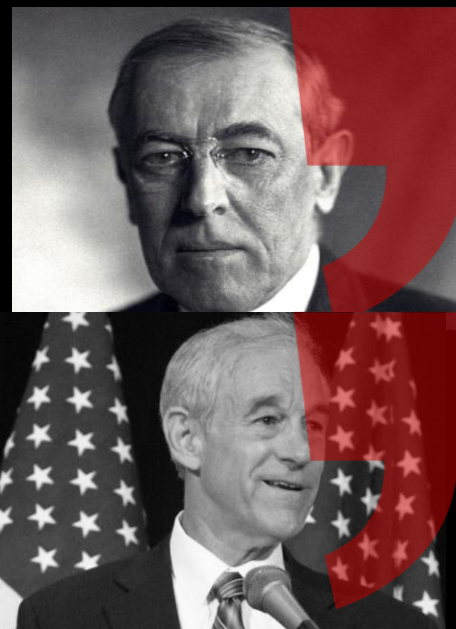
PUTEREA ȘI CONTROLUL BANILOR

Încă de la înființarea sa în 1913, FED – banca centrală a SUA - a avut drept scop principal **FURNIZAREA UNEI MONEDE ELASTICE**, adică să poată extinde sau contracta oferta de bani din circulație în funcție de nevoia publică. Într-o economie modernă nu există o cantitate fixă de bani, băncile centrale din toate țările **POT** și vor **CREA** mai mulți bani atâta vreme cât este în interesul lor comercial.

Mulți oameni sunt surprinși să afle că banca centrală a Statelor Unite operează în cea mai mare parte **INDEPENDENT DE GUVERN**. Structura combinată, publică și privată, a Rezervei Federale rămâne foarte controversată, mai ales după criza financiară din 2007-2008. Pe site-ul oficial al **FEDERAL RESERVE OF ST. LOUIS** găsim următoarea informație: "Băncile din Rezerva Federală nu fac parte din guvernul federal, dar există datorită unui act al Congresului. Scopul lor este de a servi publicului. Deci, **FED este privată sau publică?** Răspunsul este **ambele**. În timp ce **Consiliul Guvernatorilor este o agenție guvernamentală independentă, Băncile Rezervei Federale sunt înființate ca corporații private. BĂNCILE MEMBRE** dețin **acțiuni la Băncile Rezervei Federale și câștigă dividende**. Deținerea acestor acțiuni nu implică controlul și interesul financiar acordat deținătorilor de acțiuni comune din organizațiile cu scop de profit. Acțiunile nu pot fi vândute sau gajate ca garanție pentru împrumuturi. **BĂNCILE MEMBRE** aleg, de asemenea, șase din cei nouă membri ai consiliului de administrație al fiecărei bănci federale."

Președintele Woodrow Wilson, în timpul căruia s-a aprobat **FEDERAL RESERVE ACT**, a precizat în cartea sa "The new freedom": "S-a produs o concentrare extraordinară și foarte sinistră în controlul afacerilor din această țară. Sistemul nostru de creditare este în mâini private. În consecință, dezvoltarea națiunii și toate activitățile noastre sunt în mâinile a câțiva bărbați. Acest trust al banilor sau, așa cum ar fi adecvat denumit, acest trust al creditării, nu este un mit, nu este un lucru imaginar"

Ron Paul, kongresmanul și candidatul prezidențial la alegerile din 2008, a făcut apel la abolirea Rezervei Federale și a sugerat: "Poate există prea multă putere în mâinile celor ce controlează politica monetară? Puterea de a crea crize, puterea de a modifica valoarea acțiunilor la bursă în câteva minute. Pentru mine aceasta este o putere de rău augur, iar ea pune la îndoială întregul concept de libertate și de monedă stabilă", iar președintele FED de atunci, Alan Greenspan i-a răspuns "Este **INEVITABIL** ca autoritatea ce reprezintă producătorul rezervei de bani să nu aibă putere absolută". Nu este de mirare ca Ron Paul nu a ieșit președinte atunci...

Sistemul bancar central, cu privilegiile inerente și conflictele sale de interese, s-a răspândit în toată lumea. În majoritatea țărilor, banca centrală s-a înconjurat îndeaproape de instituții bancare private aproape invizibile.

POLITIZAREA BANILOR, a sistemului bancar și al finanțelor a permis concentrarea puterii și bogăției în puține mâini. Carroll Quigley, în cartea lui "Tragedie și Speranță" ne ajută să înțelegem conexiunea dintre băncile centrale și elita financiară, spunând că nu trebuie considerat că directorii băncilor centrale ale lumii au fost în sine puteri în lumea finanțelor. Mai degrabă ei au fost agenții bancherilor internaționali dominanți în sectorul investițiilor, care i-au promovat pe acești directori și pe care puteau să îi elimine când doreau. Puterile financiare substanțiale ale lumii se aflau în mâinile acestor **BANCHERI INVESTITORI INTERNAȚIONALI**, care au rămas în mare parte în spatele cortinelor din propriile lor bănci private independente. Aceștia au format un sistem internațional de cooperare și dominare națională (sau **CARTEL FINANCIAR** cum mai este denumit) care este mai puternic, mai secret și mai privat decât al directorilor din băncile centrale. Această dominanță a bancherilor s-a bazat pe controlul lor asupra **FLUXURILOR DE CREDIT** și asupra **FONDURILOR DE INVESTIȚII** în țările proprii și în lume. Practic, Quigley recunoaște că există, într-adevăr, un grup relativ restrâns, dar puternic, care a reușit să pună stăpânire pe lumea financiară a întregii rase umane.

În prezent, FED este format din:

- ▶ **CONSILIUL GUVERNATORILOR** format din 7 membri numiți de președintele SUA și aprobați de către Congres.
- ▶ **12 BĂNCI FEDERALE REGIONALE**, care sunt responsabile de implementarea politicii monetare și de furnizarea de credite instituțiilor financiare din regiunile lor respective. **BĂNCILE PRIVATE DIN SUA DEȚIN ACȚIUNI LA BĂNCILE FEDERALE REGIONALE ALE FED PRIN LEGE.** Toate băncile private sunt obligate să dețină acțiuni la FED Regionale (la 100\$/acțiune – preț fix) în valoare de 6% din capitalul lor și pot primi dividende anuale din investițiile FED. Cu toate acestea, se consideră că aceste dividende nu sunt legate de profiturile FED și nu conferă niciun drept de vot sau de control asupra politicilor FED. Oare?
- ▶ **FOMC - THE FEDERAL OPEN MARKET COMMITTEE** – care este format din 12 membri - cei 7 membri ai Consiliului Guvernatorilor, Președintele Băncii Rezervei Federale din New York și 4 din restul de 11 președinți ai Băncilor de Rezervă Regionale, care servesc mandate de un an pe bază de rotație.

Deci cine deține **CONTROLUL BANILOR?**

MARILE BĂNCI PRIVATE!

Identifică cele mai mari bănci din lume și conducătorii lor.

Imaginați-vă că dețineți un privilegiu legal de a crea practic toți banii națiunii făcând numai câteva intrări contabile și de a îi da cu împrumut cu dobândă. Pe cât de șocant poate să pară, acesta este natura regimului monetar și financiar care s-a răspândit în lume. Însă cine deține aceste privilegii și cum sunt ele exercitate vom detalia în continuare.

BĂNCILE CENTRALE

Tiparnița de bani

Banca centrală este o instituție publică care administrează moneda unei țări și controlează cantitatea de bani din circulație, asigurând lichiditate în piață, prin **CONTROLUL RATEI DOBÂNZII**, **IMPRIMAREA DE BANI** sau prin **CONTROLUL REZERVELOR MINIME OBLIGATORII**. Ea este presupusă a fi **SIMBOLUL STABILITĂȚII ECONOMICE** și a **STABILITĂȚII PREȚURILOR**, însă defapt prețurile erau mai stabile înainte de înființarea acestora. Mai este numită și **BANCA BĂNCILOR** comerciale, ea acționând ca un **BANCHER** pentru restul sistemului bancar.

IMPRIMAREA BANILOR

Băncile centrale dețin așa-zisă **"TIPARNIȚĂ DE BANI"** și printează bani fără nici un fel acoperire, oricând doresc. Ele sunt instituții independente de guvern care pot crea bani prin imprimarea de noi bancnote și monede și prin injectarea lor în economie prin intermediul mecanismelor monetare, cum ar fi **cumpărarea de obligațiuni guvernamentale** (practic împrumutată guvernelor bani cu dobândă) sau **prin acordarea de credite băncilor comerciale**.

Nu este nevoie să ne îngrijorăm niciodată pentru lichiditatea unei bănci centrale. Băncile centrale **EMIT BANI DINTR-UN CONT ÎN CARE NU ESTE NIMIC ÎN EL**, însă cu cât sunt mai mulți bani în circulație, cu atât ei valorează mai puțin iar puterea noastră de cumpărare scade.

CONTROLUL RATEI DOBÂNZII

Cum spuneam, principala funcție a băncilor centrale este să regleze cantitatea de bani de pe piață, adică să ofere lichiditate în piață la nevoie. Acest lucru îl realizează, în primul rând, prin stabilirea ratei dobânzii de referință sau rata de politică monetară – cum se numește în România.

Rata dobânzii reprezintă **PREȚUL BANILOR, DOBÂNDA CU CARE BĂNCILE COMERCIALE SE ÎMPRUMUTĂ DE LA BANCA CENTRALĂ**. Banca centrală stabilește rata dobânzii, iar atunci când o face, ajustează practic oferta de bani disponibilă pentru creditare.

Când banca centrală **CREȘTE** rata dobânzii

Creditele devin mai scumpe, automat se vor lua mai puține împrumuturi și astfel **se reduce cantitatea de bani în circulație**.

Când banca centrală **SCADE** rata dobânzii

Creditele devin mai ieftine și băncile comerciale, firmele și oamenii sunt stimulați să ia mai multe împrumuturi, astfel sunt stimulate cheltuielile și, prin urmare, **cantitatea de bani din circulație va crește**.

CONTROLUL REZERVELOR MINIME OBLIGATORII

Un alt instrument utilizat de către banca centrală pentru a controla oferta de bani și a stabili nivelul de lichiditate în economie este controlul rezervelor minime obligatorii. Acesta funcționează prin impunerea unui **procent minim de rezerve pe care băncile comerciale trebuie să îl mențină la banca centrală**. Băncile sunt obligate să depoziteze o anumită sumă de bani la banca centrală, care poate fi utilizată pentru a acoperi nevoile de lichiditate și a reduce riscul lor de faliment.

Dacă **banca centrală dorește să reducă oferta de bani, ea poate crește procentul de rezerve minime obligatorii**, ceea ce va obliga băncile să depoziteze mai mulți bani la banca centrală și să aibă mai puțini bani disponibili pentru a da credite.

Dacă **banca centrală dorește să crească oferta de bani, ea poate reduce procentul de rezerve minime obligatorii**, ceea ce va permite băncilor să aibă mai mulți bani disponibili pentru a da credite.

Acest mecanism este utilizat în mod obișnuit pentru a menține stabilitatea prețurilor și pentru a evita inflația. Banca centrală poate utiliza acesta tehnică pentru a influența costul creditelor și pentru a influența activitatea economică prin modificarea ofertei de bani.

GUVERNELE

Cum fac **GUVERNELE** bani din **NIMIC**

Guvernele, care își controlează propria ofertă de bani, au întotdeauna opțiunea de a-și finanța cheltuielile interne creând mai mulți bani.

Când o țară are cheltuieli mai mari decât venituri, adică înregistrează **DEFICIT**, guvernul este nevoit să facă rost de bani. Cum? Guvernul poate aduna fonduri prin creșterea impozitelor sau, mai simplu, prin emiterea de obligațiuni guvernamentale, adică **TITLURI DE STAT**. Dacă veniturile guvernului din taxe nu sunt suficiente, cum par să fie mereu, guvernul trebuie să se împrumute.

Titlurile de stat, prezentate în mod simplificat, nu sunt altceva decât **PROMISIUNI DE PLATĂ – ALE STATULUI CĂTRE BANCA CENTRALĂ – CU DOBÂNDĂ** într-un moment viitor, practic este un schimb de bani între banca centrală și guvern. Totalitatea titlurilor de stat emise de către o țară constituie **DATORIA NAȚIONALĂ**, datorie care va fi plătită de către cetățeni prin majorarea taxelor în viitor.

Cum intră banii în economie prin intermediul **GUVERNULUI**? Printr-un proces numit **MONETIZAREA DATORIEI PUBLICE**, adică emiterea de titluri de stat și cumpărarea acestora – direct sau indirect – de către banca centrală.

GUVERN

Guvernul emite titluri de stat pentru a își acoperi deficitul

BĂNCILE COMERCIALE

Cele mai mari bănci cumpără titlurile de stat câștigând din **DOBÂNDĂ**. Băncile folosesc titlurile de stat ca și garanție la banca centrală pentru noi împrumuturi.

BANCA CENTRALĂ

BĂNCILE CENTRALE CREEAZĂ BANI DIN NIMIC și le dau băncilor comerciale

Practic guvernul și banca centrală fac schimb de obligațiuni guvernamentale prin intermediul băncilor comerciale și

ABRACADABRA... AȘA APAR BANII ÎN ECONOMIE.

Acest proces se repetă mereu **ÎMBOGĂȚIND BĂNCILE** și **ÎNDATORÂND POPULAȚIA** - prin creșterea datoriei publice.

Prin mecanismul descris mai sus, se acumulează obligațiuni la băncile centrale și bani la trezoreria statului. Ulterior guvernul, prin intermediul trezoreriei, cheltuie banii pe salariile bugetarilor, lucrări publice, programe sociale, poate chiar război etc. Companiile care lucrează cu statul încasează banii de la trezorerie, îi depozitează în bănci pentru a fi cheltuiți mai departe pentru salarii angajați, investiții etc. astfel intrând banii în economie.

MAI MULȚI BANI ÎN ECONOMIE ÎNSEAMNĂ PREȚURI MAI MARI, scăzând valoarea banilor din buzunarul tău – adică **INFLAȚIE**, inflație care acționează **CA UN IMPOZIT SUB ACOPERIRE**.

3%

din banii totali sunt puși în
economie de către

BĂNCILE CENTRALE

97%

din banii totali sunt puși în
economie de către

BĂNCILE COMERCIALE

BĂNCILE COMERCIALE

SISTEMUL ECONOMIC BAZAT PE DATORIE

Băncile comerciale pot crea bani prin intermediul **MECANISMULUI DE CREDITARE**. Ele pot acorda împrumuturi prin intermediul creditării, creând astfel **NOI BANI**, care sunt injectați în economie prin intermediul tranzacțiilor efectuate de către cei care au obținut împrumuturi. Acest mecanism este o importantă sursă a banilor în economie.

Hai să descoperim împreună mecanismul de funcționare al băncilor private.

Băncile comerciale

În prezent, suntem obsedați de un anumit tip de bani și anume **BANII PURTĂTORI DE DOBÂNDĂ, CREAȚI DE BĂNCI, BANI AI DATORIEI**. Majoritatea **BANILOR ACTUALI** sunt un **CREDIT** bazat pe **ÎMPRUMUTURI CU DOBÂNDĂ** făcute de către **BĂNCILE COMERCIALE**.

Dar înainte de a dezbate acest subiect, hai să vedem cum pot obține băncile fonduri. Unele dintre acestea sunt:

DEPOZITELE BANCARE:

Băncile obțin bani prin intermediul depozitelor bancare de la clienții care depun bani la bancă. Acestea pot fi depozite la termen sau conturi curente.

EMITEREA DE OBLIGAȚIUNI:

Băncile pot obține bani prin emiterea de obligațiuni, care sunt titluri de valoare prin care promit să plătească dobânzi și să returneze capitalul împrumutat la scadența.

CREDIT DE LA BANCA CENTRALĂ:

Băncile pot obține bani prin împrumut de la Banca Centrală. Aceasta poate acorda credite băncilor pentru a le ajuta să facă față nevoii de lichiditate sau pentru a susține economia.

INVESTIȚII:

Băncile pot obține bani prin investiții în diferite active, cum ar fi acțiuni, obligațiuni, imobile, derivate etc

Dacă băncile ar avea de câștigat doar din **diferența de dobândă dintre banii primiți de la deponenți și cei împrumutați către creditorii**, toate ar fi în faliment. Așadar, cum creează băncile comerciale bani?

BĂNCILE COMERCIALE

Cum fac **BĂNCILE** bani din **NIMIC**

SISTEMUL REZERVELOR FRAȚIONARE

sau cum banca se "joacă" cu depozitele tale

Când faci un depozit la bancă, **DOAR O PARTE DIN BANII TĂI SUNT PĂSTRAȚI CA REZERVĂ DE CĂTRE BANCA COMERCIALĂ**. Chiar dacă în contul tău ai niște cifre digitale tipărite, **TU NU MAI EȘTI DEȚINĂTORUL BANILOR CI BANCA DEVINE DEȚINĂTORUL BANILOR TĂI**.

10% REZERVĂ / 90% ÎMPRUMUTURI

În general, conform **SISTEMULUI REZERVELOR FRAȚIONARE**, băncile trebuie să păstreze doar aproximativ 10% din banii tăi în seiful propriu sau ca depozit la banca centrală iar restul de 90% îi pot distribui drept credit sau investiții, având practic posibilitatea să-și multiplice de până la 10 ori activele. Iată cum se fac banii luând exemplul de 10% rezervă fracționară:

CREDITE

Banca pune banii în circulație oferind **CREDITE** altor persoane

INVESTIȚII

Banca poate **INVESTI** banii în acțiuni, obligațiuni, derivate etc.

Banca va păstra doar 1 000\$ ca rezervă ce garantează replata depozitului, diferența de 9 000\$ putând fi pusă din nou în circulație

Un client face un depozit la bancă de 10 000 \$

EFECTUL MULTIPLICATOR

PUȚINI BANI GENEREAZĂ MULT CREDIT

Să presupunem că altă persoană ia cu împrumut de la bancă cei 9.000\$ (rămași din depozitul primului client) și îi depune în cont la altă bancă. Aceasta din urmă păstrează doar 10%, adică 900\$ ca rezervă iar 8.100\$ îi poate da cu împrumut mai departe. În acest fel sistemul rezervelor fracționare permite multiplicarea banilor, întrucât suma inițială depusă de 10 000\$ poate fi extinsă de până la 10 ori.

10 000\$
DEPOZIT

10% REZERVĂ OBLIGATORIE

100 00\$
ÎN CIRCULAȚIE

SISTEMUL BAZAT PE

DATORIE

CEA MAI MARE PARTE A BANILOR DIN SOCIETĂȚILE NOASTRE ESTE EFECTIV O DATORIE.

Când avem nevoie de bani ca să obținem lucruri, mergem la bancă să ne împrumutăm. Băncile ne dau credit constituit din bani noi creați de către banca prin mecanismul rezervelor minime obligatorii.

În zona euro, băncile trebuie să păstreze doar 1% din banii tăi iar restul de 99% îi pot împrumuta sau investi. Din 2020 în SUA, conform www.federalreserve.gov băncile nu mai trebuie să păstreze rezervă din banii tăi. Practic acum, **BĂNCILE DIN SUA POT CREA CANTITĂȚI INFINITE DE BANI, FĂRĂ REZERVE.** Așadar cum funcționează defapt sistemul?

CREDIT 100 000 EURO

CLIENT

**BANCA
COMERCIALĂ**

**BANCA
CENTRALĂ**

VÂNZATOR

Dorește să cumpere o casă pe DATORIE

Creează DATORIA digital

Banca centrală împrumută banca cu 100.000 de euro, creând acei bani („tipăriți” electronic) în schimbul unor garanții ca titluri de stat, active etc

Vânzatorul casei primește banii și poate cumpăra alte lucruri. În acest fel **BANII CIRCULĂ ÎN ECONOMIE.**

Beneficiarul real al acestui împrumut este **BANCA COMERCIALĂ** pentru că ea încasează **DOBÂNDA**, făcând **PROFIT**. Când se achită împrumutul integral, **DATORIA DISPARE**, rămâne doar **PROFITUL BĂNCII DIN DOBÂNDĂ**.

PIAȚA DE IMOBILIARE ESTE CEA MAI BUNĂ UNEALTĂ PENTRU A CREA BANI PRIN CREDITARE,

pentru că băncile consideră că este cea mai sigură și mai profitabilă metodă de a crea datorie, mergând pe ideea că, dacă un debitor nu poate să-și plătească datoria, banca poate prelua proprietatea imobiliară și o poate vinde pentru a-și recupera pierderile. În plus, proprietatea imobiliară are adesea o valoare de piață stabilă sau în creștere, ceea ce înseamnă că banca poate recupera mai ușor pierderile. De asemenea, ipoteca imobiliară poate fi mai ușor de garantat decât alte tipuri de împrumuturi, precum cele pentru afaceri sau pentru consum. În general, proprietatea imobiliară este o garanție foarte solidă pentru pe care banca o poate folosi pentru împrumuturile bancare, ceea ce face aceste împrumuturi mai sigure și mai atractive pentru bănci.

În economiile avansate, o cantitate uriașă de bani are acoperire în piața de ipoteci, de exemplu în Australia băncile investesc mai mulți bani în real estate decât în business-uri, deși afacerile sunt cele care cresc economia unei țări.

Depunerea banilor într-o bancă este una dintre cele mai obișnuite activități financiare. Majoritatea oamenilor cred că banii lor sunt în siguranță și că banca îi păstrează într-un seif, în timp ce le oferă o dobândă mică pentru utilizarea lor, când defapt **BĂNCILE COMERCIALE CREEAZĂ BANI NOI DIN DEPOZITELE NOASTRE**. Este atât de simplu. Știu că pare greu de crezut, dar este chiar atât de simplu. În concluzie, când faci un depozit la bancă, defapt **NU ÎȚI DEPOZITEZI BANII ÎN SIGURANȚĂ CI DOAR ÎMPRUMUȚI BANCA PENTRU A FACE (APROAPE) CE VOR EI CU BANII TĂI**: să ofere împrumuturi, să îi investească în instrumente financiare, derivate, asigurari etc.

BĂNCILE NU NE DEPOZITEAZĂ BANII CI PROFITĂ DE EI, RISCÂNDU-I PENTRU A FACE PROFIT....acordă împrumuturi sau fac investiții cu ei fără acordul nostru, fara a ne întreba și fără a avea nevoie de consimțământul nostru. Practic, depunând bani la bancă, împrumutăm banca să se folosească de banii noștri așa cum dorește. **BANCA RĂMÂNE CU TOT PROFITUL ȘI NOI CU TOT RISCUL. ȘI ACEST LUCRU ESTE LEGAL**. Acest lucru permite băncilor să obțină profituri mari în timp ce clienții primesc doar o dobândă foarte mică pentru banii lor depuși. Acest sistem al rezervelor fracționare, împreună cu inflația (generată în mare parte de printarea excesivă de bani și devalorizarea monedei) reprezintă **UN FURT LEGALIZAT** care a devenit o normă în practicile bancare.

Oare de ce se permite acest lucru? De ce credem că este normal?

Există mai multe motive pentru care permitem acest lucru să se întâmple și de ce credem că este normal. În primul rând, sistemul bancar a existat de mult timp și este o parte integrantă a economiei moderne. De-a lungul timpului, ne-am obișnuit cu ideea că trebuie să ne depunem banii într-o bancă și să primim o dobândă mică pentru utilizarea lor. În al doilea rând, multe persoane cred că banca este un loc sigur pentru a păstra banii lor, fără a fi vulnerabili la furturi sau alte riscuri.

În al treilea rând, mulți oameni nu sunt conștienți de sistemul de rezervă fracționară și de cum funcționează. Acest lucru face ca majoritatea să nu aibă o înțelegere clară a modului în care banii lor sunt utilizați și cum banca generează profituri.

În cele din urmă, oamenii sunt condiționați să creadă că acesta este modul normal de a gestiona banii. Suntem învățați să muncim pentru bani, să ne dăm **TIMPUL ȘI ENERGIA** pentru a câștiga bani ca apoi să îi depunem în bănci pentru ca acestea să se folosească de ei pentru a face profit.

În concluzie, este important să ne educăm și să înțelegem cum funcționează sistemul bancar și cum banii noștri sunt utilizați. Acest lucru ne poate ajuta să luăm decizii mai informate atunci când vine vorba de gestionarea economiilor personale și a finanțelor.

PANICA BANCARĂ

Sistemul rezervelor fracționare a funcționat timp de zeci de ani, dar acum mulți oameni se întrebă dacă este sustenabil pe termen lung.

SISTEMUL BAZAT PE DATORIE FUNCȚIONEAZĂ BINE ATÂTA TIMP CÂT FIECARE ÎȘI ACHITĂ DATORIILE.

Dacă anumite bănci comerciale se confruntă cu prea multe retrageri simultane și deponenți ajung să ceară mai mulți bani decât băncile au păstrat în rezerve, acestea pot rămâne fără capital să restituie banii clienților.

Atunci intervine **FRICA** sau **PANICA BANCARĂ** - oamenii nu mai au încredere că banii lor sunt în siguranță la bănci și vor să-i retragă în același timp. Aceasta este partea imprevizibilă a sistemului de creare a banilor bazat pe datorii.

Banca centrală poate interveni în cazul în care o bancă comercială se află în imposibilitate de plată și o poate împrumuta pentru a le returna deponenților banii, în schimbul unor garanții cu active. Dacă mai multe bănci sunt în această situație, banca centrală poate lăsa întregul sistem să se prăbușească sau poate **tipari și mai mulți bani** ca să salveze sistemul bancar (așa cum au făcut în cazul crizei financiare din 2008).

BANCA CENTRALĂ RĂMÂNE ULTIMA SOLUȚIE, o poliță de asigurare pentru bănci, un creditor de ultima instanță. Obiectivul băncii centrale este să stabilească lichiditatea sectorului bancar și încrederea în bani, să oprească o panică absolută care ar putea duce la prăbușirea întregului sistem financiar.

Vom descoperi mai multe despre rolul băncilor centrale în continuare când vom aprofunda cauzele, efectele și măsurile luate în cele mai importante crize financiare.

Deoarece **DATORIILE BĂNCILOR SUNT PRINCIPALA FORMĂ DE BANI DIN PREZENT**, colapsul lor poate submina chiar bazele economiei.

DE REȚINUT

Băncile centrale și băncile comerciale sunt cele care ne controlează banii. Băncile centrale creează bani când doresc iar băncile comerciale creează bani prin sistemul de creditare.

Așadar, **băncile centrale sunt cele mai influente instituții dintr-o țară**, mai importante decât guvernele, președinții sau oricine altcineva, însă nu sunt în focusul oamenilor.

Băncile centrale pot tipări bani din NIMIC, fără să aibă vreo acoperire, fără să aibă vreo rezervă în cont, fără posibilitatea de a falimenta vreodată pentru că pot crea bani la nesfârșit.

Băncile centrale pun bani în economie prin cumpararea titlurilor de stat – promisiuni de plată de către guvern către banca centrală cu DOBÂNDĂ, prin creșterea datoriei naționale. Aceasta datorie națională va trebui plătită de viitoarele generații prin creșterea taxării sau a inflației.

97%

din banii totali puși în economie sunt defapt

DATORIE,

creați de către băncile comerciale.

Băncile comerciale sunt cele care injectează de fapt **majoritatea banilor în economie**, 97% din banii totali sunt defapt **DATORIE** sub forma de credite. Ca bănci emitente, ele creează bani, ca bănci depozitare, ele realocă fondurile de la cei care economisesc la investitori.

Băncile comerciale sunt cele care cauzează cea mai mare **INFLAȚIE** – creșterea masei monetare - prin multiplicarea banilor folosind sistemul rezervei fracționare. **Cu cât avem mai mulți bani** în circulație, cu atât mai mult **prețurile cresc**, iar **puterea de cumpărare a banilor noștri scade**.

3%

din banii totali sunt reprezentați de bani fizici cum ar fi bancnotele sau monedele, restul de **97% sunt bani digitali**.

DATORIA PUBLICĂ

CUM GUVERNELE

NE FURĂ VIITORUL

Așa cum am observat, **ÎNTREGUL SISTEM FINANCIAR ESTE CREAT PE DATORIE**. Dacă ne dorim mai multă creștere economică trebuie să ne împrumutăm mai mult. **DACĂ NU MAI AVEM DATORIE SISTEMUL SE PRĂBUȘEȘTE**.

Așa cum am descoperit în capitolele anterioare, guvernele împrumută bani pentru a-și finanța cheltuielile publice, care pot include proiecte de infrastructură, educație, sănătate, apărare, etc. Împrumuturile pot fi necesare atunci când veniturile guvernamentale nu sunt suficiente pentru a acoperi cheltuielile sau când guvernul dorește să investească în proiecte cu impact pe termen lung care necesită fonduri suplimentare sau să finanțeze războaie. Privind în istorie, **războaiele și banii sunt strâns corelate**. Cele două războaie mondiale ne-au învățat că atunci când țările au avut nevoie de mai mulți bani au schimbat sistemul monetar pentru a găsi soluții să obțină mai mulți bani.

Datoria publică reprezintă suma totală a împrumuturilor contractate de către guvernul unei țări în vederea finanțării cheltuielilor publice.

Împrumuturile pot fi obținute de la **ALTE GUVERNE, BĂNCI CENTRALE** sau de la **INVESTITORI INDIVIDUALI SAU INSTITUȚIONALI**. În general, împrumuturile pot fi o soluție temporară pentru a finanța proiecte publice importante, dar pot crea presiune pe bugetul public și pe viitorul fiscal al țării, dacă nu sunt gestionate adecvat.

PRACTIC PENTRU FIECARE BAN PUS ÎN CIRCULAȚIE ESTE

O DOBÂNDĂ CARE TREBUIE PLĂTITĂ.

Cu alte cuvinte sunt **BANI VENIȚI UȘOR ACUM**

în schimbul **TAXĂRII GENERAȚIILOR VIITOARE**

CÂT DE MULT NE PUTEM ÎMPRUMUTA?

Cea mai eficientă metodă de a măsura datoria publică este prin raportarea acesteia la Produsul Intern Brut (PIB) și care reprezintă procentul datoriei publice a unei țări față de PIB-ul acesteia – cât produce o țară. Este un mod de a măsura capacitatea unei țări de a plăti datoria sa în raport cu puterea sa economică.

Dacă datoria publică a unei țări este mai mare decât Produsul Intern Brut (PIB), înseamnă că valoarea totală a împrumuturilor contractate de către guvernul țării este mai mare decât valoarea totală a producției economice interne a acelei țări. Acest lucru poate indica o situație financiară precară a țării și poate fi un semnal de risc pentru investitori.

Prin urmare, ar fi important ca guvernele să gestioneze cu atenție datoria publică și să se asigure că cheltuielile publice sunt echilibrate în raport cu veniturile. Dar oare fac acest lucru?

Astăzi, persoanele fizice, întreprinderile și guvernele se află la niveluri record de îndatorare. **Practic ne îndatorăm mai mult decât producem** și vom învăța ce se poate întâmpla în acest caz când vom discuta despre ciclurile economice.

DOBÂNDĂ COMPUSĂ

Impunerea **DOBÂNZII** asupra datoriei publice, face ca datoria să **CRESCĂ EXPONENȚIAL** odată cu creșterea timpului. Prin urmare, acest lucru înseamnă acumularea de către țări a unor datorii într-o continuă creștere pe măsură ce timpul trece. Aparent, nicio mărire a producției și intensificare a activității economice nu poate să satisfacă cerințele de plată din ce în ce mai mari ale creditorilor, adică acoperirea datoriilor naționale.

MAGIA DOBÂNZII COMPUSE. Prin păstrarea câștigurilor din dobândă în cont, puteți câștiga mai multă dobândă la dobândă. Aceasta este o creștere exponențială. Să presupunem că luați o bancnotă de 1 dolar și o investiți. Dacă puteți aștepta mai mult timp, creșterea devine de-a dreptul uluitoare. Cifrele sunt șocante, dar adevărate, cautați un calculator online de dobândă compusă și încercați singur:

Dobândă	Peste 50 ani	Peste 200 ani
6%	18 \$	115.000 \$
10%	117 \$	190.000.000 \$

Deși pentru noi 200 de ani este prea mult pentru a trăi, nu același lucru putem spune despre o persoană juridică, precum o corporație sau despre un guvern. Guvernul SUA are peste 200 de ani și a avut datorii în marea parte a acestui interval. Datoriile cresc exponențial în același mod. Dacă ai împrumutat 1 dolar și nu ai achitat niciodată împrumutul, moștenitorii tăi ar deține acum datorii constând în acele sume colosale. Așadar, **DATORIA CREȘTE O DATĂ CU TRECEREA TIMPULUI**, și nu la o rată constantă, stabilă, ci într-un ritm accelerat (exponențial). Acest lucru înseamnă ca băncile trebuie să îți extindă continuu împrumuturile pentru a evita colapsul sistemului monetar și financiar global, iar pentru a face acest lucru trebuie să introducă în circulație noi bani.

JAPONIA

241%

Datoria publică a Japoniei este una dintre cele mai mari din lume, cu un nivel ridicat de îndatorare guvernamentală. În prezent, datoria publică a Japoniei este de aproximativ 11 trilioane de dolari, ceea ce reprezintă aproximativ 241% din PIB-ul țării. Această îndatorare ridicată este rezultatul cheltuielilor publice mari. Japonia se confruntă cu o populație îmbătrânită, ceea ce duce la un nivel scăzut al natalității și la o forță de muncă redusă, iar aceste probleme afectează economia țării.

GRECIA

178%

În 2010, Grecia se afla într-o situație de criză economică gravă, fiind aproape de faliment, ceea ce a dus la necesitatea de a solicita un program de salvare din partea Uniunii Europene și a Fondului Monetar Internațional, primind împrumuturi de miliarde de euro pentru a-și plăti datoriile și pentru a-și restructura economia. Datoria publică în Grecia a fost 178,2% din PIB în 2022. Aceasta este una dintre cele mai mari rate de îndatorare din lume.

ROMÂNIA

48,8%

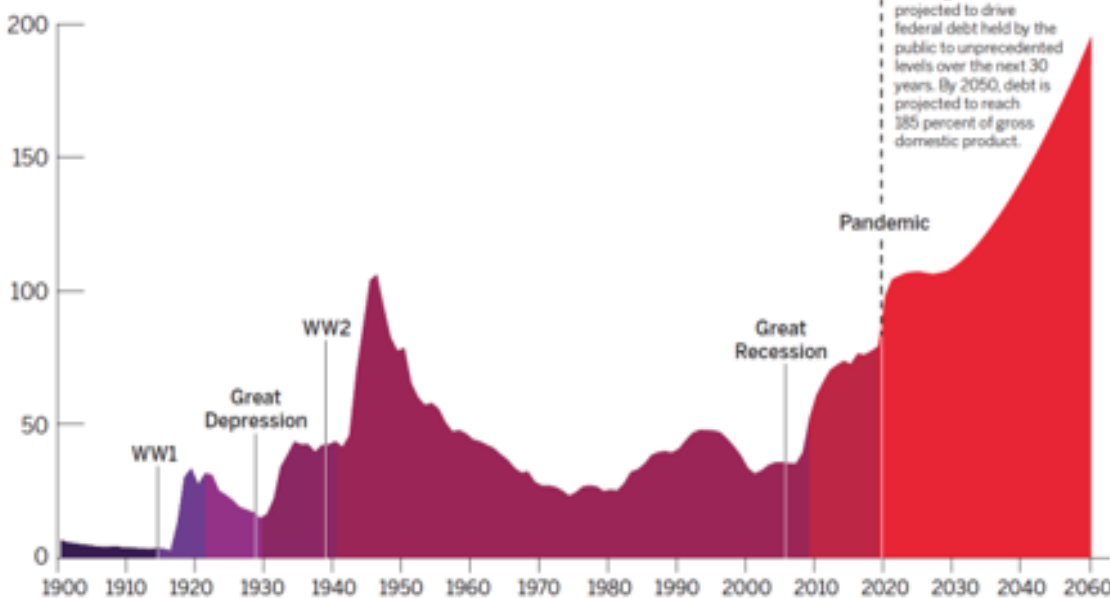
Indicatorul datoriei publice din România este 48,8% din PIB. În ultimii 10 ani, datoria publică în România s-a triplat. Această rată a datoriei publice se încadrează în limitele stabilite de Uniunea Europeană. În ultimii ani, România a făcut eforturi considerabile pentru a-și reduce datoria publică prin implementarea unor politici fiscale stricte, precum și prin creșterea veniturilor guvernului prin impozitarea mai eficientă a populației și a companiilor.

SUA

DATORIA SUA este una dintre cele mai mari din lume, SUA având un grad de îndatorare **de 114% ca procent al datoriei din PIB** și se estimează că va crește până la **185% din PIB în 2050**. În 2023 SUA și-a atins plafonul (limita) de îndatorare de 31,4 trilioane \$. Acest lucru înseamnă **aprox. 95.000\$ pe cap de locuitor**. Unii analiști sunt de părere că dacă acest plafon nu se va majora, va urma o **CATASTROFĂ ECONOMICĂ** iar alții consideră că o datorie publică majorată ar putea declanșa o criză financiară și o scădere a producției care ar pune țara într-o **RECESIUNE ECONOMICĂ PUTERNICĂ**.

Federal debt held by the public, 1900 to 2050

Percentage of Gross Domestic Product

Source: Congressional Budget Office

MONEYEQ

No generation has a right to contract debts greater than can be paid off during the course of its own existence.

~ Thomas Jefferson

AZ QUOTES

Așadar, **DATORIA CREȘTE CU TRECEREA TIMPULUI DIN CAUZA DOBÂNZII COMPUSE**. Acesta este motivul pentru care datoriilor naționale devin din ce în ce mai mari. Cerința ca dobânda să fie platită determină un transfer net de bogăție de la clasa debitoare la clasa creditoare, cea înstărită. Practic, în afară de plata directă a propriilor noastre datorii, noi plătim cu toții costul dobânzii, care trebuie adăugat în prețul a tot ceea ce cumpărăm. În plus, cei care trebuie să își **câștige traiul prin vânzarea muncii și talentelor lor pe piață** sunt într-o stare dezavantajoasă față de cei care **trăiesc de pe urma câștigurilor provenite din investiția banilor lor**.

Nimeni nu te întreabă dacă vrei să plătești taxe mai mari în viitor pentru a acoperi nevoile financiare ale statului acum. **NIMENI NU NE ÎNTREABĂ COPIII** dacă vor să muncească mai mult să plătească taxe mai mari, pentru a acoperi cheltuielile actuale. Practic, pentru ca noi să putem **CHELTUI AZI**, ne **FURĂM PROSPERITATEA DE MÂINE**, devenim atât noi, cât și generațiile viitoare, **SCLAVII SISTEMULUI** financiar actual.

Noi muncim pentru niște hârtii cu numere și președinți morți, hârtii fără valoare intrinsecă - nu uitați ca **NOI OFERIM ACESTOR HÂRTII VALOARE** și le transformăm în bani. Noi muncim ca să plătim taxe, pentru ca guvernul să plătească datoriile publice către banca centrală, bancă care a cumparat titlurile de stat deși ea nu are niciun ban în cont, dar poate crea bani la nesfârșit....

Rămâne întrebarea: oare aceste datorii publice vor fi vreodată plătite?

Ei bine un guvern iresponsabil din punct de vedere fiscal are două opțiuni: poate să intre în incapacitate de plată (recunoscând că titlurile de stat și bancnotele sale sunt lipsite de valoare), sau poate să continue monetizarea datoriei publice. Însă până când? Economiiștii sunt de părere ca aceste datorii naționale nu vor fi niciodată plătite. Matematic este imposibil.

RELAXAREA CANTITATIVĂ

BANI ARUNCAȚI DIN ELICOPTER DE CĂTRE BĂNCILE CENTRALE

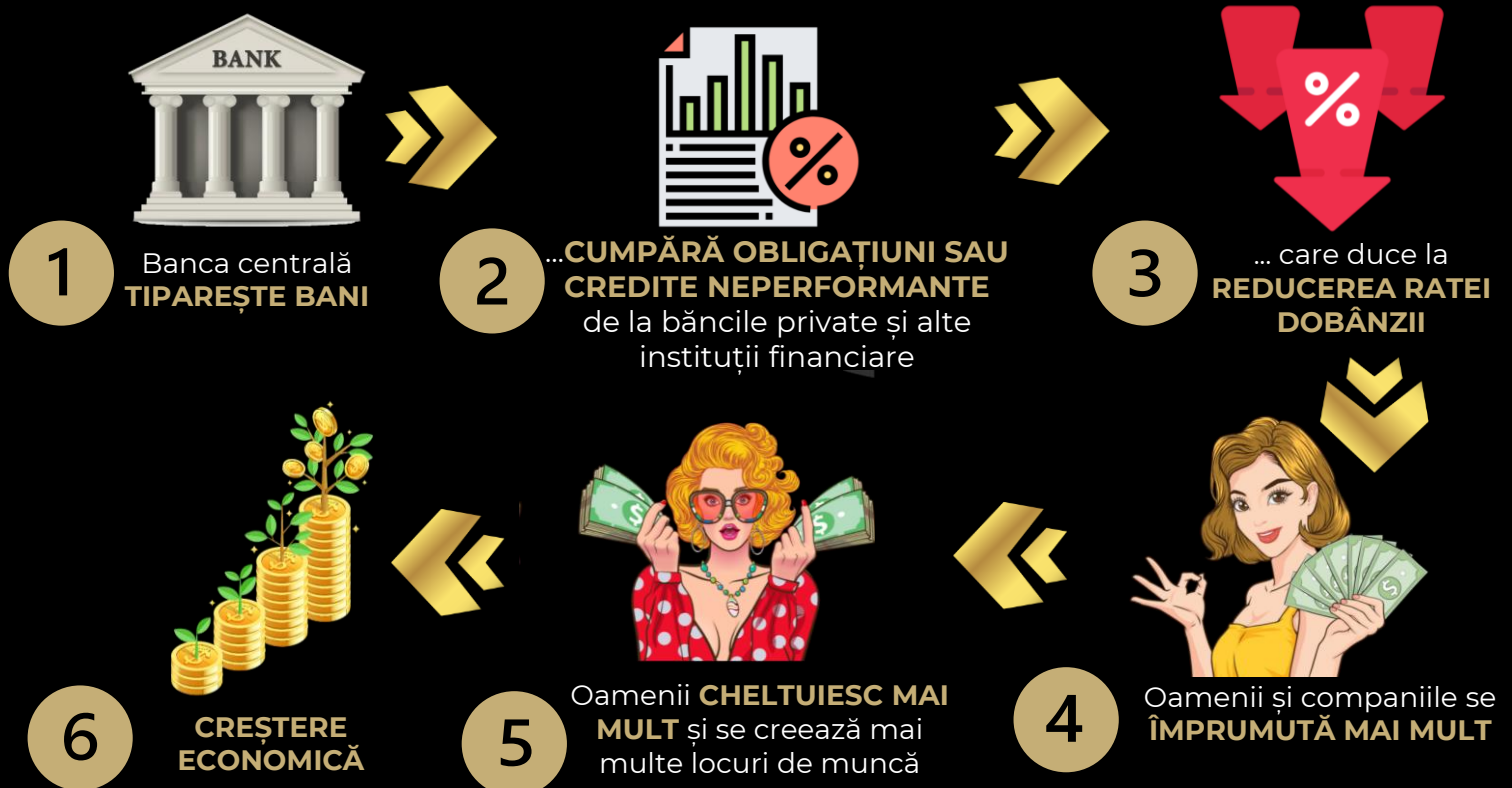
Acum o să abordăm subiectul banilor aruncați din elicopter sau **RELAXAREA CANTITATIVĂ** (QE sau Quantitative Easing) care este o politică monetară agresivă prin care **BĂNCILE CENTRALE** achiziționează cantități mari de active financiare și obligațiuni guvernamentale sau corporative, cu scopul de a stimula economia, **PRIN INJECTAREA DE BANI ÎN INSTITUȚIILE FINANCIARE**.

Relaxarea cantitativă este **UN CONCEPT RELATIV MODERN** care a fost folosit pentru prima dată de un economist german, Richard Werner, în Japonia în anii 90. Cum cea mai mare parte a banilor din economie nu provin de la banca centrală, ci de la băncile private care multiplică banii prin sistemul rezervelor fracționare, el a susținut că, pentru asigurarea dezvoltării economice, băncile centrale trebuie să se focalizeze pe lichiditatea băncilor private.

Cum funcționează **QE?**

Prin QE banca centrală printează bani pentru a oferi împrumuturi băncilor comerciale, companiilor și în ultimă faza și populației, pentru a stimula economia.

La sfârșitul anului 2008, **Rezerva Federală a SUA a lansat cel mai ambițios program Quantitative Easing**. Ideea era simplă. FED a urmărit să cumpere cât mai multe active financiare din întreaga lume. A început cu numeroasele credite ipotecare ieftine care saturau piețele financiare, pentru că nimeni nu voia să le cumpere. Acestea includ așa-numitele credite ipotecare subprime care au declanșat criza financiară globală din 2008. Câți bani au printat după criza din 2008? Întâi să ne imaginăm cât înseamnă 1 trilion...

Cât înseamnă 1 trilion \$?

1 milion de secunde = 12 zile

1 miliard secunde = 32 ani

1 trilion secunde = 32 000 ani

US Monetary Base

USD Billions

S-AU PRINTAT
1 TRILION \$

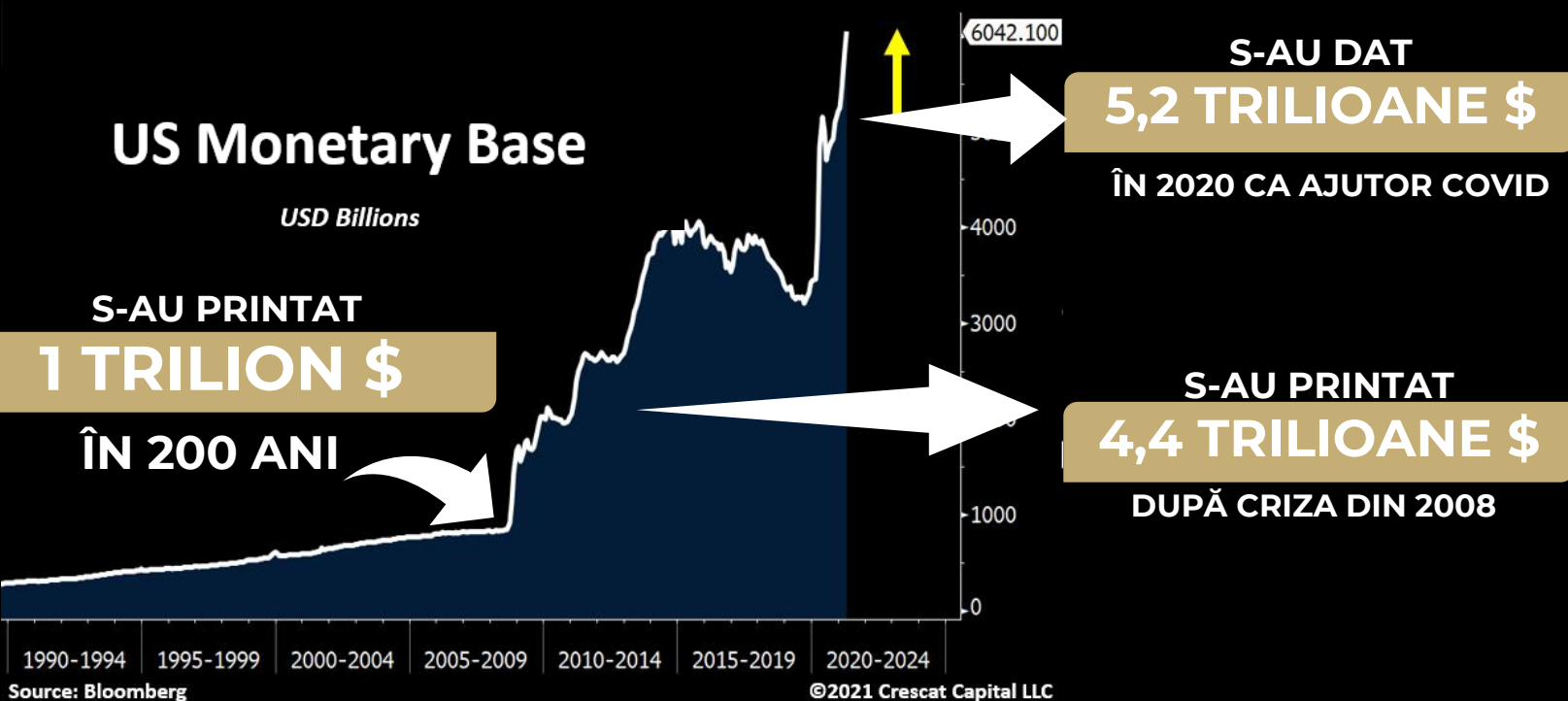
ÎN 200 ANI

S-AU DAT
5,2 TRILIOANE \$

ÎN 2020 CA AJUTOR COVID

S-AU PRINTAT
4,4 TRILIOANE \$

DUPĂ CRIZA DIN 2008

FED printează bani fără nici un fel de acoperire **LA VEDERE**. Dacă vei spune oamenilor că printează bani ca banii din Monopoly îți vor spune ca ești nebun.

De fiecare dată când FED printează bani, practic reduce puterea de cumpărare a tuturor monedelor naționale pentru că rezervele lor au acoperire în dolari, dolarul fiind moneda de rezervă a statelor lumii.

China, Rusia și alte țări sunt tot mai nemulțumite de printarea de noi dolari și au început să își vânda dolarii și să cumpere aur în schimb, pentru că aurul este o rezervă monetară mult mai sigură (nu poate fi printat). Din cauza neîncrederii în politica monetară a SUA, din ce în ce mai multe țări își doresc să se îndepărteze de etalonul dolar.

ESTE QE

BUNĂ

SAU

REA?

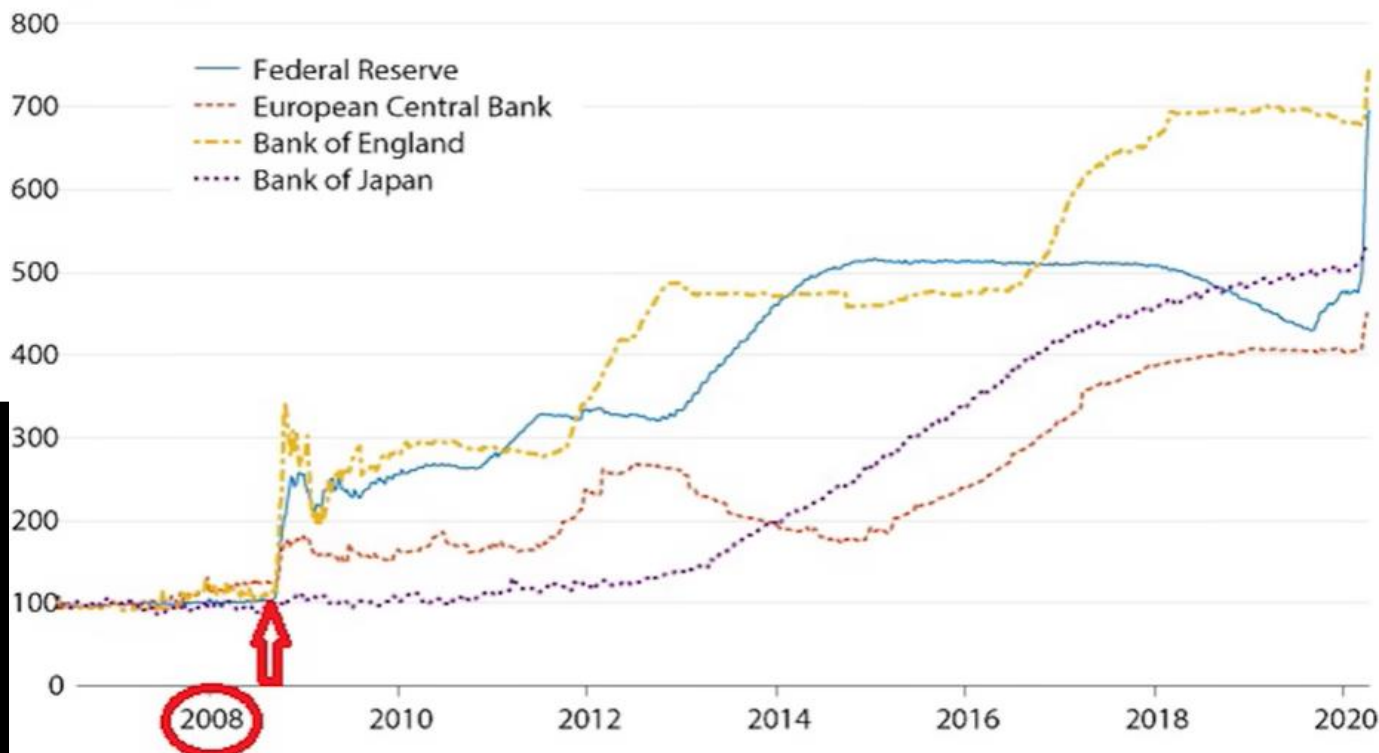
Criticii consideră că "depunerea de numerar" în băncile private este ineficientă, deoarece instituțiile îi folosesc pentru a investi pe piețele financiare (derivate, acțiuni, trading), și nu pentru a acorda credite productive populației și firmelor. Aceste investiții neproductive, vor conduce în cele din urmă la o inflație suplimentară.

Atfel spus, **băncile centrale fac bani din nimic, nu pot falimenta niciodată și prin QE cumpără credite neperformante ale băncilor, obligațiuni guvernamentale, ajungând să dețină multe "world assets"** (active de pe piață). Piața de acțiuni ar trebui să fie o piață liberă, ar trebui să reflecte situația economiei dintr-o țară, însă intervenția băncilor centrale îndepărtează bursa de realitate.

Piața de acțiuni din SUA valorează aproape de 2 ori mai mult decât economia SUA. De la izbucnirea crizei financiare din 2008, banca centrală a accelerat tiparnițele și a inundat piețele financiare cu miliarde de dolari, și le-a dat băncilor private pentru a le salva de la faliment cu o dobândă de aproape 0. Majoritatea banilor au intrat în bursă în timp ce economia reală nu a primit nici un ajutor. De exemplu **Banca Centrală a Japoniei** deține mai multe active care valorează mai mult decât economia Japoniei, **deține 80% din bursa de acțiuni** a Japoniei. Da, ai citit bine! BOJ (banca centrală a Japoniei) este cel mai mare acționar al propriei burse. Banca centrală a Elveției deține acțiuni pe piața din America în valoare de 90 miliarde \$...Cum este legal acest lucru? Băncile centrale prindează câți bani vor și cumpără bunuri, asset-uri reale...

Central Bank Assets

Index, January 2007 = 100

NOTE: Data are from May 2006 to the week of April 5, 2020. Asset holdings are normalized to equal 100 in January 2007.
SOURCE: Bank of England, Bank of Japan, European Central Bank, and Federal Reserve.

Pe de altă parte, un alt grup de economiști a susținut că politica monetară agresivă, precum relaxarea cantitativă, **PERTURBĂ CICLURILE ECONOMICE NATURALE**. Măsurile diminuează efectele unei recesiuni economice, ceea ce poate reduce, de asemenea, boom-ul economic post-recesiune.

Întrebarea pe care mulți o pun în prezent este: de ce mai plătim taxe dacă putem să printăm bani la nesfârșit?

RESTRÂNGERE CANTITATIVĂ

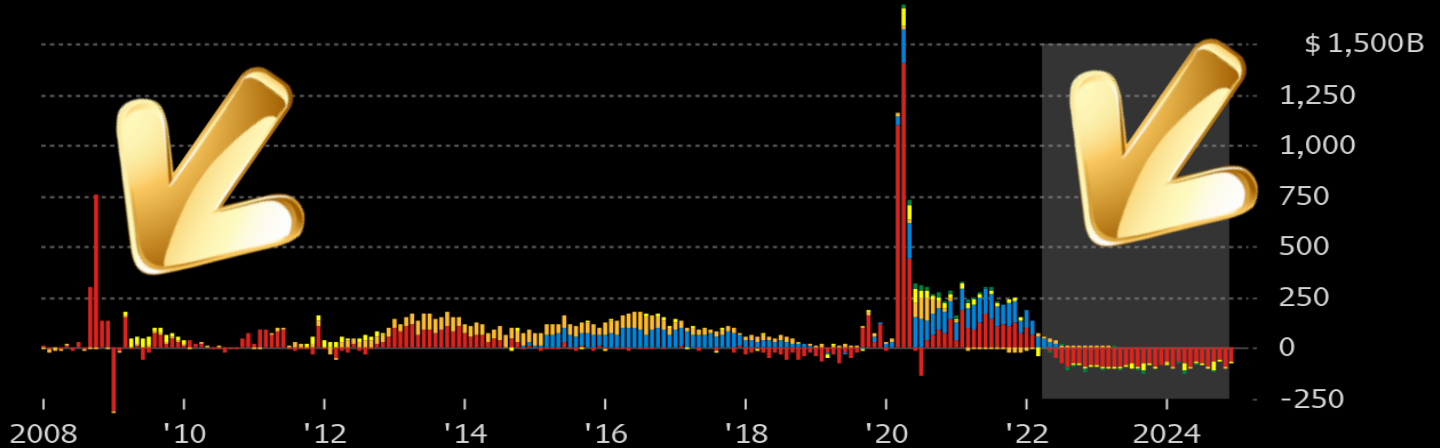
Quantitative tightening sau QT (restrângere cantitativă) este opusul relaxării cantitative (QE). Quantitative tightening este o politică monetară prin care o **bancă centrală reduce baza monetară** prin **vânzarea de active financiare din propriul portofoliu**. Acest lucru are ca scop **reducerea cantității de bani disponibili în economie** și, prin urmare, **creșterea ratei dobânzii** pe piața monetară.

Într-un proces de strângere a politicii monetare, banca centrală poate începe prin creșterea ratei dobânzii și apoi poate recurge la măsuri de tipul quantitative tightening pentru a împiedica creșterea inflației. Această politică poate avea efecte negative asupra economiei, cum ar fi scăderea consumului și a investițiilor, dar poate fi necesară pentru a preveni inflația sau alte dezechilibre economice.

Federal Reserve din SUA a implementat o politică de quantitative easing (QE) pentru a stimula economia după criza financiară din 2008. După ce economia a început să se stabilizeze, Fed a început să reducă baza monetară prin vânzarea de active financiare din propriul portofoliu, ceea ce a dus la o politică de quantitative tightening.

G-7 Central Bank Asset Purchases

■ Fed ■ ECB ■ BOJ ■ BOE ■ BOC ■ BE forecast

Source: Federal Reserve, ECB, BOJ, BOE, BOC, Bloomberg Economics

Bloomberg

În prezent, băncile centrale au trilioane de dolari în obligațiuni guvernamentale de când au stimulat economia în perioada COVID și acum încep să vândă obligațiunile care sunt în balanța lor pentru a scoate bani din piață și a combate inflația ridicată. Practic acum băncile centrale trec de la sprijinirea crizei prin QE la combaterea inflației prin QT.

FRED — Federal Reserve balance sheet, Jan 2011 to Aug 2022

Shaded areas indicate U.S. recessions.

Source: Board of Governors of the Federal Reserve System (US)

MONEYEQ

fred.stlouisfed.org

CE ESTE

INFLAȚIA?

INFLAȚIA este un dezechilibru major în economia oricărei țări, reprezentat de o **CREȘTERE GENERALIZATĂ A PREȚURILOR** bunurilor și serviciilor într-o perioadă de timp și de **SCĂDEREA SIMULTANĂ A PUTERII DE CUMPĂRARE** a monedei naționale.

CUM SE FORMEAZĂ INFLAȚIA?

INFLAȚIE PRIN MONEDĂ - emisiunea excesivă de monedă peste oferta reală de bunuri și servicii. În primul rând, după cum am văzut, când un **GUVERN** nu o poate scoate la capăt cu cheltuielile sau vrea să finanțeze un război, el își plătește "facturile" prin fabricarea de bani necesari de către **BÂNCA CENTRALĂ** - prin monetizarea datoriei publice. Și totuși ce se întâmplă dacă banii sunt printați în exces? Dacă în economie sunt introduși mai mulți bani dar nu și mai multe bunuri și servicii, valoarea banilor se va diminua. Practic, cu fiecare dolar, leu, euro etc. printat care intră în circulație, ceilalți bani de pe piață se devalorizează pentru că sunt **PREA MULȚI BANI CARE VÂNEAZĂ ACELEAȘI BUNURI**. Cantitatea de bani din piață scapă de sub control, ajungând să își piardă valoarea, deci prețurile vor crește, ceea ce înseamnă creșterea inflației.

Practic monedele naționale sunt doar niște unelte ale guvernelor și ale sistemului financiar în scopul extragerii timpului și a libertății noastre prin **FURTUL PUTERII DE CUMPĂRARE**.

Într-un fel, inflația este o **taxă, un impozit sub acoperire**, pe care noi toți o plătim pentru emiterea de noi bani.

Așa cum am descoperit deja, vasta majoritate a banilor este creată de către **BĂNCILE COMERCIALE** prin procesul de a acorda împrumuturi (emite bani). Nu cantitatea de bani în sine este ceea ce produce inflație ci baza pe care banii au fost creați. **O bază bună** reprezintă crearea de capacități productive iar o **bază improprie** este orice împrumut care nu generează bunuri și servicii pe piață, cum ar fi credite pentru consum.

”

Inflația este la fel de **violentă** precum un tâlhar, la fel de **însăpăimântătoare** precum un hoț armat și la fel de **letală** precum un asasin plătit.

Președintele American Ronald Reagan în anul 1978

INFLAȚIE PRIN COSTURI

Prețul bunurilor de larg consum poate crește din cauza unor împrejurări schimbătoare ce afectează raportul dintre cerere și ofertă. De exemplu, o secetă larg răspândită sau o recoltă proastă pot cauza o creștere a prețurilor alimentelor. Sau de exemplu, prețul petrolului crește brusc din cauza unei crize geopolitice majore cum este războiul Rusiei. Costul combustibilului folosit pentru transport, încălzire și producția altor bunuri și servicii va crește semnificativ generând, în final, creșterea tuturor bunurilor de larg consum. În cele din urmă, acest ciclu de creștere a prețurilor poate duce la o inflație generală, în care prețurile cresc în mod constant și puterea de cumpărare a monedei scade.

INFLAȚIE PRIN CERERE

Aceasta înseamnă că cererea pentru bunuri și servicii depășește capacitatea de producție a economiei. Un exemplu de inflație prin cerere ar fi următorul: să spunem că o economie se dezvoltă rapid și oamenii încep să câștige mai mulți bani și să-și dorească mai multe bunuri și servicii. Acest lucru duce la o creștere a cererii pentru aceste bunuri și servicii. În același timp, capacitatea de producție a economiei rămâne constantă sau nu poate face față cererii. Mai mulți bani care urmăresc mai puține bunuri duce la creșterea prețurilor.

INFLAȚIE IMPORTATĂ

Inflația importată poate fi observată atunci când există o creștere a prețurilor pentru bunurile importate într-o economie. De exemplu, dacă guvernul chinez decide să crească salariile pentru muncitorii din sectorul de producție, atunci costurile pentru produsele fabricate în China vor crește. Aceasta va duce la o creștere a prețurilor pentru aceste produse în țările care importă aceste produse din China, ceea ce va contribui la inflația importată în aceste țări.

INFLAȚIA – DUȘMANUL BANILOR TĂI

Dacă o sticlă de lapte costă 15 lei iar peste un an aceasta costă 18 lei, atunci inflația laptelui este de 20%. Fenomenul inflației este global și dacă privim în trecut, vedem că aceeași bancnotă de 20 \$, de lei, euro sau lire ne permite să cumpărăm mult mai puține bunuri decât acum zece sau douăzeci de ani. Pe măsură ce prețurile cresc, ni se reduce nivelul de trai în timp, pentru că valoarea banilor din buzunar scade. Altfel spus, devenim mai săraci. Cu toții ne pierdem luni sau ani de zile din viața noastră muncind pentru inflație.

Cum se măsoară inflația? Inflația se analizează folosind CPI (Consumer Price Index) care măsoară un coș de cumpărături reprezentativ; statisticienii adună date despre prețurile a mii de produse diferite și le evaluează în funcție de cât cheltuiesc pentru ele o familie obișnuită.

2000

2008

2022

MONEYEQ

ESTE INFLAȚIA BUNĂ SAU REA?

Inflația nu este neapărat ceva rău. O inflație între 0%-2% poate fi considerată **BENEFICĂ** pentru economie, ea poate fi un semn al **CREȘTERII ECONOMICE**, întrucât prețuri puțin mai mari pot indica o cerere mai mare pentru bunuri și servicii. O inflație mică poate, de asemenea, stimula investițiile și creșterea economică prin încurajarea cheltuielilor și a activității economice în general.

O **INFLAȚIE RIDICATĂ** poate cauza probleme pentru o economie și poate duce la o recesiune. De ce?

REDUCEREA PUTERII DE CUMPĂRARE: O inflație ridicată poate reduce puterea de cumpărare a populației, deoarece prețurile pentru bunuri și servicii cresc. Acest lucru poate afecta negativ calitatea vieții și nivelul de trai al oamenilor.

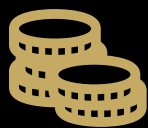
REDUCEREA ECONOMIILOR POPULAȚIEI: O inflație ridicată poate afecta economiile oamenilor și mai ales economiile de pensii ale populației, deoarece valoarea economiilor și pensiilor poate scădea în timp. Practic banii tăi din bancă valorează din ce în ce mai puțin de la an la an. În 2023, banii valorează cu 13,8% mai puțin decât în 2022, ceea ce este destul de mult. Noi trebuie să suportăm costul creșterii prețurilor.

Dacă prețurile cresc, banii se devalorizează și **VALOAREA DATORIILOR PUBLICE SCADE**. De exemplu, China este cel mai mare creditor al SUA, adică China a împrumutat SUA o sumă semnificativă de bani prin achiziționarea de obligațiuni ale guvernului SUA. Când dolarii se devalorizează, are loc **SCĂDEREA VALORII NOMINALE A DATORIEI** iar China își va recupa banii dar cu o putere de cumpărare redusă. Acest lucru poate duce la tensiuni serioase între cele două state. În acest sens, China deja încearcă să renunțe la etalonul dolar (cum vom afla în capitolele următoare).

INSTABILITATEA ECONOMICĂ: Inflația ridicată poate duce la instabilitate economică și la probleme macroeconomice, cum ar fi deprecierea monedei, creșterea dobânzilor și creșterea șomajului. Acestea pot afecta negativ economia și bunăstarea socială în general.

Inflația în România

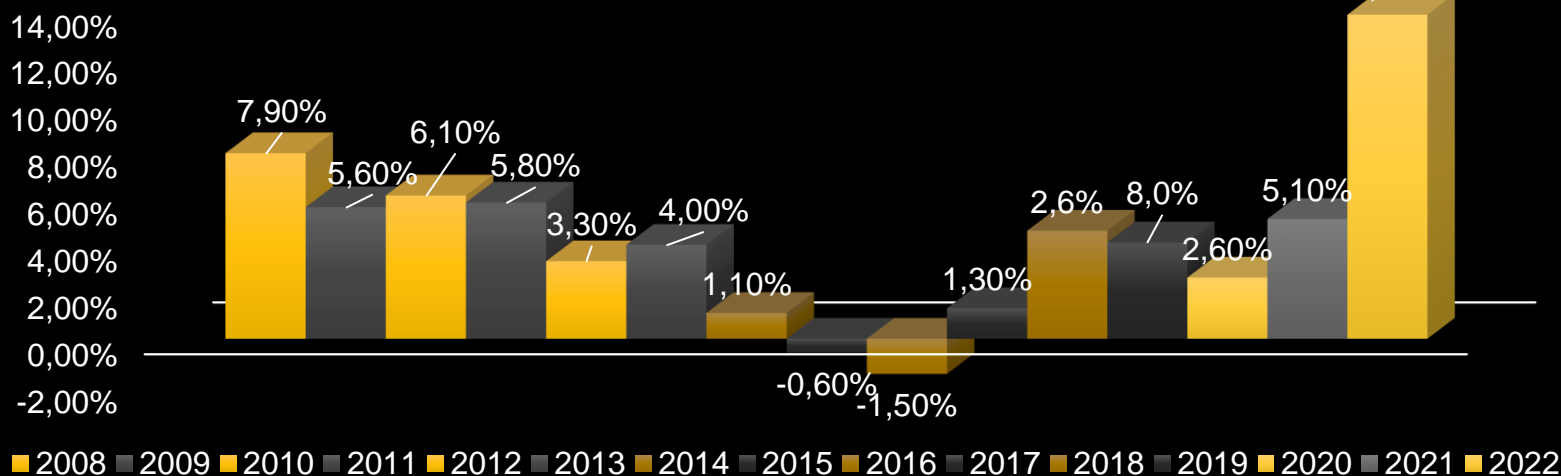
De la începutul anului 2022, economiile occidentale, inclusiv zona euro și SUA, se confruntă cu o inflație la cote nemaivăzute de zeci de ani. Potrivit celor mai recente date INS, România a avut o inflație de 13,8% în 2022, adică banii tăi valorează mai puțin cu 13,8% față de anul trecut.

Dacă acum 20 de ani cu 10000\$ cumpărai un apartament, azi cu 10.000\$ mai cumperi un Logan

Dacă acum 10 ani puteai să îți cumperi o garsonieră cu 30.000\$, pentru aceeași garsonieră plătești acum 53.000\$. Este același produs însă prețul este mai mare.

REGULA 72

În cât timp îți **ÎNJUMĂȚEȘTE** inflația banii

Cât de repede "se evaporă" puterea de cumpărare a valurilor

72 : rata inflației = nr. de ani în care bunurile tale monetare se înjumătățesc

Rata inflației = 4% 72 : 4 = 18 ani

Rata inflației = 8% 72 : 8 = 9 ani

Rata inflației = 15% 72 : 15 = 5 ani

Dacă încă nu ești convins de puterea inflației, încearcă un calculator online de inflație pentru a vedea cum inflația îți poate reduce economiile dacă nu îți investești banii.

În 2023 se așteaptă scăderea inflației, însă o inflație „mai scăzută” nu înseamnă prețuri mai mici, ci **CREȘTERE MAI LENTĂ**, dar prețurile continuă să crească. De exemplu, dacă inflația scade de la 15% la 8% pe an, prețurile bunurilor și serviciilor se vor dubla în 9 ani în loc de 5 ani.

În același timp, motivele inflației crescute rămân valabile. Atâta timp cât băncile centrale imprimă bani într-o veselie și nu cresc suficient de mult rata cheie a dobânzii, inflația va continua să crească în viitor.

O inflație crescută provoacă o multitudine de probleme, cum ar fi slăbirea economiei unei țări, crește inegalitatea socială și poate duce la revolte interne. Acestea sunt marile provocări ale **HIPERINFLAȚIEI**.

HIPERINFLAȚIE

HIPERINFLAȚIA ESTE INFLAȚIA SCĂPATĂ DE SUB CONTROL în care prețurile cresc rapid iar moneda națională își pierde valoarea - este un mod în care eșuează sistemele monetare. În cazul unei hiperinflații, oamenii își pierd încrederea în valutele naționale și, în general, acestea ajung să fie înlocuite cu altele. Acest lucru s-a întâmplat de nenumărate ori în istorie și probabil se va mai întâmpla și în viitor.

GERMANIA

Dupa pierderea primului război mondial, Germania a fost obligată să plătească despăgubiri de război de 132 miliarde marci (aprox. 200 miliarde \$ în bani actuali). Astfel guvernul lor a început să tipărească bani (și-a devalorizat moneda) pentru a își diminua valoarea datoriilor. Evoluția inflației:

În 1919: 1\$ = 3 mărci

În 1922: 1\$ = 320 mărci

În ianuarie 1923: 1\$ = 350.000 mărci

În august 1923: 1\$ = 4,2 milioane mărci

În noiembrie 1923: 1\$ = 3,5 trilioane mărci

În noiembrie 1923 o pâine costa 200 de milioane de mărci. Salariul pe o săptămână nu le permitea cetățenilor să-și cumpere nici măcar o ceașcă de cafea. Banii se devalorizau de la un minut la altul. La sfârșitul anului 1923, marca a fost înlocuită cu o nouă monedă – Rentenmark.

VENEZUELA

Președintele Nicolas Maduro susține că de vină pentru problemele economice ale Venezuelei este embargoul petrolier impus de SUA., petrolul fiind responsabil pentru 96% din veniturile Venezuelei. În 2019, confruntată cu lipsuri generalizate, cu o hiperinflație paralizantă generată de imprimarea unei cantități mari de bani pentru a finanța cheltuielile sale, și cu o economie lentă, Caracas, după 15 ani de embargo, a luat o decizie radicală, permițând circulația dolarului în paralel cu bolivarul. Inflația anuală rămâne cea mai mare din lume, de 686% în 2021, potrivit BCV, dar departe de nivelul incredibil de 130060% în 2018, 9585% în 2019 și 3000% în 2020. Pentru a evita hiperinflația în Venezuela, populația locală folosește deja aurul ca metodă de plată.

TURCIA

Inflația din Turcia a depășit 83%, ajungând la cel mai ridicat nivel din ultimii 25 de ani, iar dacă se va menține acest ritm de creștere, **Turcia va intra în hiperinflație pe parcursul anului 2023**. Motivul este tipărirea de bani și scăderea ratelor dobânzilor, politică susținută de președintele Erdogan și care este total opusă scăderii inflației. Populația Turciei caută să își păstreze economiile în aur, motiv pentru care, de la sfârșitul anului 2020 până în 2022, prețul aurului a crescut cu 141%.

ARGENTINA

Argentinienii se confruntă cu cea mai mare inflație din ultimele trei decade și una dintre cele mai mari din întreaga lume, care a ajuns în 2022 la 85%. Acest dezastru economic este alimentat de o expansiune rapidă a ofertei de bani pentru a acoperi cheltuielile guvernamentale. Economia Argentinei este împotmolită într-un ciclu de 10 ani de stagfație marcat de deficite fiscale, creștere lentă, un nivel ridicat de șomaj și inflație ridicată.

Alte două situații cu care economiile se pot confrunta sunt: **DEFLAȚIA** și **STAGFLAȚIA**

DEFLAȚIE

Deflația este un fenomen economic care reprezintă opusul inflației, caracterizat prin **SCĂDERE GENERALĂ A NIVELULUI PREȚURILOR BUNURILOR ȘI SERVICIILOR ÎNTR-O ECONOMIE**, ceea ce înseamnă că **BANII SE APRECIAZĂ, AU O VALOARE MAI MARE**. Acest fenomen are consecințe asupra unei economii naționale la fel de grave ca și inflația. El poate fi determinat, în principal, prin reducerea masei monetare și a creditului, dar și din cauza unei scăderi a cererii, unei creșteri a ofertei, reduceri ale cheltuielilor guvernamentale sau creșterea productivității.

Un exemplu de deflație este **Marea Depresiune din anii 1930**. În acea perioadă, economia globală a suferit o deflație semnificativă, ceea ce a dus la o scădere drastică a prețurilor și la o creștere a șomajului. Aceasta a fost cauzată de o combinație de factori, inclusiv o creștere a ofertei de bunuri și servicii și o scădere a cererii, precum și de politici guvernamentale deficitare.

În timp ce o **scădere a prețurilor poate părea benefică pentru consumatori**, deflația poate fi **problematică pentru economie** în ansamblu. O scădere a prețurilor poate duce la **o scădere a profiturilor companiilor** ceea ce generează **reducerea cheltuielilor și a investițiilor și automat o încetinire a economiei**.

În plus, **deflația poate avea efecte negative asupra datoriei publice**. O scădere a nivelului prețurilor duce la **creșterea valorii nominale a datoriei** și poate face mai dificilă rambursarea acesteia.

STAGFLAȚIE

Stagflația este o situație economică în care **creșterea economică este mică sau nulă**, iar în același timp **inflația și șomajul continuă să crească**. Acesta este un fenomen rar care contravine teoriei economice tradiționale, care sugerează că inflația și stagnarea economică nu ar trebui să apară simultan.

Economiștii oferă două explicații principale despre motivul pentru care apare stagflația. În primul rând, stagflația poate rezulta atunci când economia se confruntă cu un șoc de aprovizionare, precum o creștere rapidă a prețului petrolului. O situație nefavorabilă ca aceasta tinde să crească prețurile, însă în același timp, încetinește creșterea economică, făcând producția să fie mai costisitoare și mai puțin profitabilă. În al doilea rând, guvernul poate provoca stagflație dacă creează politici care dăunează industriei, în timp ce crește prea repede oferta de bani.

Un exemplu de stagflație a avut loc în Statele Unite în anii 1970. În acea perioadă, economia americană a fost afectată de o scădere a productivității, o creștere a prețurilor la petrol și o politică monetară deficitară. Aceasta a dus la o stagnare a economiei și la o creștere semnificativă a inflației.

Un alt exemplu de stagflație a avut loc în **Japonia în anii 1990 și 2000**, ceea ce a fost numit **"deceniul pierdut"**. În acea perioadă, economia japoneză a rămas stagnantă, în timp ce inflația a continuat să crească. Aceasta a fost cauzată de o creștere a nivelului de datorie a sectorului privat și de o scădere a cheltuielilor de consum.

Stagflația este un fenomen economic cu care nicio țară la nivel global nu își dorește să se confrunte. În prezent, mulți economiști sunt îngrijorați că ne putem confrunta cu o stagflație.

CE CAUZEAZĂ O CRIZĂ ECONOMICĂ?

O criză economică reprezintă o scădere a activității economice care poate dura de luni la ani de zile. În general, crizele se produc când există o **DIFERENȚĂ MAJORĂ ÎNTRE CERERE ȘI OFERTĂ**. Este o diferență între: câte lucruri vor oamenii să cumpere și câte servicii și produse oferă companiile și prețul la care acestea sunt vândute. Cererea și oferta se raportează mereu la inflație și la rata dobânzii.

Ce poate provoca o criză? Iată câteva dintre cele mai importante cauze:

EVENIMENTE EXTERNE - Evenimente precum crizele politice, conflicte militare, dezastre naturale sau pandemii pot genera instabilitate economică prin perturbarea lanțurilor de aprovizionare, a activităților comerciale și a investițiilor. De exemplu, situația cu războiul din Rusia și prețul petrolului. Nu este suficient petrol pentru cererea curentă așadar ei vor cere un preț mai mare pentru petrol, generând creșterea prețurilor tuturor bunurilor de consum, descuranjând cererea de produse ceea ce poate duce la o posibilă recesiune.

CREȘTEREA INFLAȚIEI - O creștere a prețurilor reduce puterea de cumpărare a consumatorilor și poate duce la o scădere a cheltuielilor și a investițiilor la nivel național.

Unele se întâmplă în **PROSPERITATE ECONOMICĂ** și tocmai din cauza acestei creșteri economice nejustificate. De exemplu, companiile și oamenii împrumută mai mulți bani bazându-se că creșterea economică care va continua, însă dacă economia nu mai crește conform așteptărilor, cei care iau credit pot ajunge să aibă mai multă **DATORIE** decât pot acoperi. Ca să își acopere datoria, ei trebuie să își reducă cheltuielile sau să redirecționeze fonduri din alte activități ceea ce reduce activitatea economică a țării.

DEFICITUL BUGETAR ȘI DATORIA PUBLICĂ. Un deficit bugetar prelungit și o creștere a datoriei publice pot duce la instabilitate economică și la o scădere a încrederii investitorilor.

PSIHOLOGIA UMANĂ poate de asemenea contribui la o recesiune, și în special **FRICA**. Dacă oamenii încep să își retragă investițiile sau să își scadă cheltuielile, producătorii o să înceapă să își reducă costurile ca să facă față scăderilor preconizate. Acesta duce la un cerc vicios: costuri reduse generează salarii reduse și automat cererea se reduce.

CRISIS

În vremuri tulburi, băncile centrale pot interveni cu tipărirea de bani sau cu reducerea ratei dobânzii pentru a face creditul mai accesibil pentru a crește consumul de bunuri și servicii. Dar aceste politici trebuie realizate cu grijă, pentru că, dacă nu sunt gestionate corespunzător, pot duce la o inflație mare dacă oamenii încep să se bazeze prea mult pe datoria ieftină oferită de către banci și pe stimulentele guvernamentale. Pentru **stabilitate economică** trebuie să existe **un echilibru între rata dobânzii** (creditare) și **inflație** (creșterea prețurilor) așa cum vom descoperi în paginile următoare.

CICLURI ECONOMICE

CICLURILE ECONOMICE SUNT NORMALE ÎNTR-O ECONOMIE BAZATĂ PE DATORII. De ce? Are legatură cu oferta și cererea de bani în sine, cu psihologia umană, productivitatea și datoriile.

DATORIA ÎNSEAMNĂ EASY MONEY (BANI OBȚINUȚI UȘOR)

Dacă se permite indivizilor, afacerilor, guvernului etc. accesul ușor la credite, majoritatea vor finanța toate cerințele vieții lor folosind datoria. De ce? Pentru că sunt bani obținuți ușor iar oamenii sunt atrași de lucrurile obținute ușor. Este firea umană. Dar, care este problema dacă oamenii trăiesc pe datorie? Există două impacte ale dependenței excesive de datorie:

INFLAȚIE RIDICATĂ

Practic mai mulți bani care urmăresc mai puține bunuri și servicii generează inflație. Într-o economie marcată de datorii mari, cheltuielile pot crește exponențial. Acest lucru începe să împingă inflația la niveluri periculos de ridicate.

SCĂDEREA PRODUCTIVITĂȚII

Deoarece oamenii primesc datorie ușor, vor munci mai puțin. Prin urmare, productivitatea oamenilor și totodată a întregii economii, scade. De ce avem nevoie de îmbunătățirea productivității? Deoarece îmbunătățirea productivității conduce la mai multe vânzări, mai mult profit, mai multe locuri de muncă, deci mai mult venit pentru toată lumea (pentru toți agenții economiei). Dacă productivitatea nu crește, în cele din urmă venitul va scădea.

În plus, dacă **DATORIILE** cresc mai mult decât cresc **VENITURILE** se ajunge, în final, la dificultăți în rambursarea datoriilor: din ce în ce mai mulți oameni nu vor putea să-și plătească datoriile. Faptul că oamenii nu își plătesc împrumuturile înseamnă că cineva pierde bani. Și așa începe un ciclu vicios.

Ce fac guvernul și băncile centrale pentru a preveni acumularea datoriilor excesive în economie? **Monitorizează inflația și controlează rata dobânzii pentru a tempera inflația.**

Dacă INFLAȚIA CREȘTE, BĂNCILE CENTRALE MAJOREAZĂ RATA DOBÂNZII.

Astfel cererea de credite se va diminua și cheltuielile vor scădea. Acest lucru va duce la o scădere a PIB-ului, la o reducere a activității economice și va genera și o reducere a inflației.

Dacă INFLAȚIA ESTE REDUSĂ, BĂNCILE CENTRALE POT DECIDE SĂ SCADĂ RATA DOBÂNZII pentru a stimula creditarea, cheltuielile și, implicit, activitatea economică.

În concluzie acest ciclu economic de creștere și reducere a datoriei și a ratei dobânzii este un proces care **SE REPETĂ MEREU**, și care, în general, trece prin următoarele faze: **EXPANSIUNE** (creștere), **BOOM** (punctul cel mai înalt), **CONTRACȚIE** sau **RECESIUNE** (scădere), **DEPRESIUNE** (scădere până la punctul cel mai scăzut) și **RECUPERARE** (începerea creșterii economice). Hai să le detaliem!

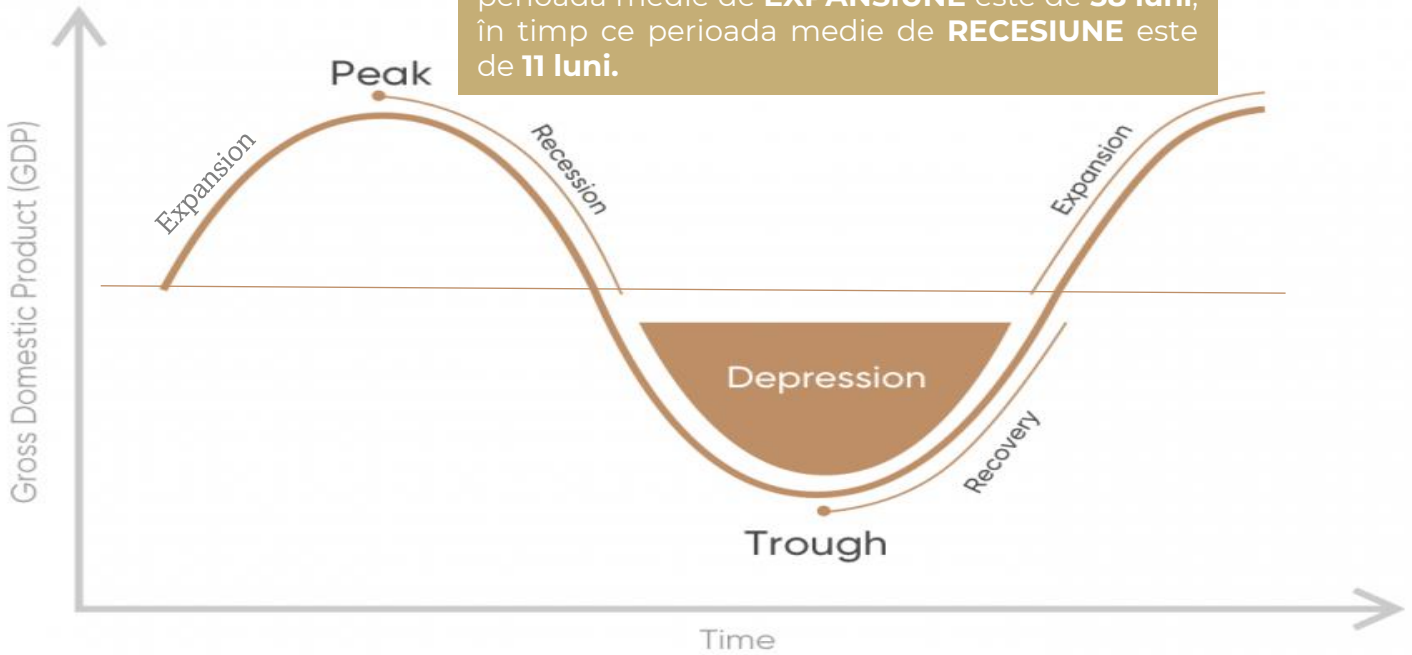
EXPANSIUNE

BOOM

- Încrederea în economie este în creștere
- Creștere economică constantă - PIB (produsul intern brut) crește
- Creșterea producției, vânzărilor și ocupării forței de muncă
- Creșterea salariilor și veniturilor
- Băncile centrale reduc rata dobânzii pentru a se încuraja creditarea
- Investițiile sunt înfloritoare; prețul acțiunilor și imobiliarelor în creștere
- Încrederea în economie la cote maxime
- Economia produce la capacitatea sa maximă,
- Ocuparea forței de muncă este ridicată
- Presiunile inflaționiste asupra prețurilor devin evidente; prețurile ating nivelul lor cel mai înalt
- Prețurile acțiunilor și imobiliarelor la cote maxime

Conform National Bureau of Economic Research (NEBR) din SUA, în fiecare ciclu economic, perioada medie de **EXPANSIUNE** este de **58 luni**, în timp ce perioada medie de **RECESIUNE** este de **11 luni**.

RECESIUNE

DEPRESIUNE

- Încrederea în economie începe să scadă
- Producția scade, vânzările încep să scadă din cauza scăderii cererii
- Somajul crește și veniturile devin stagnante sau scad
- Inflația în creștere; băncile centrale cresc rata dobânzii pentru a tempera inflația, astfel se reduce cererea de credit, care generează reducerea activității economice
- Piața de acțiuni și imobiliare în scădere

- Încrederea în economie scăzută
- Scădere puternică a PIB-ului atingând punctul minimul
- Producție scăzută și rata șomajului foarte mare
- Inflație mare; băncile centrale cresc mult rata dobânzii pentru a combate inflația
- Prețul acțiunilor și imobiliarelor la cote minime

REVENIRE

- Oamenii încep să aibă din nou încredere în economie
- Cererea pentru produse începe să crească datorită prețurilor mici, astfel producția începe să crească
- Băncile centrale scad din nou ratele dobânzii și creditul va deveni mai ieftin Oamenii vor începe să cheltuiască mai mult.
- Prețurile acțiunilor și imobiliarelor începe să crească.

CRIZE ECONOMICE

Conform National Bureau of Economic Research (NEBR) din SUA, un ciclu economic poate să dureze în jur de șase ani. Analistii încearcă să prevadă când una dintre fazele ciclului economic va trece la următoarea fază și cât de repede. Acest lucru nu este întotdeauna ușor: foarte puțini oameni și instituții au prevăzut căderea din 2008.

Oricine cunoaște

TRECUTUL

poate înțelege

PREZENTUL

și poate modela

VIITORUL

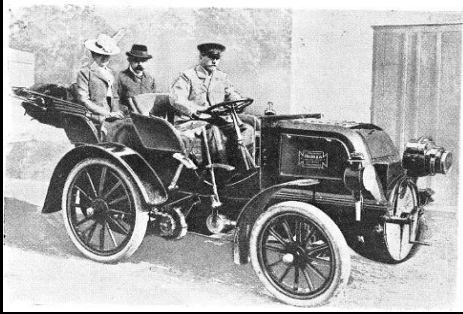
Ca să înțelegem modul cum se formează crizele economice, era foarte important să înțelegem de unde vin banii și cum sunt ei creați. Iar acum să analizăm mecanismele sistemului nostru monetar în acțiune: cauzele și efectele crizelor economice.

MAREA DEPRESIUNE

1929-1933

CEA MAI MARE DEPRESIUNE ECONOMICĂ A OMENIRII

Victoria Statelor Unite ale Americii din Primul Război Mondial a oferit țării oportunitatea de a fi o putere globală. În "era prosperității"- anii 1920-1929, economia SUA s-a dublat. Acel deceniu a marcat începutul erei moderne așa cum o știm noi. Dar cum a trecut SUA de la o perioadă înfloritoare la cea mai mare criză economică?

Dezvoltarea auto

După Primul Război Mondial, industria auto americană a crescut rapid, 25% din familii dețineau un automobil, ceea ce a jucat un rol major în dezvoltarea altor industrii ca: oțel, cupru, cauciuc etc. și totodată a dus la dezvoltarea infrastructurii: străzi, autostrăzi, hoteluri, dezvoltarea imobiliarelor. În aceeași perioadă și industria aeriană a decolat literalmente.

Distribuția inechitabilă a bogăției

În 1929, 200 de corporații dețineau 50% din economia Americii. Veniturile a 0,1% din populație erau egale cu veniturile a 42% din familiile de bază ale societății, adică 24 000 de familii aveau venit egal cu 11,5 milioane de familii americane.

Supraproducția

SUA a avut de câștigat după Primul Război Mondial, când producția bunurilor de larg consum a explodat: radiouri, aspiratoare, mașini de spălat etc. Însă capacitatea de producție era mai mare decât capacitatea de consum. Producția creștea cu 32% pe când salariul angajaților creștea cu 8%, ceea ce determina oamenii să își ia credite de consum pentru a își permite bunuri.

Cumpărături excesive pe credit

Mulți oameni au devenit investitori, datorită accesului ușor la credit. Sistemul creditelor s-a extins foarte mult ajungând la 3 miliarde de dolari. Trei din cinci mașini și peste 80% din radiouri erau cumpărate pe credit. Datoria statului depășea 150 miliarde \$.

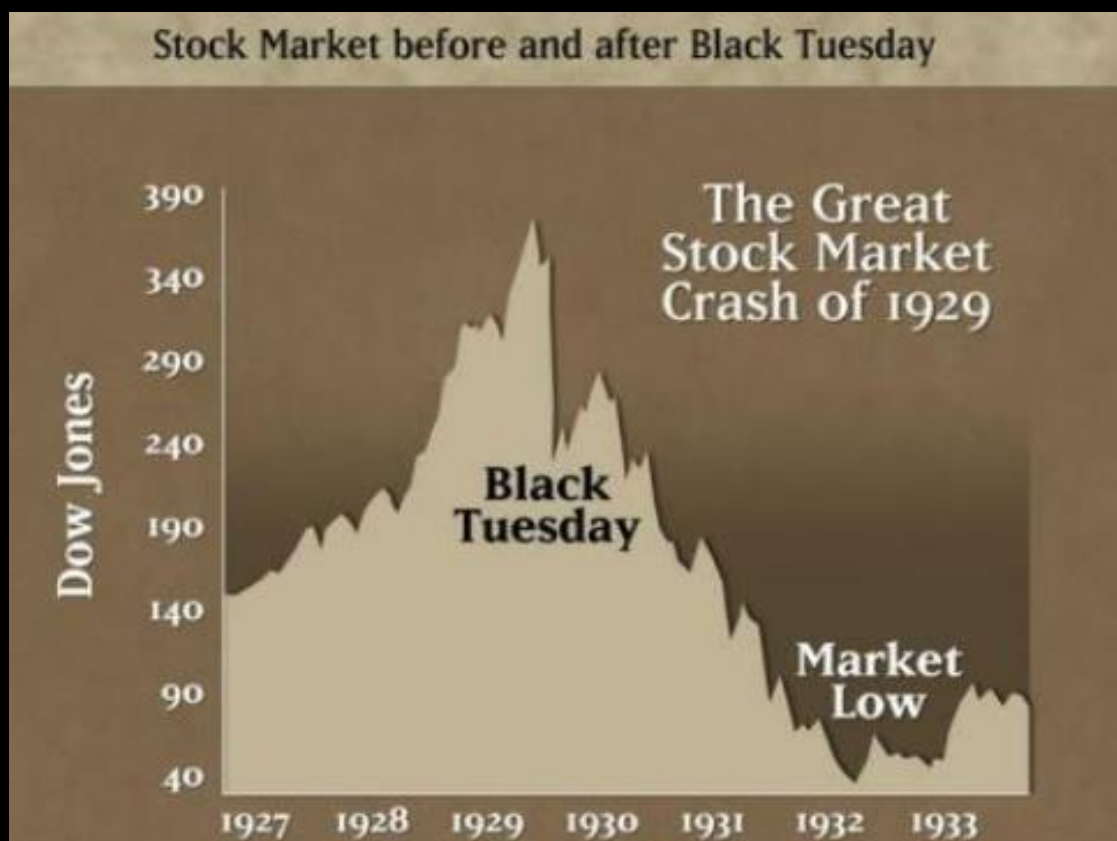

Speculația

Oamenii investeau mulți bani (și în general bani împrumutați) în bursa de acțiuni, prețul acestora crescând la cote nebănuite, preț care nu reflecta valoarea lor. Brokerii împrumutau investitorilor cu mai mult de 2/3 din valoarea acțiunilor, peste 8,5 miliarde de \$ erau împrumuturi, valoare care depășea cantitatea de bani care circula în SUA în vremea aceea, ceea ce a dus la inevitabila **BULA SPECULATIVĂ**.

JOIA NEAGRĂ – CRAHUL BANCAR

Debutul Marii Depresiuni este asociat cu **JOIA NEAGRĂ** din 29 octombrie 1929 când a avut loc prăbușirea burselor de acțiuni cu 13%, pe piața din SUA. Crahul bancar de pe Wall Street a avut loc din cauza speculațiilor din anul 1929 și a lipsei reglementării sistemului bancar și bursier. Din cauza **PANICII**, toată lumea dorea să vândă acțiunile și foarte puțini oameni mai cumpărau, ceea ce a dus la scăderea bruscă a acțiunilor.

Crahul bursei de pe Wall Street a fost **SEMNALUL** începutului unei perioade de 10 ani de criză economică, care a afectat țările occidentale industrializate. A urmat prăbușirea producției industriale, închideri de fabrici, șomaj, scăderea nivelului de trai și o creștere a extremismului politic vinovat în final de declanșarea în septembrie 1939 a unui nou război mondial.

EFECTELE Marii Depresiuni

PIB

Între 1929 și 1932, produsul intern brut (PIB) mondial a scăzut cu aproximativ 15%. Prin comparație, PIB-ul mondial a scăzut cu mai puțin de 1% din 2008 până în 2009 în timpul crizei financiare.

BURSA

Între 1929-1932, piața de acțiuni s-a prăbușit înregistrând o scădere de aprox. 50%, și nu și-a mai revenit în următorii 25 de ani. Populația și-a pierdut încrederea în bursa de pe Wall Street.

ȘOMAJ

Până în 1933, în SUA rata șomajului a atins 25% din populația activă, aproape 15 milioane de oameni au rămas fără job iar 110 000 de companii au intrat în faliment.

CRAH BANCAR

În SUA, între 1929-1933, o treime din bănci - aproximativ 7 000 de bănci - au falimentat, iar 140 milioane de \$ din conturi de economii ale oamenilor s-au evoparat.

PIAȚA IPOTECARĂ

În 1932 și 1933 au fost peste jumătate de milion de executări silite

COMERȚ

Comerțul internațional a scăzut cu peste 50%.

Evoluția indicatorilor economici 1929-1932

	SUA	UK	Franța	Germania
Producția	-46%	-23%	-24%	-41%
Comerțul internațional	-70%	-60%	-54%	-61%
Somaj	+607%	+129%	+214%	+232%

KEY TAKEAWAYS

În general, guvernul american a luat măsuri importante pentru a stabili economia în timpul Marii Depresiuni dar a avut și nereușite și limitări în acest proces.

SUPRAÎNDATORAREA

Prăbușirea bursei din 1929 a fost alimentată în mare parte de împrumuturile și speculațiile excesive.

REGLEMENTAREA

Lipsa reglementării din anii 1920 a contribuit la prăbușirea bursei și la gravitatea Marii Depresiuni. În 1933 s-a implementat Legea privind controlul falimentelor (The Banking Act of 1933). Aceasta lege a creat un sistem de garantare a depozitelor bancare și a întărit regulile privind rezervele bancare pentru a preveni falimentele băncilor.

IMPORTANȚA INTERVENȚIEI GUVERNAMENTALE

Marea Depresiune a demonstrat nevoia intervenției guvernamentale în economie pentru a o stabili în timpul crizelor. În 1933 au adoptat Legea privind reforma bancară (The Glass-Steagall Act). Aceasta lege a separat activitățile bancare comerciale și cele de investiții, pentru a preveni riscurile asumate de băncile comerciale.

NECESITATEA UNUI SISTEM DE SIGURANȚĂ SOCIALĂ

Marea Depresiune a evidențiat nevoia programelor de siguranță socială, cum ar fi asigurarea pentru șomaj și ajutoarele sociale, pentru a ajuta pe cei afectați de greutăți economice.

IMPORTANȚA POLITICII MONETARE

Politica monetară a Rezervei Federale din timpul Marii Depresiuni a fost criticată pentru că a fost prea **RESTRICTIVĂ** - reducând oferta de bani prin creșterea ratei dobânzii. Această politică monetară restrictivă a contribuit la agravarea recesiunii și la creșterea ratei șomajului dar lecțiile învățate din această perioadă au dus la dezvoltarea unor politici monetare mai flexibile și mai bine coordonate în deceniile care au urmat.

NECESITATEA UNUI STIMUL FISCAL

Programul New Deal al președintelui Franklin D. Roosevelt a inclus o serie de programe și proiecte guvernamentale, cum ar fi oportunitățile de muncă temporară, reforma agricolă și dezvoltarea infrastructurii, care au fost create pentru a stimula economia și a ajuta oamenii afectați de criză, ajutând la crearea de locuri de muncă și la îmbunătățirea infrastructurii țării. Însa cu aceste programe, Roosevelt nu a reușit să oprească scăderea economică sau să aducă economia la nivelul dinaintea crizei.

ROLUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

Politicile protecționiste pe care le-au implementat în anii 1930, cum ar fi Legea tarifară Smoot-Hawley, prin care a majorat tarifele vamale pentru a proteja industria americană, au dus la o creștere a prețurilor și a generat tensiuni economice internaționale, agravând Marea Depresiune.

Dar oare am învățat să nu mai repetăm ceea ce s-a întâmplat în această criză?

BULA "DOTCOM"

2000

Cunoscută și sub numele de **"BULĂ A INTERNETULUI"** sau **"BULĂ TEHNOLOGICĂ"**, a fost o perioadă de exces de investiții și optimism exagerat legat de companiile de tehnologie și internet. În această perioadă, valoarea acțiunilor acestor companii a crescut rapid, dar aceasta creștere nu a putut fi susținută de performanțele lor reale.

CONDIȚIILE DE PIAȚĂ

În jurul anului 2000, multe companii cu afaceri bazate exclusiv pe internet și tehnologie au obținut finanțare și au listat acțiunile la bursă, iar valoarea acestor acțiuni a crescut rapid. Mulți investitori și analiști au crezut că această creștere a valorii acțiunilor va continua la infinit.

CE A CAUZAT BULA INTERNETULUI?

Un motiv major a fost **supraevaluarea așa-numitelor companii dotcom**, însă și frenezia media și disponibilitatea banilor obținuți ușor au contribuit la aceasta bulă.

Un mediu de creditare ușor și un regim fiscal favorabil au permis investitorilor să facă pariuri speculative agresive în domeniul noilor tehnologii care erau în plină expansiune. Orice companie sau start-up cu un model de afaceri legat de internet literalmente a explodat. În plus, nu a existat nicio presiune pentru companii să înceapă să genereze bani pe termen scurt, investitorii fiind convinși că investesc în „schimbarea lumii”.

În timp ce valoarea acțiunilor a continuat să crească, performanțele financiare ale acestor companii nu au mai putut să susțină această creștere. În cele din urmă, piața a început să se prăbușească, iar când valoarea acțiunilor a scăzut brusc, mulți investitori au pierdut sume mari de bani.

IMPACTUL

Criza a dus la un colaps al pieței de capital și a avut un impact major asupra economiei globale. Este dificil să se determine câți bani au fost pierduți în timpul crizei internetului din anii 2000, dar se estimează că piața de capital a scăzut cu aproximativ 8 trilioane de dolari. Acesta a fost unul dintre cel mai mare colaps al pieței de capital din istorie

În plus, multe dintre companiile care au fost cele mai afectate de criză, cum ar fi dotcom-urile, au falimentat sau au fost achiziționate la prețuri mult mai mici decât valoarea lor la bursă. Aceasta a dus la pierderi semnificative pentru investitori și angajații acestor companii. În plus, criza a dus la o scădere a încrederii în piețele de capital și a avut un impact negativ asupra economiei în general.

The Rise and Fall

The Nasdaq Composite Index, daily close

KEY TAKEAWAYS

Bula dotcom a evidențiat lecții importante pe care investitorii ar trebui să le ia în considerare pentru a evita să fie prinși într-o astfel de situație.

IMPORTANȚA CERCETĂRII:

Este foarte important **SĂ DEPUSETI TOATĂ DILIGENȚA NECESARĂ ȘI CERCETAREA ADECVATĂ ÎNAINTE DE A VĂ PLASA BANII ÎN ORICE INVESTIȚIE**. Majoritatea nu au înțeles bine computerele, darămite internetul. Investițiile lor au fost în mare măsură emoționale, mulți dintre cei care s-au alăturat au vrut doar să ia parte la „noua economie”. Așadar, investitorii ar trebui să fie atenți atunci când investesc în companii pe baza perspectivelor lor viitoare, într-un spațiu pe care nu îl înțeleg bine.

EXUBERANȚA IRAȚIONALĂ

CREȘTEREA RAPIDĂ A VALORILOR COMPANIILOR DOTCOM A FOST DETERMINATĂ DE PUBLICITATE ȘI SPECULAȚIE, NU DE FUNDAMENTE. Investitorii ar trebui să se uite la bazele afacerii și la capacitatea companiei de a genera profituri durabile pe termen lung. În timpul bulei dotcom, a fost normal ca companiile care nu aveau modele de afaceri solide și care încă nu arătau cum vor genera fluxuri de numerar, să aibă acces la sprijin financiar uriaș. Investitorii aveau să plătească mai târziu un preț mare pentru imprudența lor.

SUPRAEVALUAREA

O altă lecție pentru investitori este că **ÎN TIMPUL UNEI CORECȚII DE PIAȚĂ, ACȚIUNILE SUPRAEVALUATE SUNT CELE CARE SUFERĂ CEL MAI MULT**. Bula dotcom din 2000 este o ilustrare a modului în care noua tehnologie este capabilă să genereze hype care se poate transforma rapid într-un bulă. Dar, deși orice lucru nou care este în trend poate genera o oportunitate de a câștiga bani, investitorii ar trebui să investească cu diligența și să nu ignore niciodată elementele fundamentale ale companiilor.

RISC

Investitorii ar trebui să înțeleagă că orice oportunitate de **RECOMPENSĂ MARE VINE CU UN RISC RIDICAT**. Astfel, orice oportunitate nouă sau trendy ar trebui abordată cu criteriile de investiții adecvate aplicate altor forme de investiții. Hype-ul și buzz-ul nu trebuie să înlocuiască niciodată fundamentele și modelele de afaceri solide.

CRIZA FINANCIARĂ

2008

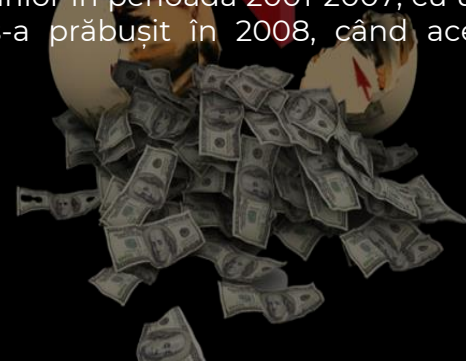
CATASTROFELE FINANCIARE DE PROPOȚII SE PRODUC RAR

De regulă, când apar tensiuni pe piețele financiare, acestea se sting de la sine. Piețele se adaptează, firmele dau faliment și viața merge mai departe. Se întâmplă rar ca vâlvătaia financiară să scape de sub control amenințând să distrugă întregul sistem financiar și restul economiei. S-a întâmplat în 1929 în timpul Marii Depresiuni Economice și nu s-a mai repetat (la această scară) timp de 75 de ani până în 2008 când a fost **MAREA CRIZĂ FINANCIARĂ**.

Criza financiară din 2008 a fost o **CRIZĂ GLOBALĂ** care a început în **STATELE UNITE** și s-a răspândit rapid în întreaga lume. După criza internetului din 2000, Alan Greenspan (directorul FED din acea perioadă), a scăzut rata dobânzii pentru a stimula împrumuturile și economia, însă oamenii și instituțiile s-au **ÎMPRUMUTAT PEA MULTE**, ceea ce a dus la **CRIZA IMOBILIARĂ** și **CRIZA DATORIILOR**, generând falimentul unor mari bănci și companii financiare și o scădere a activității economice globale. Acest lucru se întâmplă atunci când **BĂNCILE CENTRALE SE JOACĂ CU ECONOMIA**.

Această criză a urmat tiparul crizelor de proporții din trecut - o perioadă caracterizată de **MANIE**, urmată de **PANICĂ**, apoi de **COLAPS**, cu răsturnări de situație moderne, care au făcut ca panica să fie și mai dificil de anticipat și de potolit. A început ca orice criză, cu o **ISTERIE** a împrumuturilor în perioada 2001-2007, cu un **AVÂNT AL CREDITARII** într-o perioadă de încredere excesivă care s-a prăbușit în 2008, când acea încredere a dispărut.

Asadar este extrem de important să înțelegem ce s-a întâmplat în ultima criză: cum a început, cum s-a răspândit, de ce a avut proporții atât de devastatoare, ce măsuri au luat atunci economiștii și politicienii, ce a funcționat și ce nu. Hai să le analizăm pe rând!

CAUZELE CRIZEI FINANCIARE

În linii mari, cauzele crizei financiare au fost următoarele:

Criza a fost cauzată în principal de **SLABA REGLEMENTARE** în domeniul financiar

Ceea ce a permis băncilor să se implice în tranzacționarea fondurilor speculative cu **DERIVATE**.

Băncile aveau nevoie de mai **MULTE IPOTECI** ca să facă mai mult **PROFIT**

Băncile au creat ipoteci cu risc ridicat pentru clienții **SUBPRIME**

Ipotecile foarte accesibile au dus la **CREȘTEREA PREȚURILOR CASELOR**

Când guvernul a **CRESCUT RATELE DOBÂNZILOR**, creditorii nu și-au mai putut plăti împrumuturile sau vinde casele

Valoarea derivatelor a scăzut dramatic și băncile au început să aibă **PROBLEME DE LICHIDITATE**

A intervenit **PANICA**. Oamenii și-au pierdut încrederea în banci și au dorit să își retragă banii concomitent.

Criza financiară a fost cauzată, în primul rând, de **SLABA REGLEMENTARE DIN INDUSTRIA FINANCIARĂ**, pentru că aceasta a permis instituțiilor financiare să își asume **UN GRAD DE ÎNDATORARE MULT PEA RISCANT** (și fără să aibă acoperire suficientă pentru plata datoriilor) și să se implice în tranzacționarea fondurilor speculative cu **DERIVATE**. Politicile neadecvate folosite de către banci au reprezentat un **ABUZ DE ÎMPRUMUTURI**.

Pentru a avea o înțelegere mai bună despre ce s-a întâmplat în 2008, hai să analizăm cauzele de mai sus.

CREDITELE SUBPRIME

După cum știm, întreaga economie este creată și dezvoltată prin creditare (împrumuturi). Crizele care destabilizează **SISTEMUL DE CREDITARE** pot crea recesiuni brutale, care afectează deopotrivă familiile obișnuite cât și marile companii. Scânteia care a declanșat incendiul financiar din 2008 s-a produs din cauza împrumuturilor iresponsabile din sectorul american - creditele ipotecare subprime.

CE ERAU CLIENȚII SUBPRIME?

În determinarea eligibilității pentru un credit, băncile luau în considerare factori precum punctajul de credit, venitul, istoricul de plată a datoriilor, raportul datorie-venit și garanții. Iar în funcție de aceste criterii, ele stabileau mărimea creditului și cât de mare va fi dobânda. În general, în SUA, băncile clasificau clienții în două categorii majore: prime și subprime.

PRIME

Clienți cu o istorie bună de credit și venituri stabile

SUBPRIME

Clienți cu o istorie de credit mai slabă și cu venituri instabile sau fără venituri

Băncile au creat pentru clienții subprime așa-numitele **CREDITE NINJA** (No Income, Job or Assets) - credite pentru clienții fără venituri, fără loc de muncă sau bunuri, neglijând complet să verifice sănătatea financiară a acestora. Aceste credite cuprindeau sume mai mici, dobânzi mai mari și perioade mai lungi de creditare.

În perioada 2000-2007, oamenii și companiile financiare și-au asumat

DATORII MULT PEA RISCANTE.

În perioada 2000-2007, **PIAȚA DERIVATELOR CREȘTEA** considerabil și băncile faceau din ce în ce mai mult **PROFIT**, așadar aveau nevoie de mai multe ipoteci. Și ce au făcut pentru a își maximiza profiturile? Băncile și-au **REDUS STANDARDELE DE CREDITARE** oferind credite persoanelor cu scor slab, adică cu risc crescut de neplată, care aveau venituri mici și care, teoretic, aveau șanse reduse să plătească acele ipoteci - clienții subprime.

Ca model de afacere, creditul subprime este minunat- câtă vreme rata dobânzii rămâne scăzută, oamenii au o slujbă iar prețul imobiliarelor continuă să crească. Până în primavara anului 2007, era clar ca avântul de pe piața imobiliară se încheiase și că piața ipotecilor subprime se scufunda. După ce FED a început să **CREASCĂ RATA DOBÂNZII**, debitorii subprime au început să **NU ÎȘI MAI PERMITĂ SĂ RAMBURSEZE ÎMPRUMUTURILE** ceea ce a dus la o creștere a numărului de proprietăți ipotecate cu rate neachitate. Acesta a determinat o scădere a prețurilor proprietăților iar oamenii au început să părăsească creditele ipotecare, deoarece casele lor valorau mai puțin decât împrumuturile.

Creditele subprime au fost acordate în mod agresiv începând cu anii 2000, în special în Statele Unite, și au avut un impact major asupra crizei economice dar au existat și alte motive profunde care au făcut sistemul fragil să fie vulnerabil la dezastru.

PIAȚA

DERIVATELOR

Și totuși de ce au dat băncile atât de multe credite imobiliare acestor clienți subprime?

Cu cât băncile dau mai multe credite ipotecare, cu atât ele generează mai mult profit. Băncile au amestecat creditele performante cu cele neperformante (subprime) și au creat un **nou produs derivat** pe care îl vindeau ulterior ca **titluri de valoare la marile instituții financiare**, astfel promițând să împartă o parte din profit cu investitorii. Interesant este că prin aceste derivate, **creditele subprime puteau fi transformate din credite cu risc mare în active cu risc mic**, care au primit de la agențiile de evaluare a creditelor un **scor foarte favorabil de tip AAA**, ceea ce înseamna că marile fonduri de pensii și hedge fund-urile importante aveau încredere să investească în ele. Astfel băncile transferau răspunderea de la ele la cei care cumpărau aceste "pachete".

În timpul boom-ului imobiliar american din 2000-2007, aceste derivate denumite **TITLURI GARANTATE CU IPOTECI sau MBS – MORTGAGE BACKED SECURITIES** au prosperat cel mai mult. Să aruncăm o privire asupra bazei lor pentru a înțelege procesul în mod simplificat.

Clientul face o ipotecă și primește bani să își cumpere o casă

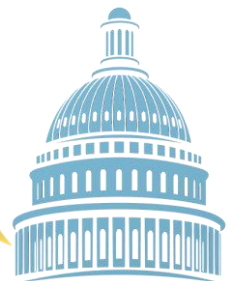
BANI

IPOTECA

Băncile **combinau ipotecile** performante cu cele neperformante (subprime) și le vindeau pentru a fi ambalate ca **MBS – titluri garantate cu ipotecă imobiliară**

COȘ DE IPOTECI

Instituții guvernamentale de garantare a ipotecilor precum Freddie Mac și Fannie Mae, **garantau** aceste ipoteci

MII DE IPOTECI

COȘ DE IPOTECI

MBS-urile erau cumpărate de către **mari investitori** (fonduri de pensii, companii de asigurari, bănci interne și internaționale, fonduri de investiții etc.) care ulterior primeau **plăți la intervale regulate**, pe măsură ce ipotecile erau rambursate de către debitori.

Marile bănci cumpărau și vindeau mai departe aceste MBS-uri investitorilor din întreaga lume, astfel **riscul era împrăștiat** în toată lumea

Când condițiile de piață erau echilibrate, schema pare că funcționează foarte profitabil. Însă, la sfârșitul anului 2007, piața imobiliară a fost saturată și din cauză că **oferta de imobile a depășit cererea**, prețurile imobilelor au început să scadă. Vânzările au scăzut iar unii clienți au fost incapabili să își achite ipotecile la timp. La rândul lor, băncile au făcut față unei crize care a escaladat instantaneu de la o criză ipotecară la o criza financiară completă. Toate instrumentele financiare legate de piața derivatelor s-a prăbușit.

Dar oare ne-am învățat lecția despre aceste derivate? În zilele noastre, băncile se joacă cu atât de multe derivate, încât **piața derivatelor** se estimează că valorează **1 cvadrilion \$** (o mie de trilioane), de 10 ori mai mult decât economia mondială... Și care este marfa tranzacționată în industria serviciilor financiare? DATORIA. Prin promovarea, ambalarea și introducerea pe piață a datoriei, industria financiară a prosperat, însă atunci când se prăbușește cauzează daune materiale și psihologice uriașe.

PERNA DE CAPITAL

Când băncile creează bani noi prin creditare, ele se pot confrunta cu următorul risc: **LIPSA DE LICHIDITATE**. În mod normal, ele trebuie să se asigure că rămân solvente și lichide, adică că au îndeajuns de mulți bani pentru a-și plăti datoriile și a-și continua activitatea, cu alte cuvinte, să aibă **CAPITAL SUFICIENT**. Acesta poate să absoarbă pierderile din investițiile ce nu performează. **O BANCĂ FĂRĂ CAPITAL LICHID ESTE PE MARGINEA PRĂPASTIEI.**

Acum este evident că până în 2008, Guvernul American a permis unor instituții financiare majore să își asume un grad de îndatorare (raportul dintre ACTIVE și CAPITAL) mult prea riscant, fără a insista să păstreze suficient capital, adică să aibă o acoperire pentru plata datoriilor. De exemplu, capitalul Bank of America, în septembrie 2008, reprezenta doar 1,4% din totalul activelor deținute de către bancă.

În Europa, de exemplu, capitalul băncilor este acum echivalent cu mult mai puțin de 10% din valoarea activelor (probabil cam 2-3%), în comparație cu 25% la începutul secolului XX. Faptul că băncile nu sunt obligate prin reglementări adecvate să aibă **CAPITAL LICHID SUFICIENT** să își plătească datoriile la nevoie, este motivul pentru care **BĂNCILE INTRĂ ÎN COLAPS FINANCIAR**, inclusiv în zilele noastre.

CRIZA FINANCIARĂ A FOST CAUZATĂ DE PRACTICI NECINSTITE DE INVESTIȚII BANCARE ȘI DE ASIGURĂRI CARE AU TRANSFERAT TOATE RISCURILE CĂTRE INVESTITORI.

CRISIS

EFFECTUL DE LEVIER

Efectul de levier – se numește astfel pentru că îți **MĂREȘTI ATÂT CÂȘTIGURILE CÂT ȘI PIERDERILE** precum un levier. Efectul de levier îți permite să împrumuți bani viitori și să îi folosești acum. Ce s-a întâmplat cu băncile? **AU PARIAT BANI ÎMPRUMUTAȚI.**

Înainte de 2008, multe bănci mari erau tot mai îndatorate, împrumutând, în unele cazuri, peste 30\$ pentru fiecare dolar din capitalul acționarilor.

Efectul de levier a ajutat băncile să își crească profiturile - și prețurile acțiunilor- înainte de criză, dar când ipotecile au început să strice treburile, au fost nevoite să găsească bani pentru a plăti celor de la care s-au împrumutat. Atât de multe bănci s-au comportat la fel încât s-a creat un ciclu vicios. Ca să obțină repede banii și pentru a evita insolvența, băncile au fost nevoite să își vândă activele de urgență și acest lucru nu a făcut decât să exacerbeze problema: ipotecile din registre au scăzut și mai mult în valoare iar capitalul băncilor a scăzut dramatic. Practic, **CREAREA DE BANI PERMISĂ ȘI EFECTUL DE LEVIER S-AU INVERSAT ÎMPOTRIVA BĂNCILOR.**

Adevăratele probleme apar atunci când aceste bule financiare sunt finanțate cu bani împrumutați și mai ales dacă aceștia pot fi retrași ușor. Hai să descoperim de ce...

SE CONSIDERĂ CĂ DEBUTUL CRIZEI S-A PRODUS PE 15 SEPTEMBRIE 2008 când s-a înregistrat cel mai mare faliment din istoria SUA: **BANCA LEHMAN BROTHERS** a inițiat procedura de faliment, cu o gaură de capital de 200 de miliarde \$. Acela a fost punctul culminant, s-a produs inevitabilul, **EFACTUL DE DOMINO: ÎNCREDEREA ÎN BĂNCI A DISPĂRUT, BĂNCILE NU S-AU MAI ÎMPRUMUTAT ÎNTRE ELE, OAMENII S-AU SPERAT** și s-a declanșat **PANICA BANCARĂ**.

PANICA BANCARĂ

În 2007, piața ipotecilor supprime nu părea să fie o amenințare pentru sistemul financiar. Aceste credite reprezentau **O ȘEPTIME DIN TOTALUL CREDITELOR IPOTECARE RESTANTE DIN SUA**. Însă toată lumea a scăpat din vedere aspectul omis de aceste calcule și anume că aceste ipoteci erau gata să devină un vector de **PANICĂ** pentru întregul sistem financiar.

O CRIZĂ FINANCIARĂ ESTE ÎN PRIMUL RÂND O CRIZĂ BANCARĂ DE PROPORȚII, O DEFICIENȚĂ DE ÎNCREDERE ÎN ÎNTREGUL SISTEM. Când creditorii își pierd încrederea în solvabilitatea băncii, se sperie și încep să își **CEARĂ BANII ÎNAPOI CONCOMITENT, CREÂND UN CERC VICIOS SUSȚINUT DE FRICĂ**. Când companiile și oamenii încep să aibă probleme cu restituirea împrumuturilor, banca nu își poate recupera banii iar dacă, în plus, depunătorii vor ca depozitele lor bancare să le fie returnate concomitent, banca riscă să devină nelichidă și să intre în faliment. Acest lucru s-a întâmplat cu Lehman Brothers.

ÎN VREME DE CRIZĂ LICHIDITATEA ESTE LA PUTERE. Chiar și o bancă solventă, cu active mai valoroase decât datoriile, se poate prăbuși dacă aceste active nu se dovedesc suficient de lichide (adică să se transforme rapid în bani) pentru a acoperi cererile imediate de numerar ale creditorilor. Cum în 2008 băncile nu au mai avut suficient numerar să plătească banii deponenților, au fost nevoite să apeleze la ajutor și anume la **BANCA CENTRALĂ** ca să obțină banii necesari pentru a își plăti datoriile.

PLANUL

DE SALVARE

Deoarece creditul și piețele financiare sunt esențiale pentru economie, guvernele din toată lumea au luat măsuri pentru a **stimula economia** și pentru a **salva băncile** și alte companii afectate de criză, acestea fiind obligate să intervină atât cu **bani contribuabililor** cât și să **printeze bani**.

În SUA, FED și Guvernul au făcut eforturi mari de a stabili situația economică, pe unele instituții financiare le-au ajutat **să fie cumpărate de alte bănci mai mari** -pe unele le-au **naționalizat** și pentru altele și-au declarat disponibilitatea de a le **împrumuta bani** în schimbul oricărei forme de garanție. Principalele demersuri luate de către FED și Guvernul SUA au fost:

- **Bear Stearns**, o banca de investiții cu o vechime de 85 ani și active de 400 miliarde \$ a fost cumpărată de banca J.P. Morgan
- **Fannie Mae și Freddie Mac**, giganții ipotecari sponsorizați de guvern care garantau datoriile ipotecare de peste 5 trilioane \$ și urmau să se prăbușească, au fost naționalizați prin intervenția guvernului.
- Asiguratorul global **AIG (American International Group)** care avea peste 76 milioane de clienți, din care 180 000 companii la care lucrau peste 2/3 din forța de muncă americană, a fost salvat printr-un sprijin guvernamental de 185 miliarde \$, iar o mare parte din bani s-au dus către marile bănci comerciale pentru a acoperi ipotecile neplătite
- Firma de brokeraj **Merrill Lynch** a fost cumpărată de către Bank of America, iar **Banca Washington Mutual** a fost cumpărată de către JP Morgan

În această criză, nu s-a realizat **SELECȚIA NATURALĂ**, adică nu au fost lăsate să falimenteze băncile care au riscat prea mult. Practic, prin achiziții, s-au format bănci de tipul **TOO BIG TOO FAIL** – prea mari ca să fie lăsate să eșueze. Un motiv major pentru care corporațiile financiare fuzionează este că se consolidează și pot exercita o influență și o dominație mai mare asupra pieței.

ȘI TOTUȘI DE SE NU AU SALVAT ȘI BANCA LEHMAN BROTHERS?

Orice șoc din sistemul financiar trebuie să provoace și victime. Lehman Brothers era o bancă supraîndatorată cu o vechime de 150 de ani, cea de-a patra cea mai mare bancă de investiții din SUA, slab reglementată, cu o expunere prea mare la piața imobiliară, active ipotecare suprate și alte investiții cu grad ridicat de îndatorare. Mulți analiști consideră că FED și Guvernul American au lăsat această bancă să falimenteze politic, însă Ben Bernanke, directorul FED din acea perioadă, declară în cartea sa: "Criza financiară și lecțiile ei" că nu a permis în mod intenționat falimentul băncii ci pur și simplu nu l-au putut evita, mai ales că Lehman Brothers nu și-a găsit niciun cumpărător interesat pe piață. Ceea ce nu au anticipat, a fost faptul că, acest faliment a declanșat cea mai intensă panică bancară.

Ideea general acceptată este la Lehman Brothers nu trebuia lăsată să dea faliment. Cu toate acestea, falimentul Lehman a fost cel prin care FED a reușit să convingă Congresul să îi aprobe autoritatea de care avea nevoie pentru a oferi întregului sistem financiar american un ajutor de 750 miliarde \$. Adică a primit liber la printare de bani și la cumpărare de active neperformante și toxice care otrăviseră sistemul financiar.

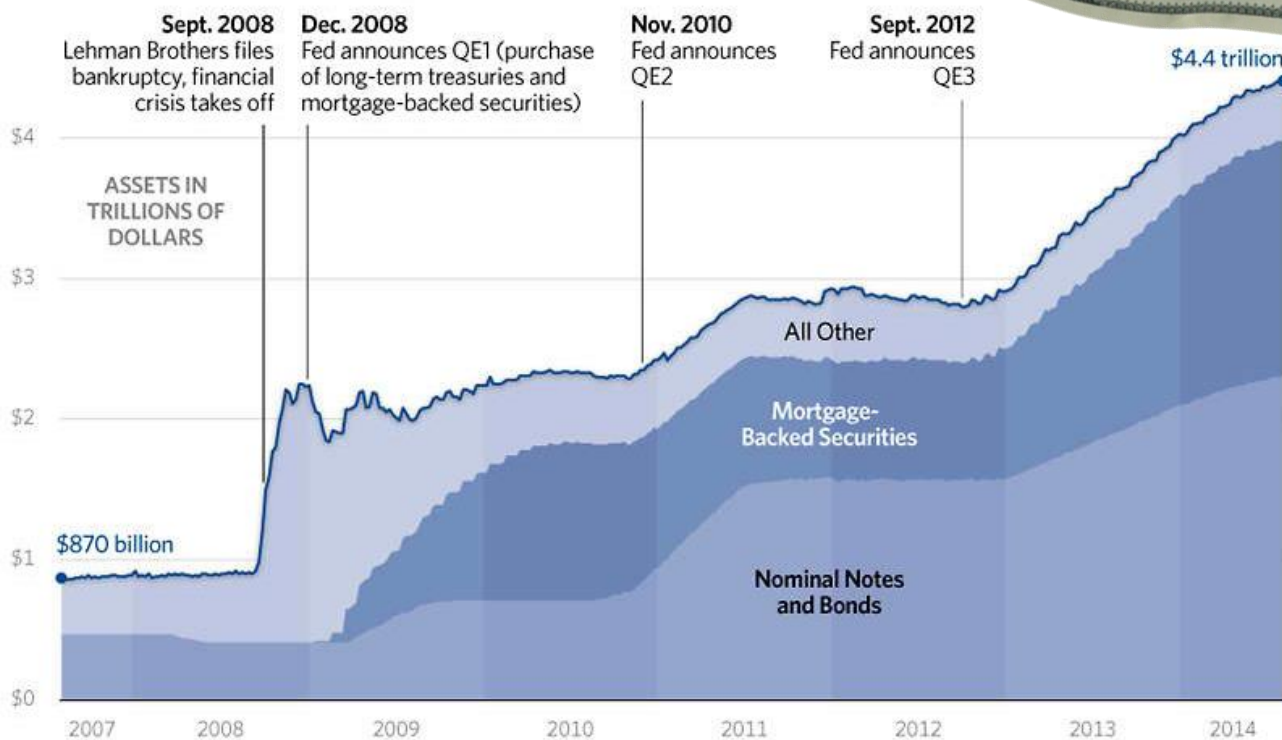
RELAXAREA CANTITATIVĂ

Dupa cum știm, relaxarea cantitativă este o politică monetară utilizată pentru a **stimula creșterea economică** prin injectarea de bani în economie.

În 2009, economia avea nevoie disperată de mai mult ajutor și, la începutul lunii martie, FED a lansat un experiment agresiv de stimulare monetară - **RELAXARE CANTITATIVĂ**, cumpărând titluri ipotecare și apoi, obligațiuni de trezorerie pentru a încerca să reducă ratele dobânzii pe termen lung și să combată Marea Criză Financiară.

În runda inițială - QE1 achizițiile FED aveau să atingă 1,75 trilioane \$, transmițând un mesaj menit să întărească încrederea că FED nu va lăsa economia să stagneze. Au urmat noi relaxări cantitative QE2 și QE3 în 2010 și 2012, extinzând în cele din urmă bilanțul FED la peste 4,4 trilioane \$, acesta ajungând să fie de aproape 5 ori mai mare decât maximum înregistrat înaintea crizei.

Federal Reserve Assets: Key Dates

Source: Board of Governors of the Federal Reserve System, "Credit and Liquidity Programs and the Balance Sheet: Total Assets of the Federal Reserve," http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/bst_recenttrends.htm (accessed August 5, 2014).

BG 2938 heritage.org

Relaxarea cantitativă a avut un impact semnificativ asupra creșterii economice după criza din 2008, dar există dezbateri asupra efectelor sale pe termen lung. **Unii experți susțin că relaxarea cantitativă a ajutat la evitarea unei recesiuni mai grave, în timp ce alții susțin că aceasta poate avea efecte negative pe termen lung, cum ar fi inflație sau o creștere a valorii activelor.**

CRIZA FINANCIARĂ

ÎN CIFRE

Câteva cifre care ilustrează amploarea crizei financiare din 2008 și efectele sale globale semnificative:

În timpul crizei, **PIB-ul mondial** a scăzut cu aproximativ 0,5% dar în unele țări precum Grecia, Spania și Irlanda, PIB-ul a scăzut cu peste 4%, pe când **ECONOMIA SUA** a scăzut cu 8,2% în 2008.

RATA SOMAJULUI în SUA a crescut de la 4,7% în noiembrie 2007 la 10% în octombrie 2009 și se pierdeau lunar 750.000 locuri de muncă cu un total de 8,8 milioane de job-uri. În UE, rata șomajului a crescut de la 7,1% în 2008 la 10% în 2010.

PIERDERILE GLOBALE în ceea ce privește valoarea **ACTIVELOR FINANCIARE** au fost estimate la peste 30 trilioane de dolari între 2007 și 2009.

Prețurile la **IMOBILIARE** în SUA au scăzut cu 32%, iar 8 milioane de case au fost **EXECUTATE SILIT**.

INDICELE S&P 500 (indicele celor mai bune 500 companii din America) a scăzut în 2008 cu 38,5%.

În SUA 7,4 trilioane \$ în **ACȚIUNI** s-au pierdut reprezentând în medie 66.200\$ pe gospodărie.

RATELE DE ECONOMISIRE/PENSIE în SUA au scăzut cu 25% în 2008, pierzându-se 2,8 trilioane \$.

Volumul **COMERȚULUI MONDIAL** a scăzut cu aproximativ 10% în 2009, iar scăderea a fost mai mare în cazul țărilor în curs de dezvoltare. **INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE (ISD)** în lume au scăzut cu aproximativ 20% în 2009 iar țările în curs de dezvoltare au fost cele mai afectate.

Mulți factori au contribuit la criza financiară globală din 2008 și au existat mai mulți actori implicați în declanșarea acesteia. În urma crizei, multe persoane și instituții financiare au fost afectate, dar **NIMENI NU A FOST SANȚIONAT CU ADEVĂRAT**. În general, există critici că nu au fost luate suficiente măsuri pentru a sancționa și a preveni astfel de practici speculative și frauduloase din sistemul financiar în viitor, iar unii consideră că nu s-au implementat reglementările potrivite pentru a preveni o altă criză financiară.

KEY TAKEAWAYS

Criza bancară a avut un impact major asupra economiei globale și a dus la recesiunea economică din 2008-2009, care a afectat milioane de oameni din întreaga lume prin pierderea locurilor de muncă și scăderea veniturilor.

IMPORTANȚA REGLEMENTĂRII SECTORULUI FINANCIAR

Criza financiară din 2008 a fost cauzată în mare parte de reglementarea slabă a sectorului financiar, în special în ceea ce privește ipotecile subprime.

NECESITATEA TRANSPARENȚEI ȘI RĂSPUNDERII

Criza a fost, de asemenea, cauzată de o lipsă de transparență și răspundere din partea instituțiilor financiare cu privire la gradul lor de îndatorare, ceea ce a făcut dificil pentru regulatori și investitori să înțeleagă în totalitate riscurile unor anumite investiții.

PERICOLELE SUPRAÎNDATORĂRII:

Multe instituții financiare au acumulat prea multă datorie, ceea ce le-a făcut vulnerabile la colaps atunci când piața imobiliară s-a prăbușit. În plus, creditele subprime, care au fost un factor major în criza economică din 2008, au arătat importanța de a se lua în considerare criteriile adecvate de creditare și de a se gestiona riscurile atunci când se acorda credite și se fac investiții.

NECESITATEA UNUI MANAGEMENT EFICIENT AL CRIZEI

Criza a evidențiat nevoia unor planuri de management eficient al crizei, atât la nivel guvernamental cât și în instituțiile financiare.

IMPORTANȚA COORDONĂRII INTERNAȚIONALE

Criza a afectat nu numai SUA, ci și mai multe alte țări iar lipsa de coordonare între guverne și băncile centrale a făcut criza mai rea.

VIITORUL

BANILOR

3%

din banii totali sunt reprezentați de bani fizici cum ar fi bancnotele sau monedele, restul de 97% sunt bani digitali

Poate părea o afirmație îndrăzneță aceea că sfârșitul existenței banilor s-ar putea produce curând. Bani sunt o caracteristică atât de obișnuită a vieții noastre încât o lume fără ei este aproape imposibil de conceput. Sunt la fel de necesari ca apa, hrana, aerul – pentru că, într-o economie dezvoltată, procesul schimbului este cel prin care obținem practic tot ceea ce avem nevoie pentru a trăi, iar banii sunt instrumentul care ne permite acest schimb. Activitățile de schimb vor continua cu siguranță dar într-o manieră destul de diferită, iar banii așa cum îi știm noi, vor deveni un mijloc depășit.

Monedele și bancnotele au început să fie înlocuite de un lucru abstract, intangibil și invizibil: **BANII DIGITALI**. Așa cum am mai menționat, se estimează că, în funcție de țară, doar între 3% și 8% din banii totali sunt reprezentați de bani fizici: monede sau bancnote, restul fiind bani digitali.

Banii digitali sunt, de asemenea, bani iar o mare parte dintre aceștia nu există deloc sub formă de monede sau bancnote, există doar pe computere, în termeni de zero și unu într-o bază de date, ceea ce înseamnă că banii pe care îi ai în contul bancar sunt acolo doar pentru că așa spune un computer.

Banii digitali există încă din anii 1990, când tranzacțiile cu carduri de credit au fost efectuate pentru prima dată cu ajutorul calculatoarelor în loc de numerar sau cecuri.

În prezent, tot mai multe plăți sunt efectuate electronic, devenind o parte esențială a vieții de zi cu zi, permițând oamenilor să efectueze tranzacții comerciale rapid și ușor, fără a fi nevoie să se deplaseze la o bancă:

- ▶ Plata cu **carduri de credit sau de debit** sau prin depunere directă într-un cont bancar prin intermediul unui bancomat sau al unui serviciu bancar online (cum ar fi PayPal).
- ▶ **Sisteme de plată peer-to-peer (P2P)** - platforme care permit utilizatorilor să efectueze tranzacții direct între ei, fără a fi nevoie de intermediari precum băncile – de exemplu PayPal, Cash App, Venmo sau Zelle.
- ▶ **Portofelele electronice**, cum ar fi Apple Pay sau Google Wallet, funcționează prin stocarea informațiilor cardului de credit sau debit într-un cont online. Utilizatorii pot efectua plăți prin intermediul acestor portofele prin intermediul unui telefon sau tabletă conectată la internet.
- ▶ **Criptomonedele**, cum ar fi Bitcoin sau Ethereum, sunt o formă relativ nouă de plată online, care folosesc tehnologii descentralizate, cum ar fi blockchain, pentru a securiza și verifica tranzacțiile. Acestea sunt utilizate în principal pentru tranzacții online și pot fi schimbate în valute tradiționale prin intermediul diverselor aplicații digitale.

Iar în următoarele câteva decenii, banii digitali vor prelua un rol central în dezbaterile despre:

CONFIDENȚIALITATE

CENZURĂ

IDENTITATE

CRIPTOMONEDE

Criptomonedele își au originea în criza financiară din 2008 când anumite aspecte au devenit clar vizibile: legăturile strânse dintre guverne și bănci și capacitatea guvernelor de a folosi banii ca metoda de control.

Pe atunci, un personaj pe nume **Satoshi Nakamoto** a creat o alternativă pentru viitorul banilor. El a publicat un document în care explică matematica de la baza unei alternative a banilor: și anume **BITCOIN**, un fel de monedă digitală care nu putea fi controlată de guverne sau de băncile centrale. Până azi, Bitcoin a devenit cea mai utilizată criptomonedă din lume.

Criptomonedele au atras atenția în ultimii ani pentru potențialul lor de a oferi indivizilor o mai mare libertate financiară, confidențialitate și accesibilitate globală cu mici costuri.

LIBERTATE

Fiind văzute ca o soluție la epoca Bretton Woods, când banii nu au mai avut acoperire în aur și au devenit susținuți doar de puterea guvernelor, criptomonedele își doresc să creeze **BANI APOLITICI**.

Unul dintre avantajele principale ale utilizării criptomonedelor este că oferă senzația de **LIBERTATE** a banilor, prin natura lor descentralizată - tranzacțiile fiind procesate și verificate de o rețea de utilizatori și nu pot fi controlate de o autoritate unică, de guverne, sau de marile bănci. Fiecare tranzacție cu criptomonedă implică o adresă unică, care poate fi comparată cu un cont bancar. Aceste adrese sunt pseudonime și nu dezvăluie identitatea utilizatorului. Bitcoinii și alte criptomonede pot fi deținute independent de băncile comerciale sau centrale, la fel cum poți ține bani gheață în portofel sau sub saltea sau cum poți să aduni aur într-un seif.

CONFIDENȚIALITATE

Păstrarea confidențialității este, pentru mulți, avantajul principal al criptomonedelor. Tranzacțiile cu criptomonedă sunt anonime. Deși toate sunt înregistrate în blockchain, nu este necesar să se furnizeze informații personale pentru a face o tranzacție.

Tranzacțiile financiare tradiționale pot lăsa o înregistrare ușor de urmărit, făcând posibil pentru părți terțe să monitorizeze activitatea financiară a oamenilor. Însă, deoarece criptomonedele se bazează în general pe **adrese digitale anonime**, este mult mai dificil pentru părți terțe să urmărească și să monitorizeze tranzacțiile. Această creștere a nivelului de confidențialitate oferă oamenilor mai multă libertate pentru a efectua tranzacții fără teama de a fi monitorizați sau cenzurați.

ACCESIBILITATE GLOBALĂ

Una dintre caracteristicile cheie ale criptomonedelor este accesibilitatea globală la costuri mici. În timp ce tranzacțiile bancare și transferurile de bani internaționale pot fi costisitoare, în special pentru transferuri mici, criptomonedele permit utilizatorilor să efectueze tranzacții internaționale la costuri reduse sau chiar gratuite.

Acest lucru se datorează faptului că criptomonedele nu sunt supuse taxelor de schimb valutar și că transferurile sunt procesate pe o rețea descentralizată de calculatoare, fără intermediari. Acest lucru face ca tranzacțiile să fie mai rapide și mai ieftine decât cele realizate prin intermediul băncilor tradiționale sau a altor intermediari financiari.

Criptomonedele nu sunt legate de granițele naționale sau de politici guvernamentale. Utilizatorii pot efectua tranzacții în orice parte a lumii fără a fi limitați de barierele naționale sau regionale.

Este important de menționat că, deși criptomonedele oferă accesibilitate globală la costuri mici, acestea sunt încă în stadiul incipient și nu sunt încă utilizate pe scară largă. Până acum, aceste criptomonede nu au funcționat prea bine ca bani, deoarece nu au reușit să îndeplinescă funcțiile tradiționale ale banilor: prețul lor este extrem de volatil și pot fluctua semnificativ în valoare într-un timp scurt. Chiar dacă au îmbogățit mulți oameni nu au reușit să își mențină valoarea în timp.

Contrar ideii de bază a criptomonedelor, unii văd lucrurile într-un mod total diferit: **BANII CHIAR AR TREBUI CONTROLAȚI**. Guvernul este cel mai mare impediment în calea adopției pe scară largă a criptomonedelor pentru că, milenii de istorie monetară ne demonstrează că **GUVERNELE SAU BĂNCILE CENTRALE ÎȘI DORESC UN CONTROL MAI MARE**, și nu unul mai mic, asupra ofertei de bani.

BLOCKCHAIN

Ceea ce este cu adevărat important este tehnologia care stă la baza bitcoinului și anume: **BLOCKCHAIN**, tehnologie care are potențialul de a îmbunătăți diverse industrii, însă mai ales contribuie la revoluționarea banilor digitali. Blockchain-ul oferă o serie de beneficii, inclusiv securitate, transparența, eficiența, decentralizare și imutabilitate. Aceste beneficii pot ajuta la îmbunătățirea sistemelor financiare și la crearea unui sistem mai echitabil și mai accesibil pentru toți utilizatorii.

Blockchain-ul a revoluționat industria financiară și a adus o nouă eră a banilor digitali, oferind utilizatorilor o soluție rapidă, sigură și transparentă pentru tranzacționarea banilor la nivel global. În concluzie, blockchain-ul și monedele digitale au revoluționat modul în care oamenii interacționează cu banii și au deschis noi posibilități și aplicații în industria financiară.

Vom vedea cum vor evolua criptomonedele, însă până atunci să vedem ce ne pragătesc băncile centrale: CBDC-uri.

BANII DIGITALI AI

BĂNCILOR CENTRALE

În 2020, Facebook a anunțat că are planuri în a își lansa prima criptomoneda, **LIBRA** – o monedă digitală care urma să fie construită pe o platforma BLOCKCHAIN descentralizată. Trebuia să fie un stablecoin - monedă stabilă susținută de un coș de monede fiat și obligațiuni guvernamentale pentru a reduce volatilitatea. Ideea că Facebook, companie care are miliarde de utilizatori, să aibă o monedă digitală, nu le-a picat prea bine politicianilor și băncilor centrale, așa că au interzis-o. Ministrul de finanțe francez a spus "nu vom permite dezvoltarea LIBRA pe pământ european". Așadar, proiectul a eșuat.

Ce sunt CBDC-URILE?

CBDC SAU MONEDELE DIGITALE EMISE DE BANCA CENTRALĂ (Central Bank Digital Currency) sunt o formă de monedă digitală emisă și controlată de către o bancă centrală adică sunt **VERSIUNI DIGITALE ALE MONEDEI UNUI STAT**. Aceasta poate fi utilizată în mod similar cu banii cash sau cardurile bancare, dar este gestionată și monitorizată prin intermediul tehnologiei **BLOCKCHAIN** sau a altor tehnologii similare.

CBDC sunt criptoactive emise de băncile centrale, dar **NU SUNT CRIPTOMONEDE**. CBDC-urile diferă de criptomonede deoarece sunt susținute de o monedă fiduciară a unui stat. CBDC-uri presupun și o serie de provocări, cum ar fi riscurile de securitate și protecția datelor precum și riscurile legate de supraveghere și monitorizare.

De ce sunt interesate guvernele să aibă MONEDE DIGITALE?

Monedele digitale le oferă **BĂNCILOR CENTRALE ȘI GUVERNELOR MAI MULT CONTROL** decât numerarul. Controlul asupra banilor este bine păzit de băncile centrale, iar posibilitatea ca o entitate de mărimea Facebook să rivalizeze cu ele le-a întărit încercarea de a fi primele care oferă o viziune asupra viitorului banilor.

DEȚINEREA DE DATE PERSONALE înseamnă cel mai mult în zilele noastre. Informațiile despre plăți ar putea fi folosite ca arma de supraveghere, în care guvernul să poată să monitorizeze tot ce faci și să te evalueze dacă ești un bun cetățean (echivalentul unui scor de credit). Gândește-te la potențialul de control din spatele unei monede digitale: cu o simplă apăsare de buton, guvernele pot anula încercările de transfer de bani, înghețând conturile celor care îi "supără" (exemplu reprezentativ este cazul oligarhilor ruși), pot primi interdicție de a călători cu avionul sau li se interzic tranzacțiile în afara unei localități etc.

Eliminarea cash-ului este unul dintre obiectivele CBDC-urilor. Banii cash sunt anonimi și greu de urmărit, preferați de cartelurile de droguri, infractori etc. Astfel, eliminarea banilor cash, va da o lovitură importantă criminalității și va oferi control total guvernelor și băncilor centrale asupra noastră a tuturor.

UN NOU

SISTEM

MONETAR?

Iată mai jos câteva date importante despre dezvoltarea și implementarea CBDC-urilor:

În prezent 114 țări, reprezentând peste 95% din PIB mondial, sunt **în dezvoltarea** CBDC-urilor. În mai 2020 doar 60 de țări luau în considerare dezvoltarea unor monede digitale.

18 din țările G20 (cele mai dezvoltate 20 de țări ale lumii) sunt deja **în stadii avansate de dezvoltare** a CBDC-urilor. 7 țări din cele 20, au deja proiecte pilot.

11 țări **au lansat deja monede digitale** iar CBDC-ul Chinei, **e-CNY**, a ajuns deja la 260 milioane de persoane și se așteaptă în 2023 să se extindă în toată țara.

La final de 2022, **SUA** a început programul pilot de 12 săptămâni al dolarului digital cu un grup de bănci mari și FED din New York.

Lansarea pilot a **E-RUPEE DIN INDIA** a stârnit interes global. Cea mai mare democrație din lume cu o bază masivă de utilizatori de criptomonede, India este perfectă pentru a implementa CBDC-urile la scară largă.

Sanctiunile financiare impuse Rusiei au întărit dorința țărilor de a își dezvolta sisteme de plată independente pentru a evita dolarul. Sunt **9 CBDC-URI CROSS BORDER ÎN DEZVOLTARE**.

OARE SE DOREȘTE

O NOUĂ

MONEDĂ

DE REZERVĂ MONDIALĂ

ȚĂRILE BRICS (Brazil, Russia, India, China și South Africa) lucrează la stabilirea unei **NOI MONEDE DIGITALE**, probabil cu acoperire în aur, pentru a le servi mai bine intereselor economice, în special în ceea ce privește tranzacțiile cu petrol dintre țări.

O NOUĂ

ORDINE MONDIALĂ

Așa cum poate ar crede unii, o nouă ordine mondială nu are legătură cu marea resetare, cu pandemia, cu războiul Rusiei ci **cu evoluția puterilor dominante în lume**. În video-ul **"Principles for dealing with the Changing World Order"** al lui **Ray Dalio**, este prezentat cum, pe parcursul istoriei, există **o evoluție constantă în schimbarea ordinii mondiale între economiile dezvoltate și economiile în creștere**. Pe parcursul istoriei, au fost mai multe națiuni care au dominat lumea și ale căror monede naționale au servit drept monedă de rezervă a lumii, și anume în ultimii 300 de ani avem:

După ce **Franța** a cucerit Olanda, a devenit puterea dominantă a lumii între anii **1720 și 1815**.

Anglia a fost puterea mondială între anii **1815- 1920**, iar lira a fost moneda de rezerva globală pentru 105 ani.

SUA este puterea mondială actuală iar dolarul este moneda de rezervă mondială începând cu **1921- până ?**

SFÂRȘITUL

DOLARULUI?

Este posibil ca în viitor să apară o nouă monedă ca rezervă globală, dar acest lucru depinde de mai mulți factori și nu este sigur când se va întâmpla. În prezent, **dolarul** este cea mai utilizată monedă de rezervă în lume, deoarece este folosit în **majoritatea tranzacțiilor internaționale**, inclusiv în **comerțul cu petrol**, aur și alte mărfuri. În plus, **Statele Unite** reprezintă **cea mai mare economie a lumii**, ceea ce face ca dolarul să fie considerată o monedă stabilă și de încredere pentru investitori și instituții financiare din întreaga lume.

Cu toate acestea, există **preocupări că dolarul ar putea pierde din puterea sa ca monedă de rezervă globală** în urma unor schimbări majore în economia globală sau în relațiile politice internaționale. În acest context, unele țări și organizații internaționale au început să exploreze posibilitatea de a utiliza alte monede, cum ar fi **yuanul chinezesc, euro sau yenul japonez** și, în curând, **CBDC-uri**, ca monede de rezervă alternative.

Există câteva motive principale pentru care dolarul ar putea să nu mai fie moneda de rezervă globală în viitor:

SCHIMBĂRILE ÎN ECONOMIA GLOBALĂ - Dolarul este în prezent moneda de rezervă globală datorită poziției dominante a SUA în economia mondială, cu aproximativ 25% din PIB-ul global. Cu toate acestea, schimbările majore din ultima perioadă cum ar fi creșterea economiilor emergente sau apariția unor noi tehnologii, ar putea să reducă poziția SUA în economie și, implicit, puterea dolarului.

SCHIMBĂRILE ÎN POLITICA GLOBALĂ - Relațiile politice internaționale pot avea un impact semnificativ asupra monedei de rezervă globală. De exemplu, tensiunile diplomatice sau conflictele armate ar putea să erodeze încrederea în dolar și să determine țările să caute alte alternative.

INFLAȚIE ȘI PROBLEME FISCALE - Dacă SUA continuă să experimenteze inflație ridicată sau probleme fiscale semnificative, acest lucru ar putea să erodeze încrederea investitorilor în dolar și să ducă la căutarea altor monede ca alternativă.

APARIȚIA ALTOR MONEDE - Alte monede, cum ar fi una sau mai multe CBDC-uri, ar putea să devină mai atractive ca monede de rezervă globală dacă se stabilesc alte puteri economice importante.

În stabilirea dolarului ca **REZERVĂ GLOBALĂ** a fost un important factor și anume: **PETRO DOLAR-UL**

"Petro dolarul" este un termen folosit pentru a descrie înțelegerea sau aranjamentul între Statele Unite și țările producătoare de petrol, prin care **petrolul este cotate și tranzacționat în dolari americani**. În esență, acordul petro-dolar a creat **un sistem global** în care dolarul american a devenit **principalul mijloc de plată pentru achiziționarea petrolului**, și astfel a oferit SUA un avantaj economic și politic semnificativ.

Această înțelegere a început în 1971, când președintele american Richard Nixon a renunțat la standardul aur și a trecut la un sistem de monedă flexibilă, ceea ce a dus la deprecierea dolarului american. Într-un efort de a susține valoarea dolarului, Statele Unite au ajuns la un acord cu Arabia Saudită și alte state producătoare de petrol, conform căruia aceste țări ar accepta doar dolari americani în schimbul petrolului lor.

De atunci, majoritatea țărilor producătoare de petrol din Orientul Mijlociu și din alte regiuni ale lumii au adoptat același model, ceea ce a făcut ca **dolarul să rămână moneda dominantă în tranzacțiile petroliere internaționale și a contribuit la consolidarea puterii economice și politice a SUA în lume**.

Așadar, atâta timp cât economiile lumii sunt dependente de petrol, modul cum se tranzacționează petrolul în lume are o influență majoră asupra stabilirii monedei de rezervă a lumii. Și aici intervin **țările BRICS - Brazil, Russia, India, China și South Africa**, care reprezintă cele mai puternice țări cu economie emergentă din lume.

Acronimul a intrat în utilizarea pe scară largă ca un simbol al schimbării în puterea economică mondială, de la economiile dezvoltate - țările G7, spre lumea în curs de dezvoltare. **Economia țărilor BRICS** reprezintă aprox. **31,5% din economia mondială** și, împreună cu Iran și Argentina care se presupune că vor adera la BRICS în curând, vor reprezenta aprox. 33% din economia mondială. Țările BRICS sunt responsabile pentru 26% din producția totală de petrol, 50% din producția de minereu de fier, 40% din producția totală de porumb (considerată cea mai importantă cereală pentru mâncare) și 46% din producția de grâu la nivel mondial.

În plus, Turcia, Egiptul și Arabia Saudită și-au exprimat intenția să se alăture BRICS. Aderarea Arabiei Saudite și Iranului (cele două țări fiind foarte importante în producția petrolului la nivel mondial) la BRICS va da o lovitură puternică petro dolar-ului.

La ultima întâlnire BRICS SUMMIT s-a discutat despre **crearea unui nou sistem monetar**, un sistem unic de plată ca parte a eforturilor de a stabili un sistem comun de plăți și tranzacții între țările membre. Este posibil să dezvolte o nouă monedă digitală, probabil cu acoperire în aur, pentru a le servi mai bine intereselor economice, în special privind tranzacțiile cu petrol dintre țări. Aceasta ar putea deveni **noua monedă de rezervă a lumii** și va fi o provocare pentru dolar.

Primul pas în îndepărtarea dolarului ca modalitate de plată internațională a fost deja făcut – tranzacțiile din interiorul BRICS nu se vor mai realiza în dolari în viitorul apropiat.

CHINA

Conform lui Ray Dalio, supremația unui stat este dată de mai mulți factori precum educație, tehnologie, competitivitate, comerț internațional, sistem financiar, putere militară și puterea monedei naționale.

Cum SUA își poate pierde supremația globală, fiind într-un declin în ceea ce privește factorii de mai sus încă din 1950, este posibil ca China să devină **URMĂTOAREA PUTERE ECONOMICĂ A LUMII**. Nu cred că mai este nicio surpriză pentru nimeni că China este într-o continuă dezvoltare și că este cea mai mare țară exportatoare din lume și că este responsabilă de cea mai mare parte a producției totale din lume. Când și dacă China va deveni noua putere mondială și dacă yuanul va fi următoarea moneda de rezervă mondială, vom vedea în viitor, însă hai să analizăm câteva date relevante pentru subiectul nostru:

Războiul Rusiei a favorizat crearea unei **"ALIANȚE FINANCIARE" ÎNTRE CHINA ȘI RUSIA**, permițând comerțul dintre cele două țări în yuan-ul chinezesc.

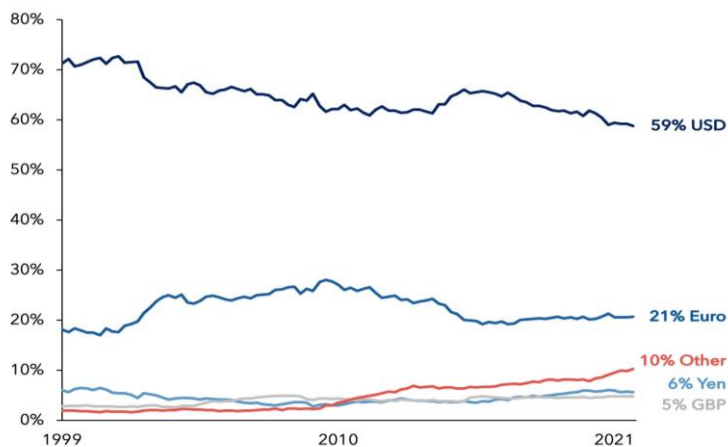
Conform The Wall Street Journal, **ARABIA SAUDITĂ** ia în considerare să accepte **PLĂȚI ÎN YUAN** în loc de dolar pentru tranzacțiile de petrol către China. Aceasta ar fi o mișcare care ar afecta supremația dolarului american pe piața mondială a petrolului și ar reprezenta o nouă reorientare politică spre Asia pentru Arabia Saudită, care este cel mai mare exportator de țiței din lume.

În plus, CBDC-ul Chinei, **e-CNY**, este în continuă expenasiune.

Currency composition

Nontraditional currencies have played a larger role in global foreign exchange reserves in recent years.

(currency composition of global foreign exchange reserves, percent)

Sources: IMF Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER).

Note: The "other" category contains the Australian dollar, the Canadian dollar, the Chinese renminbi, the Swiss franc and other currencies not separately identified in the COFER survey. China became a COFER reporter between 2015 and 2018.

IMF

INFLUENȚA DOLARULUI

Puterea dolarului ca rezervă este încă dominantă atâta timp cât petro dolarul este în derulare. În lume sunt peste 170 de valute, numai că dolarii se folosesc **în peste 80% din comerțul internațional**.

Conform IMF (Fondul Monetar Internațional) **dolarul își pierde treptat puterea ca rezervă globală**, scăzând de la 70% în 1999 la 59% în 2021, astfel alte monede naționale au crescut ca și rezerve mondiale.

În concluzie, nu se știe dacă și când vom avea o nouă monedă ca rezervă mondială, însă puterile economice se tot schimbă începând cu Imperiul Roman. Așadar, cum economiile vor evolua, oamenii vor tinde să economisească, să investească și să adere la monede pe care le consideră stabile. Înainte ca o altă monedă să poată deveni o monedă de rezervă globală, aceasta ar trebui să fie stabilită ca **monedă de încredere, să fie larg utilizată în tranzacțiile internaționale** și să aibă **o economie puternică** care să **inspire încredere investitorilor** din întreaga lume.

CONCLUZII

În concluzie, chiar dacă azi **BANII SUNT CEVA ABSTRACT** față de scopul lor evoluționist inițial (acela de a ajuta oamenii să obțină resursele necesare supraviețuirii), mulți oameni consideră banii o modalitate concretă de protejare a bunăstării financiare. Însă, **ÎNDEPĂRTAREA ANCOREI METALICE** (acoperirea în aur) a banilor face ca **MONEDele SĂ FLUCTUEZE**, valorile lor unduindu-se după valurile pieței.

În plus, băncile centrale, guvernele și băncile comerciale joacă un rol important în crearea și gestionarea banilor, precum și în stabilirea politicilor monetare și financiare. Este important să înțelegem modul în care aceste instituții funcționează și cum influențează finanțele personale.

Într-un **SISTEM MONETAR CENTRAL**, care este predominant în fiecare țară din lume, **BANII AU DEVENIT UN INSTRUMENT POLITIC** utilizat pentru a centraliza puterea și a submina guvernul democratic. Acordul secret dintre politicieni și bancherii internaționali permite guvernelor să facă averi întregi din economie prin cheltuielile de deficit bugetar iar băncilor le permite să se îmbogățească prin perceperea **DOBÂNZII** în cadrul acordării de credite. Aceștia iau bani de la membrii productivi ai societății (oamenii care muncesc) și îi cheltuie în mod risipitor pe campanii militare, intrigi internaționale, proiecte inutile și speculații financiare necinstite.

BĂNCILE CENTRALE au capacitatea de a decide cine **VA PLĂTI PREȚUL** și **CINE VA SUFERI**. Ele pot să restricționeze creditul în sectorul privat, cauzând astfel recesiuni, falimente și somaj, sau pot să extindă creditul și să sporească rezerva valutară, prin monetizarea datoriilor (publice sau private) care, în cele din urmă, ajung la majorarea taxelor pentru generațiile viitoare pentru a fi plătite.

CRIZELE FINANCIARE ANTERIOARE au avut consecințe semnificative asupra economiilor mondiale și asupra oamenilor de rând. Aceste crize au evidențiat **VULNERABILITĂȚILE SISTEMELOR FINANCIARE**, precum și **PROBLEMELE DIN CADRUL INSTITUȚIILOR ȘI POLITICILOR ECONOMICE**.

În cele din urmă, crizele financiare anterioare ne arată că **NU EXISTĂ NICIO GARANȚIE PENTRU STABILITATEA FINANCIARĂ** și că este important să fim pregătiți și să ne adaptăm la schimbări. Aceste crize au evidențiat importanța **GESTIONĂRII FINANȚELOR PERSONALE** și a **PLANIFICĂRII FINANCIARE ADECVATE** pentru diminuarea riscurilor de pierdere a banilor noștri și pentru maximizarea oportunităților. Este important să ne educăm și să fim informați cu privire la riscurile și oportunitățile de investiții.

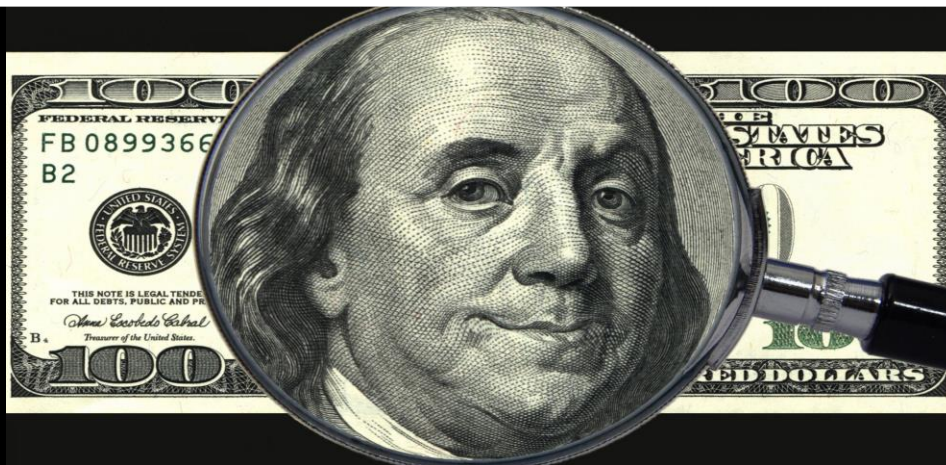
Benjamin Franklin a spus că:

INVESTIȚIA ÎN

EDUCAȚIE

GENEREAZĂ CEA MAI BUNĂ

DOBÂNDĂ

În zilele noastre, mulți oameni se concentrează exagerat pe urmărirea de bunuri, precum case, mașini sau haine, neglijând cea mai importantă avere, care este **EDUCAȚIA LOR**. Investiția în educație poate fi considerată un fel de investiție a banilor și a timpului, care poate genera cel mai bun randament pe termen lung.

În cele din urmă, am descoperit secretul băncilor și anume că **BANII CREEAZĂ MAI MULȚI BANII**. Așadar pune și tu în practică secretul lor și pune banii tăi să facă alți bani. Nu căuta să muncesti pentru bani, ci **INVERS**, pune-și banii la muncă pentru tine. **BOGAȚIA** înseamnă să ai bani și bunuri pentru care trebuie să muncești. **INDEPENDENȚĂ FINANCIARĂ** înseamnă să ai **TIMP**, pentru că banii produc pentru tine.